

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA EKONOMICKO – SPRÁVNÍ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2024

Bc. Anita Boháčová

Univerzita Pardubice

Fakulta ekonomicko – správní

Odolnost vybraných odvětví a podniků v kontextu pandemické krize

Diplomová práce

2024

Bc. Anita Boháčová

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Anita Boháčová**
Osobní číslo: **E22775**
Studijní program: **N0413A050009 Ekonomika a management**
Specializace: **Ekonomika a management podniku**
Téma práce: **Odolnost vybraných odvětví a podniků v kontextu pandemické krize**
Zadávací katedra: **Ústav podnikové ekonomiky a managementu**

Zásady pro vypracování

Cílem diplomové práce je zhodnotit odolnost vybraných odvětví a podniků České republiky a navrhnout doporučení pro podnikovou praxi. Zaměřuje se především na vývoj vybraných odvětví a podniků v době pandemie Covid-19.

Osnova:

- Vymezení základních pojmů z oblasti odolnosti odvětví a podniků.
- Analýza dopadů Covid-19 pandemie na vývoj vybraných odvětví a podniků ČR.
- Formulace závěrů a návrh doporučení.

Rozsah pracovní zprávy: **cca 50 stran**
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- KISELÁKOVÁ, D., ŠOLTÉS, M. (2018). Modely řízení finanční výkonnosti v teorii a praxi malých a středních podniků. Praha: Grada. ISBN 978-80-271-0946-3.
STRAKOVÁ, J., VÁCHAL, J. a kol. (2020). Malé a střední podniky v ČR – současnost a vize. Praha: Grada. ISBN 978-80-271-1666-9.
VEBER, J., SRPOVÁ, J. a kol. (2012). Podnikání malé a střední firmy. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4520-6.
WOOLDRIDGE, J., M. (2013). Introductory Econometrics: A Modern Approach. Michigan State University: Cengage Learning. ISBN 13:978-1-111-53104-1.
ZAPLETALOVÁ, Š. (2015). Podnikání malých a středních podniků na mezinárodních trzích. Praha: Ekopress. ISBN 978-80-87865-16-3.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Ondřej Svoboda, Ph.D.**
Ústav podnikové ekonomiky a managementu

Datum zadání diplomové práce: **1. září 2023**
Termín odevzdání diplomové práce: **30. dubna 2024**

L.S.

prof. Ing. Jan Stejskal, Ph.D.
děkan

doc. Ing. Michaela Kotková Stříteská, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 1. září 2023

Prohlašuji:

Práci s názvem *Odolnost vybraných odvětví a podniků v kontextu pandemické krize* jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. I autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou, nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 28. 4. 2024

Anita Boháčová, v. r.

PODĚKOVÁNÍ

Chtěla bych velice poděkovat vedoucímu práce Ing. Ondřeji Svobodovi, Ph.D., za poskytnuté cenné rady a informace, které mi pomohly při tvorbě a zpracování diplomové práce.

ANOTACE

Diplomová práce se zaměřuje především na zhodnocení odolnosti vybraných odvětví a podniků České republiky v době pandemie Covid-19. Vývoj vybraných ukazatelů je komparován vůči hospodářské krizi z roku 2008. Konkrétně je zkoumána odolnost podle počtu zaměstnaných osob ve vybraných odvětvích ČR a současně podle počtu podniků ve státech Visegrádské čtyřky. Součástí práce jsou řízené rozhovory se zástupci jednoho z nejvíce postiženého odvětví. Na základě nalezených zjištění byla formulována doporučení pro podnikovou praxi.

KLÍČOVÁ SLOVA

Malé a střední podniky, pandemie Covid – 19, ekonomická odolnost, vývoj vybraných odvětví a podniků, pohostinství

TITLE

Resilience of selected sectors and businesses in the context of the pandemic crisis

ANNOTATION

The main focus of my thesis is the evaluation of selected industries and enterprises in Czechia during the period of the Covid-19 pandemic. The evolution of selected parameters is being compared against those of the 2008 economic crisis. What is being examined in particular is the resilience according to the number of people employed in the selected Czech industries as well as the number of enterprises in the countries of the Visegrad Group (Czechia, Poland, Hungary and Slovakia). Also included are scripted interviews with representatives of the most affected industries. Recommendations have been formulated based upon the discovered findings.

KEYWORDS

Small and medium enterprises, pandemic covid – 19, economic resilience, development of selected sectors and enterprises, hospitality

OBSAH

ÚVOD.....	15
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ Z OBLASTI PODNIKÁNÍ.....	17
1.1 Podnikatel, podnikání a podnik	17
1.2 Klasifikace malých a středních podniků	20
1.3 Výhody a nevýhody malých a středních podniků	21
1.4 Výhody a nevýhody malých a středních podniků v porovnání s velkými podniky	23
1.5 Bariéry rozvoje malých a středních podniků	25
1.6 Vývoj počtu podniků v EU a v ČR.....	26
1.7 Význam a postavení MSP v národní ekonomice a evropském prostoru	30
1.8 Přístupy k finančnímu řízení podniků v tržní ekonomice	33
1.9 Finanční řízení malých a středních podniků.....	34
1.9.1 Současné přístupy měření finanční výkonnosti u MSP	35
2 PANDEMIE COVID - 19	37
2.1 Dopady pandemie covid 19, globalizace a ekonomické dopady	37
2.1.1 Dopad krize na sektory ekonomiky	39
2.2 Finanční, sociální, enviromentální a jiné dopady	42
2.3 Podpůrné programy pro podniky.....	43
3 EKONOMICKÁ ODOLNOST.....	46
3.1 Scénáře ekonomických otřesů a faktory ekonomické odolnosti.....	48
3.2 Ukazatele měření ekonomické odolnosti.....	49
4 ANALÝZA EKONOMICKÉ ODOLNOSTI.....	52
4.1 Vyhodnocení rozhovorů vybraných restaurací	81

5 FORMULACE DOPORUČENÍ A NÁVRHŮ	83
ZÁVĚR	85
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	87
SEZNAM PŘÍLOH.....	96

SEZNAM ILUSTRACÍ A TABULEK

Obrázek 1 U – křivka malých a velkých podniků	25
Obrázek 2 Vývoj počtu vzniklých ekonomických podniků v letech 2017–2021 v ČR.....	27
Obrázek 3 Vývoj počtu zaniklých podniků v letech 2017–2021 v ČR	28
Obrázek 4 Vývoj počtu MSP v letech 2007–2023 v ČR	29
Obrázek 5 Vývoj velkých podniků v letech 2007–2023 v ČR	29
Obrázek 6 Bazický Index tržeb ve službách u vybraných odvětví v ČR.....	70
Obrázek 7 EO z hlediska velikostní skupiny 1–9 zaměstnanců ve státech V4.....	72
Obrázek 8 EO z hlediska velikostní skupiny 10–19 zaměstnanců ve státech V4.....	73
Obrázek 9 EO z hlediska velikostní skupiny 20–49 zaměstnanců ve státech V4.....	74
Obrázek 10 EO z hlediska velikostní skupiny 50–249 zaměstnanců ve státech V4.....	75
Obrázek 11 EO z hlediska velikostní skupiny 250 a více zaměstnanců ve státech V4	76
Obrázek 12 Procentuální pokles tržeb u vybraných restaurací	81
Tabulka 1 Změna indexu tržeb mezi 1. kvartálem u hlavních kategorií.....	40
Tabulka 2 Změna indexu tržeb dle odvětví v ekonomice	41
Tabulka 3 Vymezení oblasti a ukazatele při výpočtech ekonomické odolnosti	53
Tabulka 4 EO v sektoru maloobchodu, velkoobchodu, ubytování a stravování	54
Tabulka 5 EO v odvětví zemědělství, lesnictví a rybolovu ve 30 zkoumaných státech.....	55
Tabulka 6 EO v odvětví průmyslu (kromě stavebnictví) ve 30 zkoumaných státech	56
Tabulka 7 EO ve stavebním sektoru ve 30 zkoumaných státech.....	57
Tabulka 8 EO v odvětví informací a komunikací ve 30 zkoumaných státech	59
Tabulka 9 EO v sektoru financí a pojišťovnictví ve 30 zkoumaných státech	60
Tabulka 10 EO v sektoru trhu s nemovitostmi ve 30 zkoumaných státech	61
Tabulka 11 EO v sektoru odborných, vědeckých, administrativních činností	62

Tabulka 12 EO v sektoru zdravotnictví a sociální péče ve 30 zkoumaných státech	63
Tabulka 13EO v sektoru umění, zábavy a rekreace ve 30 zkoumaných státech	64
Tabulka 14 EO v ČR ve vybraných odvětví	65
Tabulka 15 EO v sektoru velkoobchodu, maloobchodu, stravování a pohostinství v ČR	66
Tabulka 16 EO v sektoru umění, zábava, rekreace a servisní činnost v ČR	67
Tabulka 17 EO v odvětví průmyslu (kromě stavebnictví) v ČR	68
Tabulka 18 EO ve stavebním průmyslu v ČR	68
Tabulka 19 EO v sektoru zemědělství, lesnictví a rybolov v ČR	69
Tabulka 20 EO u odvětví ubytování, stravování a pohostinství v ČR.....	70
Tabulka 21 EO u vybraných odvětví v ČR.....	71
Tabulka 22 EO ve státech V4 z hlediska různých velikostních skupin	77
Tabulka 23 EO v ČR u vybraných odvětví.....	78
Tabulka 24 EO v Maďarsku u vybraných odvětví.....	78
Tabulka 25 EO v Polsku u vybraných odvětví	79
Tabulka 26 EO na Slovensku u vybraných odvětví.....	80

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

AT	Rakousko
BE	Belgie
BG	Brusel
BOZP	Bezpečnost a ochrana zdraví při práci
BREXIT	Odchod Spojeného království Velké Británie a Severního Irska z Evropské unie
CF	Cash Flow
CROGA	Výnosnost hrubých aktiv
CY	Kypr
CZ – NACE	Klasifikace ekonomických činností
CZ	Česká republika
ČR	Česká republika
ČSSZ	Česká správa sociálního zabezpečení
ČSÚ	Český statistický úřad
DE	Německo
DK	Dánsko
DPČ	Dohoda o pracovní činnosti
DPH	Daň z přidané hodnoty
DPP	Dohoda o provedení práce
EE	Estonsko
EL	Řecko
EO	Ekonomická odolnost
ES	Španělsko
ESIF	Evropské a strukturální investiční fondy
EU	Evropská unie
EVA	Ekonomická přidaná hodnota

FI	Finsko
FR	Francie
HDP	Hrubý domácí produkt
HR	Chorvatsko
HU	Maďarsko
CH	Švýcarsko
IE	Irsko
IS	Island
IT	Informační technologie
IT	Itálie
LT	Litva
LU	Lucembursko
LV	Lotyšsko
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MSP	Malé a střední podniky
MT	Malta
NAFTA	Severoamerická dohoda o volném obchodu
NL	Nizozemsko
NO	Norsko
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OPPIK	Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná
p.b.	Procentní bod
PL	Polsko
PT	Portugalsko

RO	Rumunsko
ROA	Rentabilita aktiv
ROE	Rentabilita vlastního kapitálu
ROI	Návratnost investic
RONA	Výnosnost čistých aktiv
SE	Švédsko
SI	Slovensko
SK	Slovinsko

ÚVOD

Diplomová práce s názvem *Odolnost vybraných odvětví a podniků v kontextu pandemické krize* se zaměřuje především na malé a střední podniky, neboť právě tyto podniky častěji postihuje nějaká negativní událost (hospodářská krize, nebo pandemie covid – 19). Dle Klímové (2007) tyto podniky podporují sociální a ekonomickou soudržnost regionů, jsou důležité zejména v regionech s vysokou nezaměstnaností i nižším ekonomickým rozvojem. V ekonomice tyto podniky podněcují konkurenci a vytváří zdravé podnikatelské prostředí. Prostřednictvím své velikosti jsou flexibilní a jsou schopny rychleji reagovat na nové požadavky trhu. Omezení těchto podniků je v tom, že v porovnání s velkými podniky mají horší přístup ke kapitálu, ke kvalifikované pracovní síle, odbornému vzdělání a poradenským službám. MSP se také potýkají s obtížnějším přístupem na zahraniční trh a nebývají zahrnuty do podnikání, které je charakteristické vyššími investicemi. Obvykle tyto podniky bývají označovány jako nositelé velké počtu inovací nižšího řádu. Jsou hnacím motorem ekonomiky, zdrojem pracovních míst a přispívají k celkovému rozvoji regionů, menších měst a obcí. Z tohoto důvodu je velice důležitá podpora těchto podniků, kdy současně dochází k podpoře místní ekonomiky, respektive lokálních podniků. MSP jsou ve srovnání s velkými podniky citlivější na ekonomické výkyvy a v prvních letech své existence mají vyšší pravděpodobnost k zániku (Klímová, 2007). V ČR malé a střední podniky tvoří více než 99, 84 % veškerých podnikatelských subjektů. Dle ČSÚ (2024) byly koncem roku 2022 zaznamenány necelé tři miliony právnických, fyzických osob a organizačních složek státu, z čehož 55 % tvořily ekonomicky aktivní podniky.

Diplomová práce je členěna do třech hlavních kapitol. První kapitola se věnuje vymezení základních pojmů z oblasti malého a středního podnikání. Tato kapitola je následně členěna do dalších podkapitol. První podkapitola se zaměřuje na klasifikaci malých a středních podniků, druhá podkapitola se zabývá výhodami a nevýhodami malých a středních podniků v různých oblastech, včetně porovnání těchto výhod a nevýhod i s velkými podniky. Třetí podkapitola se zabývá bariérami a omezeními MSP, která brání rozvoji těchto podniků. Poslední dvě podkapitoly se zabývají postavením MSP v národní ekonomice, včetně jejich finančního řízení i současných přístupů k měření jejich finanční výkonnosti. Druhá hlavní kapitola se zaměřuje na dopady pandemie covid – 19 na odvětví v ČR, včetně definování podpůrných programů, o které mohly podniky požádat. Třetí hlavní kapitola definuje pojem ekonomická odolnost,

včetně vymezení klíčových faktorů a ukazatelů měření prostřednictvím, kterých lze ekonomická odolnost vypočítat.

Empirická část je členěna do čtyřech hlavních částí. První část se zaměřuje na ekonomickou odolnost vybraných odvětví v ČR za období hospodářské a pandemické krize. Druhá část se zabývá ekonomickou odolností vybraných odvětví na úrovni regionů v ČR, které na základě předchozí analýzy byly negativně ovlivněny pandemickou a hospodářskou krizí. Obě tyto části jsou posuzovány z hlediska ukazatele počtu ekonomicky aktivních osob. Další část je věnována ekonomické odolnosti vybraného odvětví, konkrétně se jedná o ubytování a stravování z hlediska ukazatele bazického indexu tržeb v ČR. Toto odvětví bude poté následně srovnáno i s dalšími vybranými odvětvími v ČR. Poslední část praktické analýzy se zaměřuje na ekonomickou odolnost z hlediska počtu podniků různých velikostních skupin ve státech Visegrádské čtyřky.

Na konci diplomové práce je analýza doplněna dvěma řízenými rozhovory s majiteli vybraných restaurací, které se nacházejí v Praze a Pardubickému kraji. Obsah řízených rozhovorů se zaměřuje především na negativní dopady pandemie covid 19 na provoz podniků. Závěrem jsou vybraným restauracím navržena doporučení, která by jim mohla pomoci lépe zvládnout provoz podniku během pandemické krize.

Cílem diplomové práce je zhodnotit odolnost vybraných odvětví a podniků České republiky a navrhnout doporučení pro podnikovou praxi. Práce se zaměřuje především na vztah mezi vývojem vybraných odvětví a podniků v době pandemie Covid-19. Výzkumná otázka: Která hospodářská odvětví lze považovat za odolná ve smyslu ekonomické odolnosti?

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ Z OBLASTI PODNIKÁNÍ

První kapitola bude vymezovat základní pojmy z oblasti podnikání (podnikatel, podnikání a podnik). Druhá část se bude zaměřovat na klasifikaci malých a středních podniků. Třetí část se bude zabývat výhodami a nevýhodami, které souvisejí s podnikáním malých a středních podniků. Další část se bude zaměřovat na bariéry, které brání rozvoji malých a středních podniků. Další část se bude zabývat vývojem malých a středních podniků v EU i v ČR. Poslední část se bude zabývat postavením těchto podniků v evropském a národním prostoru, včetně finančního řízení a přístupů k měření jejich finanční výkonnosti.

1.1 Podnikatel, podnikání a podnik

Dle historického hlediska pojem podnikatel původně vychází z francouzštiny a bývá překládán jako prostředník nebo zprostředkovatel převážně obchodních aktivit. Později se tyto obchodní aktivity zaměřovaly na zprostředkování dodávek pro vládu. V 18. století je tento typ podnikání považován za rizikový a zároveň se podnikatel oddělil od rentiéra. Podnikatel je chápán jako osoba, která uskutečňuje konkrétní projekt a zároveň nese riziko jeho úspěchu nebo neúspěchu. Podnikateli je ve 20. století připisován další rys – atribut inovátora (Veber, 2012).

Pojem podnikatel vymezuje Občanský i Obchodní zákoník. Dle Obchodního zákoníku je podnikatel definován jako: (Zákon č.513/1991 Sb. Obchodní zákoník)

- a) Osoba zapsaná v obchodním rejstříku,
- b) Osoba, která podniká na základě živnostenského oprávnění,
- c) Osoba, která podniká na základě jiného než živnostenského oprávnění,
- d) Osoba, která provozuje zemědělskou výrobu a je zapsaná do evidence podle zvláštních předpisů.

Občanský zákoník popisuje podnikatele jako: „*Osobu, která samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku, je považována se zřetelem k této činnosti za podnikatele*“ (Zákon č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník).

Pojem podnikatele definuje také Živnostenský zákon jako: „*Označení fyzické či právnické osoby splňující podmínky provozování živnostenského podnikání stanoveného živnostenským zákonem*“ (Zákon č. 455/1991 Sb. Živnostenský zákon).

S pojmem podnikatel souvisí fyzická a právnická osoba. Fyzická osoba uskutečňuje své úkony pod jménem a příjmením, naopak právnická osoba jen pod svým názvem. Dále je s tímto pojmem spjata i živnost (Malach, 2005). Živnostenský zákon definuje živnost jako: „*Soustavnou činnost provozovanou podnikatel samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku a za podmínek stanovených živnostenským zákonem*“. Živnost je definovaná nízkým počtem zaměstnanců a omezenou kapitálovou silou. Živnost může provozovat buď fyzická, nebo právnická osoba, která splní podmínky (všeobecné a zvláštní) dle Živnostenského zákona (Malach, 2005).

Vysvětlení pojmu podnikání není příliš jednoduché, proto je tento pojem spjat s několika různými pojetími. Dle Vebra (2012) jsou rozlišovány čtyři pojetí:

- **Ekonomické pojetí** – cílem podnikání je zapojení ekonomických zdrojů i jiných aktivit tak, aby došlo ke zvětšení původní hodnoty.
- **Psychologické pojetí** – podnikání je chápáno jako prostředek k docílení seberealizace.
- **Sociologické pojetí** – podnikání je popisováno jako vytváření blahobytu pro všechny zainteresované osoby. Dle tohoto pojetí je podnikání také definováno jako tvorba pracovních míst a příležitostí.
- **Právnické pojetí** – vymezuje podnikání jako soustavnou činnost prováděnou samostatně podnikatelem na vlastní zodpovědnost za účelem dosažení zisku.

Podnikání definuje Obchodní zákoník jako: „*Soustavnou činnost prováděnou samostatně podnikatelem vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku*“ (Zákon č. 513/1991 Sb. Obchodní zákoník).

Dle Vebra (2012) je podnik v širším pojetí charakterizován jako subjekt, ve kterém dochází k přeměně zdrojů na výstupy neboli statky. Naopak v užším pojetí dle Vebra (2012) podnik bývá popisován jako: „*Uspořádaný soubor prostředků, zdrojů, práv a jiných majetkových hodnot, které slouží podnikateli k provozování podnikatelských aktivit*.“

Naopak dle Strakové, Váchala a kol. (2020) je podnik definován jako: „*Každý subjekt vykonávající hospodářskou činnost bez ohledu na jeho právní formu*.“ K těmto podnikům patří osoby samostatně výdělečně činné, rodinné podniky, které provozují řemeslné nebo jiné činnosti. Dále se k těmto podnikům řadí také obchodní společnosti a sdružení, která vykonávají hospodářskou činnost.

Dle Vochozky a Mulače (2012) je podnik definován jako: *Základní prvek národního hospodářství*. “ Podnik zahrnuje hmotné složky podnikání (movitý a nemovitý majetek), osobní složky podnikání (zaměstnanci a zaměstnavatelé) a nehmotné složky podnikání (obchodní jméno, patenty, licence, ochranné známky, know – how). Podnik také vykonává mnoho funkcí, např. funkci výrobní (produkce specifického výrobku nebo služby), dodavatelskou (uspokojení specifické potřeby na trhu), vědeckotechnická (využití nových technologií), ekonomická (vytváření zisku vedoucí k uspokojení cizích potřeb), sociální (fungování podniku závisí také i na příjmech pracovníků), politická, vzdělávací, kulturní a bezpečností (BOZP, ochrana majetku a životního prostředí) (Vochozka, Mulač, 2012).

Členění podniků dle (Vochozky, Mulače, 2012):

1. Z hlediska rozsahu působnosti

- Místní – v rámci obce,
- Regionální – v rámci jednoho kraje,
- Republikové – místem působnosti je celý stát,
- Mezinárodní – činnost se vyvíjí ve více státech,
- Státní – majetek podniku je pouze ve vlastnictví státu.

2. Z hlediska formy vlastnictví

- Soukromé – majetek je ve vlastnictví pouze jedné osoby,
- Partnerské – majetek je tvořen sdružením více osob, které podnikají pod společným jménem.

3. Podle výkonu

- Těžební – těžba uhlí, železné rudy, kamene,
- Zemědělské – zajišťují výrobu zemědělských produktů (mléko, maso, brambory, vejce),
- Energetické – zajišťují výrobu a rozvod energií,
- Zpracovatelské – výrobní činitelé sloužící pro další výrobu (obráběcí stroje, oleje, látky),
- Spotřební statky pro obyvatelstvo – oděvy, potraviny, elektronika.

4. Poskytující služby

- Výchova a vzdělání,
- Ubytování, přeprava osob a rekreace – cestovní kanceláře,
- Peněžní a bankovní služby,
- Kultura, Zdravotnictví a zábava.

1.2 Klasifikace malých a středních podniků

Klasifikace malých a středních podniků v EU i v ČR prošla určitým historickým vývojem. K nejdůležitějším kritériím při klasifikaci malých a středních podniků patří počet zaměstnanců, roční obrat a bilanční suma roční rozvahy. Rozhodujícím počátečním kritériem je počet zaměstnanců, které pomáhá zjistit, do jaké kategorie podnik patří. Toto kritérium zahrnuje osoby s plným i částečným pracovním úvazkem. Bilanční suma roční rozvahy podniku se týká hlavních aktiv (DotaceEU, 2006). Dle Ryvaldové (2011) a Mimrové (2015) je při klasifikaci malých a středních podniků důležitým kritériem také jejich nezávislost. Nezávislost podniku znamená, že podnikatelský subjekt nevlastní více jak 25 % podílu na hlasovacích právech, nebo na základním kapitálu (Straková, Váchal a kol., 2020).

Vymezení pojmu malých a středních podniků dle Bednářové (2007), Presové (2006), Kiselákové a Šoltés (2018):

- a) **Statické pojetí** – dle počtu zaměstnanců
 - Malé – do 20 zaměstnanců,
 - Střední – do 100 zaměstnanců,
 - Velké – 100 a více zaměstnanců.
- b) **Doporučení komise EU** – dle počtu zaměstnanců, roční tržeb, hodnoty aktiv a nezávislosti
 - Mikropodnik – do 10 zaměstnanců, obrat nebo celková bilance do 2 mil. EUR,
 - Malý podnik – do 50 zaměstnanců, obrat nebo celková bilance do 10 mil. EUR,
 - Střední podnik – do 250 zaměstnanců, obrat do 50 mil. EUR, celková bilance do 43 mil. EUR.
- c) **Zákon na podporu podnikání** – dle zákona č. 47/2002 Sb. O podpoře malého a středního podnikání.
 - Drobný podnikatel – méně než 10 zaměstnanců, rozsah aktiv nepřesáhne 180 mil. Kč, nebo čistý obrat za poslední uzavření účetní období nepřesáhne 250 mil. Kč,
 - Malý podnikatel – méně než 50 zaměstnanců, rozsah aktiv nepřesáhne 180 mil. Kč, čistý obrat za poslední uzavřené účetní období nepřesáhne 250 mil. Kč,
 - Malý a střední podnikatel – méně než 250 zaměstnanců, aktiva nepřesahují 980 mil. Kč., čistý obrat za poslední uzavřené účetní období nepřesáhne 1 450 mil. Kč.

- d) **Klasifikace dle ČSSZ** – Zákon č. 589/1992 Sb. O pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti.
- Malé organizace – do 25 zaměstnanců,
 - Organizace – 25 a více zaměstnanců.

Malé a střední podniky mají v ČR i EU nezastupitelnou roli (Hilary, 2000). V praxi bývá pojem malých a středních podniků velmi rozšířen a zároveň také neexistuje jednotná horní hranice, která by tyto podniky definovala (Straková, Váchal a kol, 2020).

Malé a střední podniky mohou vykazovat kvantitativní i kvalitativní znaky. K nejčastějším kvalitativním znakům patří např. způsob řízení, organizace, zásobování, odbyt, výzkum, vývoj, financování a personalistika podniku. Je důležité zmínit, že výše uvedené znaky nelze jednoznačně přidělit, protože znak, který je typický pro MSP, může být přiřazen i velkému podniku. Ke kvantitativním znakům MSP lze zahrnout výši zisku, investice, jednotlivé druhy kapitálu, podíl na trhu, objem výroby nebo prodeje, počet pracovních míst a výši tržeb (Strážovská a kol., 2007).

Velikostní kategorizace podniků dle Doporučení Evropské komise č. 2003 zahrnuje při členění podniků kvantitativní i kvalitativní klasifikační kritéria. Evropská komise vytvořila novou definici pro tyto podniky z důvodu, aby podpůrná opatření byla umožněna pouze podnikům, které je opravdu potřebují (Kiseláková, Šoltés, 2018).

1.3 Výhody a nevýhody malých a středních podniků

K hlavním výhodám malých a středních podniků dle Strakové, Váchala a kol. (2020) patří:

- Jednoduchá organizační struktura,
- Nižší provozní náklady a nízká míra byrokracie,
- Založení podniku není tolik náročné z hlediska kapitálu,
- Flexibilita – malé a střední podniky citlivěji a rychleji reagují na změny ve srovnání s velkými podniky,
- Vyšší odolnost vůči hospodářské recesi,
- Ve srovnání s velkými podniky mají větší uplatnění na místních trzích,
- Tyto podniky jsou nositeli velkého počtu inovací,
- Zaměstnanci mají přímý kontakt s majitelem podniku,

- U těchto podniků je finanční náročnost na jedno pracovní místo nižší v porovnání s velkými podniky.

Tyto podniky pružně reagují na změny z důvodu, že nejsou zatěžovány existencí rozsáhlého investičního majetku ve srovnání s velkými podniky. Dále se tyto podniky převážně zaměřují na inovované oblasti a zpravidla se podílejí na tvorbě nových pracovních míst, protože na zprovoznění pracovního místa mají nízké náklady. Malé a střední podniky jsou více odolné vzhledem k hospodářské recesi, kvůli níž velké podniky opouštějí ziskové, nebo ztrátové činnosti, které mohou být pro malé a střední podniky příležitostí k využívání produkčních kapacit. Další výhodou těchto podniků, je, že rychleji akceptují podnikatelské rozhodnutí ve srovnání s velkými podniky (Straková, Váchal a kol, 2020).

Nevýhody MSP dle Malacha (2005):

- Omezené možnosti zaměstnávání odborníků ve správě,
- Menší finanční síla,
- Vyšší intenzita práce a méně příznivé pracovní podmínky,
- Omezené možnosti získávání výhod z rozsahu produkce,
- Omezené prostředky na propagaci a reklamu.

Na úspěšnost malých a středních podniků má vliv mnoho faktorů, k jedním z nich se řadí samotná osoba podnikatele. Úspěšnější je ten podnikatel, který se zaměřuje na motivaci se snahou dosáhnout úspěchu a také na výkonnost a inovace. Naopak, méně úspěšnějším jsou ti podnikatele, kteří se zabývají tvorbou osobního majetku a snahou dosáhnout nezávislosti. K poslednímu faktoru, který značně ovlivňuje úspěch těchto podniků patří také mikrosociální makrosociální prostor (Straková, Váchal a kol, 2020).

Hlavní výhodou těchto podniků je, že se dokážou rychle adaptovat na měnící se podmínky tržního prostředí a také i potřebám zákazníků. Tyto podniky jsou charakteristické jednoduchou organizační strukturou s nízkým počtem úrovní řízení. Z tohoto důvodu většinu rozhodnutí realizuje sám podnikatel, díky tomu je podnik schopen rychle akceptovat rozhodnutí bez vnitropodnikových konfliktů a komunikačních šumů (Straková, Váchal a kol., 2020).

Výhody malých a středních podniků se člení do třech oblastí (výrobní, organizační a personální). Ve **výrobní oblasti** tyto podniky uskutečňují svoje činnosti prostřednictvím menšího počtu technologií, díky tomu mohou nabízet nové produkty za nižší ceny. Tyto podniky se také aktivně podílejí na inovačním procesu, mají možnost inovovat nabídku

doplňkových služeb (např. design a prodej výrobků). Prostřednictvím sítí se podnikatelé sdružují dle potřeby, z důvodu uskutečnění individuálních projektů, což jim umožňuje výhodu v získávání zakázek i snižování nákladů. Z hlediska **organizační oblasti** mají malé a střední podniky jednoduchou organizační strukturu, která jim poskytuje přímé vedení i kontrolu. Z důvodu jednoduché organizační struktury mají tyto podniky nízkou míru byrokracie i náklady na správu podniku. V **personální oblasti** mají tyto podniky výhodu v tom, že se převážně podílejí na vytváření nových pracovních příležitostí. Další výhodou v této oblasti je, že tyto podniky mají osobní a přímý kontakt s vedením podniku (Straková, Váchal a kol., 2020).

Nevýhody malých a středních podniků jsou spjaty s určitými omezeními, které se člení do čtyřech oblastí (výrobní, finanční, odbytové a personální). Ve **výrobní oblasti** MSP nemají zpravidla výzkumná ani vývojová oddělení. V těchto podnicích se klade vysoký důraz na kvalifikovanou pracovní sílu a také na vysokou kvalitu produkce. Ve **finanční oblasti** je velkou nevýhodou malých a středních podniků, že jim banky stanovují nižší úvěry. Proto u těchto podniků je jedním z hlavních zdrojů finančních prostředků samofinancování. Další nevýhoda u těchto podniků v této oblasti souvisí s platební neschopností a také se vstupem na zahraniční trhy. Z důvodu, že tyto podniky nemají dostatečný přehled o zahraniční legislativě, tržním prostředí nebo potencionálních obchodních partnerech. Nevýhodou MSP v **personální oblasti** je, že na zaměstnance jsou kladeny vyšší nároky. Tito zaměstnanci by měli být flexibilní a schopni adaptovat se potřebám firmy. Většinou mají tyto podniky malé sociální výhody, např. ve formě stravenek. V důsledku jednoduché organizační struktury podniku, je zde omezen kariérní růst pracovníků. U **odbytové oblasti** MSP investují menší množství finančních prostředků na propagaci. Dále tyto podniky musí brát zřetel na ceny, které bývají zpravidla na trhu určovány velkými podniky, které mají možnost je udržet na velmi nízké úrovni (Straková, Váchal a kol., 2020).

1.4 Výhody a nevýhody malých a středních podniků v porovnání s velkými podniky

Vzájemné vztahy mezi malými a středními podniky a velkými podniky jsou různorodé a někdy velice složité. Názory jednotlivých autorů na výhody a nevýhody malých a středních podniků ve srovnání s velkými podniky se velice odlišují. Velké firmy mají v porovnání s MSP velkou řadu výhod, k nimž patří např. možnost využívání kapitálových sil, vyšší kapacitní možnosti, vyšší propagace a distribuce, mohou zaměstnávat vysoce kvalifikované pracovníky a mají lepší přístup k cizím zdrojům financování. Další výhodou velkých podniků jsou vyšší možnosti

v oblasti diverzifikace výroby, nebo uskutečnění úspor z rozsahu produkce. Velké podniky v době globalizace mají přístup na zahraniční trhy a přinášejí know – how (Straková, Váchal a kol., 2020).

Naopak velké podniky jsou charakteristické svými vysokými náklady na správu, vysokou mírou byrokracie a obtížně se adaptují tržním změnám. Další nevýhodou velkých podniků oproti MSP je, že výkonní pracovníci se „vzdalují“ od vrcholového vedení (Straková, Váchal a kol., 2020).

Celkové srovnání výhod a nevýhod MSP oproti velkým podnikům dle (Kupkoviče a kol., 2002):

Výhody MSP oproti velkým podnikům

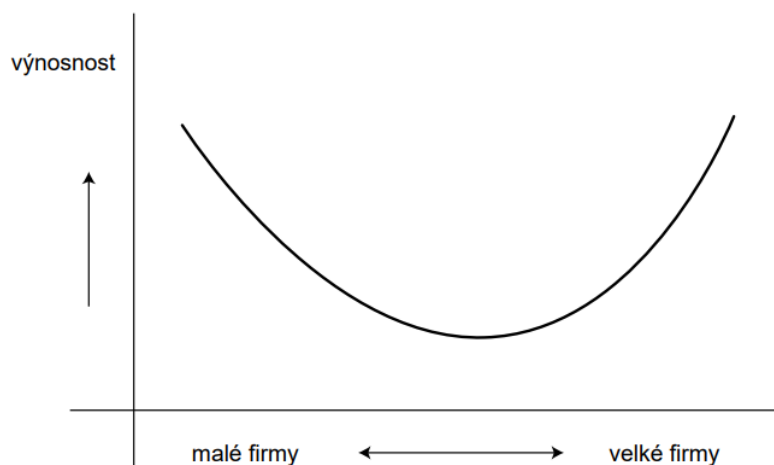
- Orientace na lokální trh,
- Poskytování speciálního sortimentu,
- Pružná reakce MSP na změnu poptávky na trhu,
- Jednoduchá organizační struktura,
- Administrativa a řízení je nenáročná,
- Osobitý vztah k dodavatelům, zákazníkům a pracovníkům.

Nevýhody MSP oproti velkým podnikům

- Omezenost finančních prostředků,
- Vysoké náklady (nejsou využity úspory z rozsahu výroby),
- Vysoké podnikatelské riziko, nízká produktivita práce a nízká konkurenční schopnost,
- Nízká ziskovost a nízké mzdy.

Z hlediska malých, středních i velkých podniků je zde důležité zmínit hypotézu tzv. U – křivky výnosnosti. Tato křivka (Obrázek č.1) definuje vztah mezi velikostí a výnosností podniků, kdy malé i velké podniky jsou charakteristické vyšší výnosností v porovnání se středními podniky (Straková, Váchal a kol., 2020).

Obrázek 1 U – křivka malých a velkých podniků

Zdroj: Straková, Váchal a kol., 2020

Střední podniky jsou příliš velké, aby se zabývaly pouze omezeným segmentem na trhu a zároveň jsou příliš malé, aby byly schopny být úspěšnými ve hře globálních aktérů. Vyšší výnosnost u velkých podniků se nachází tam, kde se využívají pružné systémy řízení, které jsou uskutečňovány v týmové práci a decentralizaci pravomocí, které poskytují využití silných stránek MSP při zachování výhod velkých podniků. Malé firmy jsou charakteristické vyšším poměrem dluhů a závazků vůči celkovému kapitálu a zároveň mají nízká aktiva. Tyto firmy využívají nerozdělený zisk, neboť v oblasti financí více riskují a zároveň mají velké problémy při získávání bankovních úvěrů. Banky těmto podnikům neumožňují nabídku výhodných úvěrů, které jsou nutné pro financování jejich rozvoje, což je způsobeno vysokou rizikovostí (Straková, Váchal a kol., 2020).

1.5 Bariéry rozvoje malých a středních podniků

K hlavním faktorům, které brání rozvoji malých a středních podniků patří nefunkční legislativa, větší státní regulace, problémy při získávání kapitálu a daňový systém. (Malach, 2005).

- **Legislativa** – V 90. letech se zvyšoval počet podnikatelských subjektů a zároveň se zvyšovaly také nároky na legislativu a justici. Z tohoto důvodu bylo vytvořeno velké množství zákonů, jejich cílem bylo zabezpečit fungování tržní ekonomiky.
- **Státní regulace a získávání kapitálu** – Nepřiměřená státní regulace způsobuje zpoždění, např. u registrace, testování nového produktu, nebo normy na ochranu spotřebitele.

- **Daňový systém** – Malé a střední podniky jsou ovlivňovány nejen výší daní, ale i byrokratičností, transparentností a složitostí systému. V minulosti docházelo ke snižování daně ze zisku společností, která v letech 1993–2000 se snížila z 45 % na 31 %. Naopak nepřímé daně jsou stále na vysoké úrovni. Z důvodu neustálé novelizace zákonů u malých podniků dochází ke zvyšování administrativní náročnosti, která s sebou vede i zvyšování nákladů (Malach, 2005).

Podle Vebra (2012) jsou hlavní překážkou rozvoje MSP:

- Menší ekonomická síla,
- obtížný přístup ke kapitálu,
- Omezení rozvojových kapacit
- Slabší pozice ve veřejných soutěžích o státní zakázky,
- Nedisponují dostatečným množstvím finančních prostředků sloužících k zaměstnávání vysoce kvalifikovaných pracovníků,
- Neschopnost monitorovat a využívat dostupné znalosti,
- Velké množství změn v oblasti legislativy a vysoká administrativní zátěž.

Naopak dle Sadovského a Matějkové (2010) jsou hlavními bariérami zamezujícími jejich dalšímu rozvoji především časté změny v oblasti legislativy v širokém rozmezí (např. změny v daňových zákonech, zvyšování kontrolních a sankčních mechanismů a nesystematické zvyšování administrativní zátěže prostřednictvím legislativních změn). Tito autoři k dalším překážkám rozvoje těchto podniků přidávají problémový přístup k cizímu kapitálu, nízkou dostupnost v oblasti informací i poradenských služeb, uskutečňování inovací pouze na úrovni nižších řádů kvůli omezeným finančním prostředkům a malých teoretických i praktických znalostí v řízení podniku a marketingu.

1.6 Vývoj počtu podniků v EU a v ČR

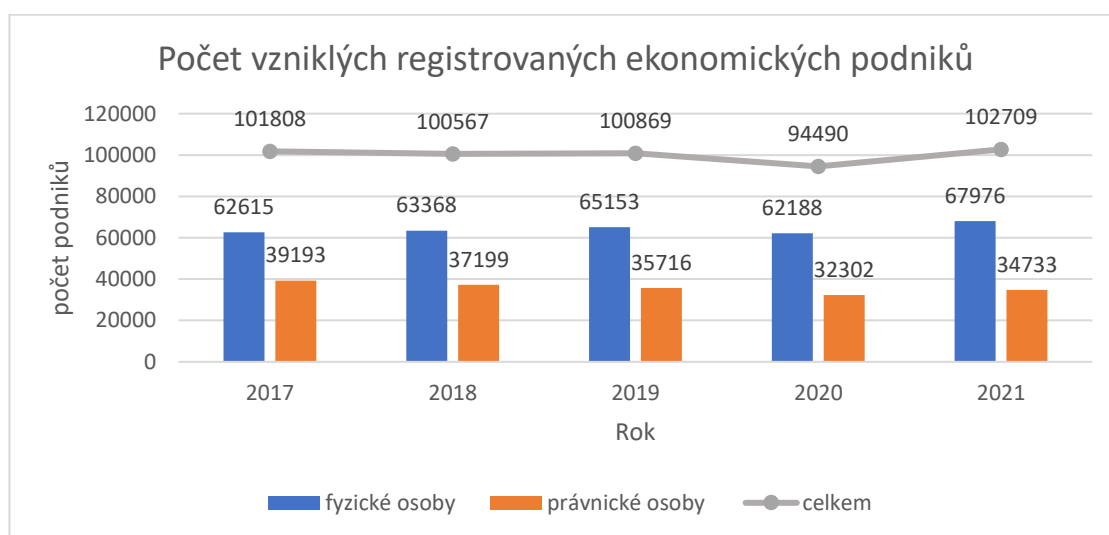
Dle Eurostatu v roce 2021 bylo v EU evidováno celkem 31 milionů podniků, ve kterých pracovalo celkem 156 mil. osob. Mikropodniky a malé a střední podniky zaměstnávaly celkem 75,8 mil. osob, což tvoří 49 % celkového počtu zaměstnaných osob v podnicích. V EU bylo v tomto roce zaznamenáno 24 000 středních podniků (50–249 zaměstnanců), což tvořilo 0,8 % veškerých podniků, kde pracovalo 24 mil. osob. Naopak velké podniky (více než 249 zaměstnanců) tvořilo 0,2 % z celkového počtu podniků, Ty tak zároveň zaměstnávaly více než třetinu podnikatelské pracovní síly (Eurostat, 2023).

Dle databáze Eurostatu byl nejvyšší obrat zaznamenán u průmyslového sektoru, jeho obrat za rok 2021 dosahoval téměř 10,6 bil. EUR. V tomto odvětví byla za rok 2021 zaměstnávána celkem jedna pětina pracovní síly, naopak z hlediska počtu podniků se jednalo o nejmenší sektor. Naopak nejvyšší počet podniků (61 % z celkového počtu podniků) za rok 2021 bylo odvětví služeb, kam patřily (např. odvětví dopravy, skladování, ubytování, stravování, vzdělání, zdravotní péče a rekreace) (Eurostat, 2023).

Dle údajů Ministerstva průmyslu a obchodu bylo evidováno v roce 2021 celkem 4 018 839 platných živnostenských oprávnění. V porovnání s rokem 2020 se počet živnostenských oprávnění v následujícím roce zvýšil o 2,43 %. Nejvíce se na živnostenském oprávnění podílejí živnosti volné 2 305 917, poté živnosti řemeslné 1 049 220, živnosti vázané 348 955 a nejméně pak živnosti koncesované 314 747 (Zpráva o vývoji v podnikatelském prostředí v ČR, 2021).

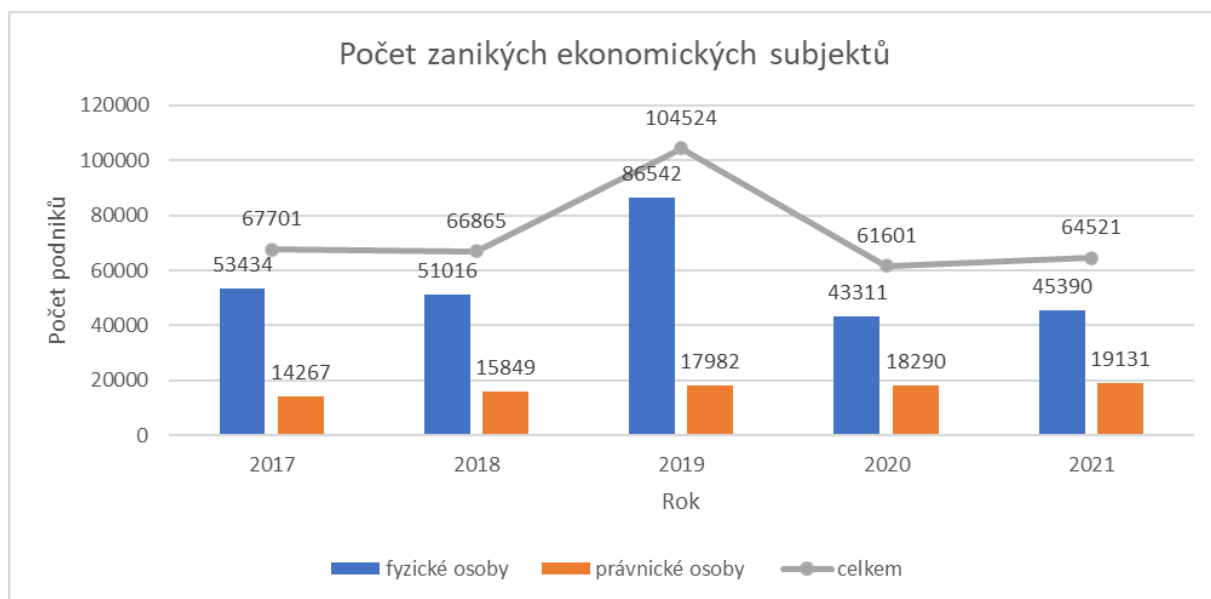
Dle Českého statistického úřadu bylo evidováno v České republice v roce 2021 celkem 102 709 ekonomických subjektů, z toho 67 976 tvoří fyzické osoby a 34 733 tvoří právnické osoby. Z níže uvedeného grafu (Obrázek č. 2) je zřejmé, že nejvíce ekonomických subjektů vzniklo v roce 2021, naopak nejméně v roce 2020. V porovnání s rokem 2020 se v následujícím roce zvýšil počet registrovaných ekonomických subjektů o 1,09 p.b.

Obrázek 2 Vývoj počtu vzniklých ekonomických podniků v letech 2017–2021 v ČR

Zdroj: ČSÚ, 2023

Obrázek 3 Vývoj počtu zaniklých podniků v letech 2017–2021 v ČR

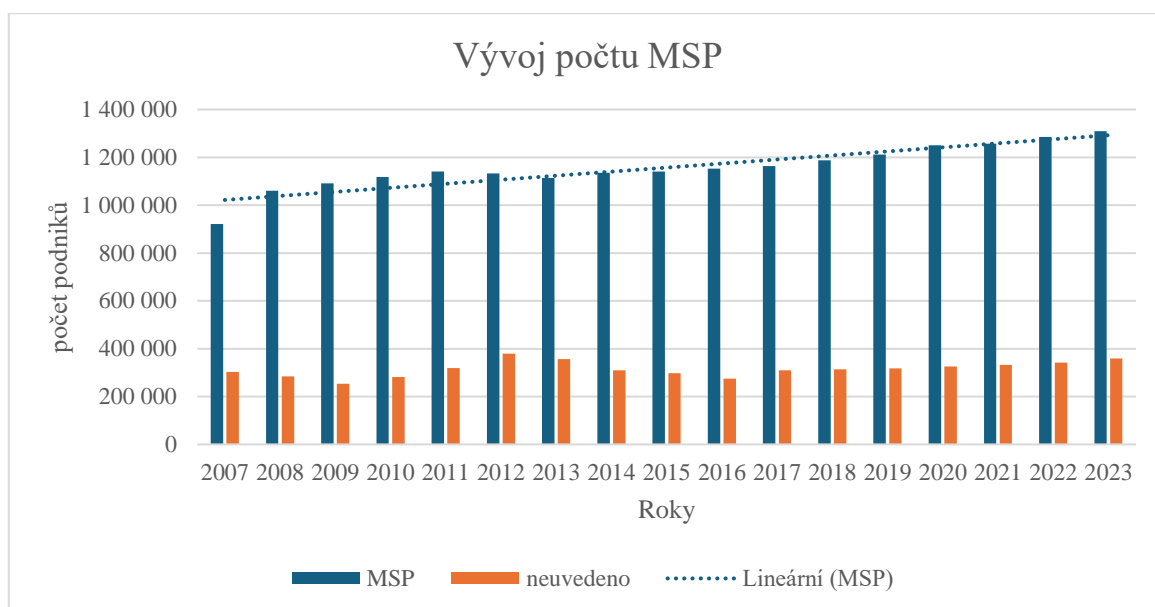

Zdroj: ČSÚ, 2023

Dle Českého statistického úřadu v roce 2021 zaniklo celkem 64 521 ekonomických subjektů, z čehož 45 390 tvořily fyzické osoby a 19 131 právnické osoby. Z výše uvedeného grafu (Obrázek č. 3) vyplývá, že nejvíce ekonomických subjektů zaniklo v roce 2019, naopak nejméně jich zaniklo v následujícím roce. V porovnání s rokem 2020 se v následujícím roce snížil počet registrovaných ekonomických subjektů o 1,05 p.b.

Níže uvedený graf (Obrázek č. 4) znázorňuje vývoj počtu MSP dle počtu zaměstnanců z hlediska subjektů se zjištěnou aktivitou v ČR. Z grafu je zřejmé, že dochází k neustálému růstu těchto podniků, kromě časového horizontu 2011–2013, kdy došlo k mírnému poklesu. Nejvyšší počet těchto podniků byl zaznamenán v roce 2023.

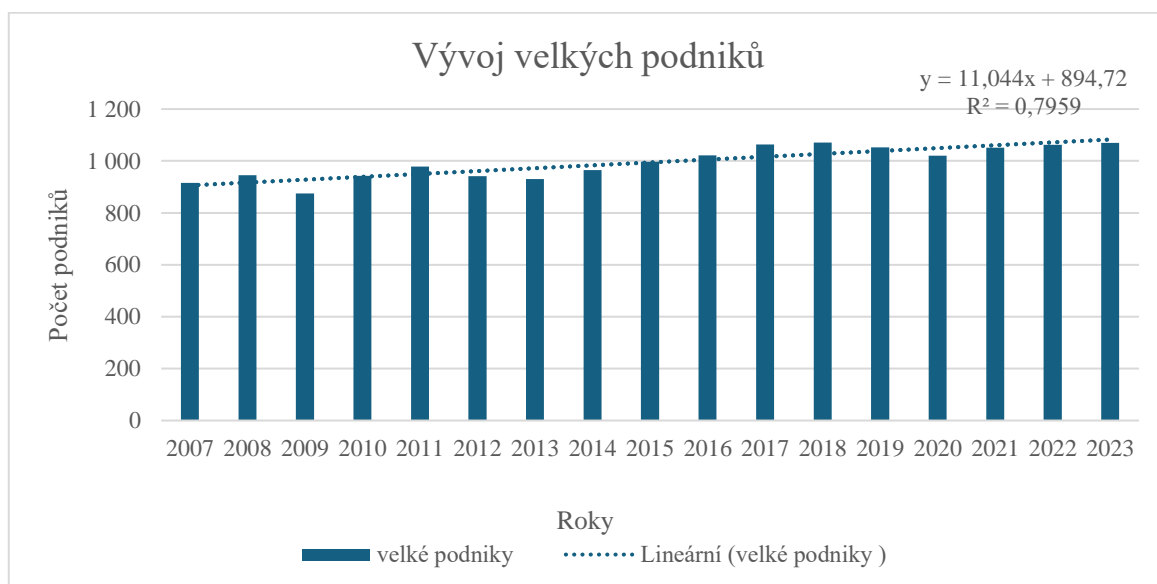
Obrázek 4 Vývoj počtu MSP v letech 2007–2023 v ČR

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ, 2023

Níže uvedený graf (Obrázek č.5) znázorňuje vývoj počtu velkých podniků dle počtu zaměstnanců z hlediska subjektů se zjištěnou aktivitou v ČR. Nejvyšší počet těchto podniků byl zaznamenán v roce 2023.

Obrázek 5 Vývoj velkých podniků v letech 2007–2023 v ČR

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ, 2023

Dle Eurostatu se v roce 2020 míra vzniklých podniků v porovnání s předchozím rokem snížila o 1,1 p.b., tedy na úroveň 8,9 %. Naopak míra zaniklých podniků v roce 2020 zůstala přibližně

na stejné úrovni, což naznačuje určitou odolnost podniků během období pandemické krize. V roce 2020 vlivem pandemické krize bylo velice ovlivněno podnikatelské prostředí, neboť některé podnikatelské sektory byly dočasně uzavřeny. Z tohoto důvodu majitelé podniku nezakládaly nové podniky, protože se snažily udržet provoz stávajících podniků. Vláda poté schválila různé druhy podpůrných programů pro podniky, aby se vyrovnaly dopady způsobené krizí. V roce 2020 byla zaznamenána nejvyšší míra vzniklých podniků v Litvě (18,1 %), na Maltě (14,1 %) a v Portugalsku (12,2 %), naopak nejnižší byla zaznamenána v Řecku (4,6 %), v Rakousku (5,4 %) a v Itálii (6,5 %). V roce 2020 byla zaznamenána nejnižší míra zaniklých podniků v Irsku (1,6 %), Belgii (3,2 %) a Francii (3,9 %). Naopak nejvyšší míra zaniklých podniků byla zaznamenána v Litvě (20,8 %) a Bulharsku (14,6 %) (Eurostat, 2022).

1.7 Význam a postavení MSP v národní ekonomice a evropském prostoru

Podle Malacha (2005) došlo k rozvoji řemesel malého a středního podnikání ve 13. a 14. století. Československo bylo až do konce druhé světové války nejprůmyslovější zemí světa. Po skončení druhé světové války došlo k značnému snížení rozvoje podnikání. Hodinková a Sadovský (2016) konstatují, že zrušení malých a středních podniků bylo způsobeno vznikem velkých státních podniků, na které byl v tehdejší době kladen vyšší důraz. Listopadová revoluce v roce 1989 významně přispěla k rozvoji podnikatelského prostředí. Již na počátku 90. let byly stanoveny základní podmínky (legislativní, ekonomické) při založení podniku (Petříček, 2006).

MSP přispívají ve velké míře k tvorbě pracovních míst, což způsobuje růst ekonomiky (Wágenerová, Šebestová, 2007) a (Halada a kol., 2013). Další autoři tvrdí, že MSP podporují ekonomickou a sociální soudržnost regionů, které jsou charakteristické nižším stupněm rozvoje a vysokou nezaměstnaností (Nerudová, Bohušová, 2008) a (Kubíčková a Peprný, 2006). Pro MSP je charakteristické, že svoji výpomoc lépe uplatňují v regionech, které jsou postižené strukturálními změnami (Chládková, 2010). Další autorky potvrzují tento pozitivní efekt, který se týkal převážně postkomunistických zemí, které měly problém při přechodu z centrálně plánové ekonomiky do ekonomiky tržní (Kunešová, Cihelková a kol., 2006) a (Sofispol, 2011).

V roce 2005 vznikl pro malé a střední podnik nový koncept s názvem Nejprve mysli na malé a střední podniky, o tři roky později byl představen nový s názvem Small Business Act. Tento dokument zahrnoval komplexní rámec politiky MSP na úrovni členských států EU (Straková, Váchal a kol., 2020).

Cílem vládní politiky, je poskytnout fungování sektoru MSP, tak, aby se podílel na zvyšování výkonnosti v oblasti národního hospodářství, včetně jeho technologické úrovně (Viglerová, Dobeš a Vojtovič, 2016). Další autoři zmiňují, že vláda přijala mnoho podpor pro MSP, z důvodu, aby jim usnadnila vstup na trh. Tato opatření však v tomto rozsahu nebyla plně uskutečněna, protože podpory nedisponovaly dostatečným množstvím peněžních prostředků ani legislativních dokumentů. (Vaněček, Fára, 2012) a (Beran, Frková, 2003).

Pro malé a střední podniky je charakteristické, že nejsou vlastněny zahraničními subjekty. Vrbka a Šúleř (2018) konstatují, že tyto podniky reprezentují místní kapitál i vlastnické poměry. Efekty z podnikání zůstávají v určitém regionu, nebo státu. Tyto podniky jsou více spjaty s konkrétním regionem, podnikatelé zde bydlí a svými podnikatelskými aktivitami přispívají k ekonomickým přínosům. Jedním z hlavních indikátorů rozvoje MSP na venkově je kvalita prostoru (Malach, 2005).

Z hlediska MSP znamenal vstup ČR do EU příležitosti, které vyplývají z jednotného státu, ale také i konkurenčního boje mezi státy. Postavení těchto podniků v ekonomice kteréhokoliv státu je významné. V roce 2008 EU pro tyto podniky zřídila koncept s názvem Evropský akt, který zahrnuje politiku MSP na úrovni EU i členských států. Podstatou tohoto dokumentu je, aby členské státy vytvářely příznivé podmínky pro MSP. Tento dokument se dále zabývá zkvalitněním přístupu k financím a na trhy třetích zemích, prohlubování vnitřního trhu, snížení administrativní zátěže a na podporu v oblasti vzdělávání a inovací. Evropský akt pro tyto podniky obsahuje 10 všeobecných zásad, soubor politických opatření pro Komisi a členské státy EU a 5 legislativních návrhů (Straková, Váchal a kol., 2020).

V podnikání mají problémy především MSP, které oproti velkým podnikům ve vyspělých zemích mají slabší pozici především v oblastech kapitálové dostatečnosti, firemního vývoje a výzkumu. V rámci podnikatelského prostředí je důležité se zaměřit především na problémy v oblastech finanční podpory podnikání, hospodářské koncepce státu, právní úpravy podnikání, vzdělání a trhu práce. MSP mohou využívat především veřejnou finanční podporu podnikání. Cílem politiky, je, aby bylo zajištěno fungování těchto podniků způsobem, aby docházelo ke zvyšování výkonnosti národního hospodářství, technologické úrovně, konkurenceschopnosti a zároveň ke snižování nezaměstnanosti. Podpory pro MSP je možno poskytovat prostřednictvím různých forem např. se jedná o dotace, návratné finanční pomoci, úvěry, záruky a finanční příspěvky Podpory je možno členit dle několika hledisek, např. z hlediska územního celku, formy, poskytovatele obsahového zaměření a financování. Dále se podpory mohou členit

na obecné a speciální. K přímé formě podpory se zahrnují dva nástroje, jedná se o lepší přístup k finančním prostředkům na uskutečnění investičních záměrů MSP a nižší náklady v oblastech, které jsou určené v programech podpory těchto podniků. Naopak nepřímá forma podpory se zaměřuje především na zjednodušení administrativní činnosti a snížení nepříznivých dopadů nové legislativy. Do oblasti nepřímé formy podpory se také zahrnuje tvorba průmyslových zón, poradenské a informační služby určené podnikatelům včetně podpory jejich vzdělání (Straková, Váchal a kol., 2020).

Tyto podniky jsou charakteristické nejvyšším počtem podnikatelských subjektů a také v mnoha zemích jsou nezbytnou součástí jejich ekonomické infrastruktury. Mnoho zemí rozvíjí tento sektor a zároveň výhodou tohoto sektoru je především relativní pružnost ve změnách podmínek na daném trhu, vysoká absorpční schopnost pracovní síly a také úloha subdodavatele (Straková, Váchal a kol., 2020).

Před několika lety Evropská komise stanovila pro MSP pragmatičtější a komplexnější politiku. Tato politika pro MSP byla významná v oblasti dokonalejší regulace, což poskytovalo zjednodušení předpisů. Tento koncept rozvíjel především inovační a růstový potenciál MSP. Z tohoto důvodu Evropská komise navrhla řešení, která byla tvořena podporou podnikání a dovedností, inovativností, komunikací MSP se zainteresovanými stranami včetně podpory růstového potenciálu. Evropská komise klade důraz také na specifické formy podnikání, např. se jedná o podniky, které se zabývají sociální ekonomikou nebo řemeslnou výrobou (Straková, Váchal a kol., 2020).

V roce 2008 komise navrhla Small Business Act pro MSP, kdy tento rámec má pomoci těmto podnikům, aby se mohly prosadit na velkém evropském trhu. Tento dokument zahrnuje politické, legislativní, politické opatření včetně konkrétních kroků, které mají zlepšit přístup k financím i na evropské trhy a trhy třetích zemí. Koncept usiluje především o lepší podmínky pro podnikatele a obsahuje soubor 10 zásad na vnitrostátní úrovni i na úrovni EU. Zároveň tento dokument zlepšuje právní a správní prostředí. Aby byl tento koncept účinně realizován je nezbytné převést 10 zásad, které dokument obsahuje do praxe. EU by se měla zejména zaměřit na usnadnění podmínek pro převod podniků napříč různými generacemi podniků, z důvodu, aby podniky nezanikly i zároveň na podporu nově vznikajících podniků. K hlavní zásadě tohoto konceptu je, aby EU zohlednila charakteristiky MSP při tvorbě právních předpisů. K další důležité zásadě patří zapojení škol do oblasti podnikání. Tyto podniky jsou omezeny velkou mírou byrokracie, protože se nemohou rovnat velkým podnikům kvůli vysoké regulační

a administrativní zátěži. Tento dokument byl přezkoumán v roce 2011, jehož cílem byla integrace s konceptem strategie Evropa 2020. Pomocí této strategie bude umožněno MSP dosáhnout udržitelného růstu (Straková, Váchal a kol., 2020).

1.8 Přístupy k finančnímu řízení podniků v tržní ekonomice

Finanční řízení v oblasti finanční teorie lze chápat z několika různých pohledů. Dle Brighama a Hustona (2013) se finanční řízení zabývá rozhodnutím související s aktivy (počet a druh), který je nutný získat, aby podnik docílil maximalizace své tržní hodnoty, což je jedním z hlavních cílů daného podniku. Dle Vebra a Srpové (2008) je finanční řízení definováno jako: „*Hodnocení a výběr finančních prostředků s důrazem na krátkodobý nebo dlouhodobý časový horizont*“. Tento horizont je ovlivněn především faktory času a rizika. Dnešní finanční prostředky mají vyšší hodnotu v porovnání s budoucími finančními prostředky. Riziko podniku je, že nedocílí očekávaných výnosů a současně dojde ke ztrátě investovaného kapitálu místo jeho zhodnocení prostředky (Kiseláková, Šoltés, 2018). Z výše uvedených faktorů vyplývá, že ve veškerých finančních rozhodnutích je důležité respektovat faktor času i rizika (Veber, Srpová, 2008) a (Šofránková, Širá, 2008).

Finanční řízení dle Rybanského a Málikové (2010) je synonymem finančního managementu, který je definován jako: „*Subjektivní ekonomická činnost, zabývající se získáváním potřebného množství peněz a kapitálu z různých zdrojů.*“ V každém podniku je jednou ze základních oblastí právě finanční řízení, jehož základním cílem je zajištění krátkodobé i dlouhodobé finanční rovnováhy a stability (Balážová, Papcúnová, 2008). Dle těchto autorek se finanční řízení člení na strategické a operativní. Ke strategickému finančnímu řízení patří finanční strategie, plánování, analýzy a udržitelnost financování. Naopak operativní zahrnuje řízení likvidity, cash flow, běžné finanční operace a řízení hotovosti (Balážová, Papcúnová, 2008).

Důležitou podstatou finančního řízení je výběr optimální varianty, získání interních i externích finančních zdrojů na založení podniku, volba optimální finanční a kapitálové struktury, řízení oběžného majetku, investice peněžních prostředků do fixního i finančního majetku a rozdělování zisku podniku). Jedním z hlavních úloh finančního řízení je získávání potřebného kapitálu, efektivní alokace a následné využití kapitálu, rozdělování finančních prostředků hospodaření a analýza případná evidence o průběhu finančních procesů (účetnictví, statistika, finančně – ekonomická analýza a controlling) (Rybanský, Máliková, 2010), (Královič, Vlachynský, 2011) a (Kiseláková, Šofránková, 2014).

V oblasti finanční sféry je finanční řízení definováno jako organizování a řízení finančních procesů a následně se člení do čtyř základních činností, které tvoří hlavní manažerské funkce:

1. **Finanční plánování**, které zahrnuje podnikové procesy, jejímž hlavním úkolem je formulace v oblasti konkrétních čísel z hlediska finanční cílů, které následně navazují na základní cíl podniku. Poté dochází k promítnutí do podnikového finančního plánu včetně způsobů a nástrojů, pomocí kterých se má dosáhnout předem definovaných cílů (Běňová, 2007), (Královič, Vlachynský, 2011) a (Kiseláková, Šofránková, 2014).
2. **Finanční rozhodování** – je definováno jako proces výběru optimální varianty získávání peněžních prostředků a přijímání efektivních investičních rozhodnutí, které při přiměřeném stupni rizika pomohou docílit předem stanovených cílů. Navazuje na finanční plánování a zahrnuje strategická a operativní rozhodnutí. Při důkladném zkoumání potřeb podniku se snaží nalézt alternativu řešení daného problému, hodnotí mezi sebou jednotlivé varianty a vybírá si nejvhodnější variantu k realizaci stanovených cílů podniku (Kiseláková, Šoltés, 2018).
3. **Management finančních procesů** – Do organizace a řízení finančních procesů se zařazují každodenní činnosti, které se následně spojí s procesem kvantifikace potřeby finančních zdrojů i s procesem jejich zajištění v rozsahu a časovém rozmezí tak, aby zpětný tok finančních zdrojů poskytoval bezporuchový průběh výroby a odbytu (Beňová, 2007) a (Královič, Vlachynský, 2011).
4. **Finanční analýza podniku a kontrola** – Jedná se o analýzu financí podniku a zároveň se hodnotí fungování mechanismu financí podniku podle vývoje firmy, jejich finanční situace i podle vlivu provozní, finanční a mimořádné činnosti na vývoj finanční situace podniku (Kiseláková, Šoltés, 2018). Tato analýza hodnotí, jak podnik hospodaří se svými finančními prostředky, pomocí kterých se získaná data třídí, seskupují a vzájemně se mezi sebou porovnávají, určují se vztahy mezi nimi a případně se i hledá kauzální souvislosti mezi různými údaji a stanovuje se jejich vývoj. Dle Kiselákové a Šofránkové (2014) je finanční analýza definována jako: „*Hodnocení stupně dosažení finančních cílů, analýzy ex post a ex ante.*“

1.9 Finanční řízení malých a středních podniků

Základním cílem MSP ve finančním řízení je zhodnocení finančních prostředků podniku, které souvisí s maximalizací tržní hodnoty z hlediska krátkého i dlouhého časového horizontu (Kiseláková, Šoltés, 2018). K všeobecným faktorům finančního řízení patří faktor rizika a času,

ovšem dle Vebra a Srpové (2008) patří k faktorům finančního řízení v MSP také okolí, kde se tyto podniky nacházejí. Na tyto podnik působí především makroekonomické prostředí, u kterého je velice důležité sledovat jeho pravděpodobný vývoj (patří sem např. informace o vývoji inflace, směnných kurzů, míra úrokových sazeb) (Kiseláková, Šoltés, 2018).

Mnoho autorů se zabývalo problematikou finančního řízení MSP na základě, kterého tyto autoři zpracovali různé studie. Studie z roku 2006 se zaměřovala na více podnikových faktorů a faktorů země, prostřednictvím nichž se zkoumala zadluženost podniků dle jejich velikosti. Ze závěru studie vyplývá, že celková zadluženost podniku je závislá na jeho velikosti. Další studie z roku 2008 zkoumala kapitálovou strukturu u MSP a její vliv na vybrané faktory u 24 evropských zemích. Tato studie byla zaměřena především na makroekonomický rozvoj, řízení podniků a legislativní a finanční prostředí. Z této studie vyplývá, že vybrané specifické faktory mají pozitivní korelovaný vztah ke zadlužování MSP. V roce 2014 byla na Slovensku vydaná studie, ve které její autoři zdůrazňují, že předcházející zveřejňované studie kladly ve finanční analýze vyšší důraz pouze na velké podniky. V souvislosti, s již publikovanými studiemi se často objevoval pojem finanční mezera (Kiseláková, Šoltés, 2018). Tento pojem definují autoři jako: „*Situaci, kdy významný podíl MSP nemůže naplnit své finanční potřeby, tzn. nemůže získat finanční zdroje z bankovního sektoru, kapitálových trhů či od jiných dodavatelů.*“ (Fetisová, Nagy, Vlachynský, 2014).

Ekonomické i finanční aktivity MSP mohou ovlivnit hospodaření různými způsoby a směry. Zde se uvádí např. vysoké úrokové míry a daňové zatížení, nebo nedostatek finančních prostředků. Ovšem vlastníci MSP považují za základní ukazatel pouze výsledek hospodaření (Kiseláková, Šoltés, 2018).

1.9.1 Současné přístupy měření finanční výkonnosti u MSP

V současné době existuje mnoho metod a způsobů, pomocí nichž lze měřit a hodnotit finanční výkonnost podniku (Kiseláková, Šoltés, 2018).

Finanční přístupy dle Hyráka, Grella a Nagyho (2014) se člení na dvě hlavní skupiny:

- 1) **Analýza finanční výkonnosti** prostřednictvím standartních ukazatelů rentability (ROA, ROE, ROI)
- 2) **Moderní přístupy**, které upřednostňují růst tržní hodnoty (RONA, CROGA, cash flow, ukazatel EVA včetně jeho modifikace a rentabilita investic CF)

Kiseláková (2008) klade důraz na porovnání přístupů hodnotících finanční situace podniku, ke které patří:

- 1) **Metody ekonomické a finanční analýzy** (účetní ukazatele) – ukazatele statistického charakteru. – tyto ukazatele nezohledňují aktuální situaci na trhu.
- 2) **Metody hodnotového řízení** se zaměřením na ukazatel EVA (vybrané ekonomické tržní ukazatele) – tyto ukazatele zohledňují aktuální situaci na trhu.

Tato rozdělení uvádějí ve své studii i jiní autoři, kteří kladou důraz na to, že v praxi mají oba tyto přístupy své výhody a používají se jak samostatně, tak i také kombinovaně, protože spolu vzájemně souvisejí (Kiseláková, Šoltés, 2018).

Podle více autorů lze ekonomické metody rozdělit do dvou skupin (Nývltová, Marinič, 2010) a (Královič, Vlachynský, 2011), Bondareva (2013), Kiseláková (2008) a Kislingerová (2004):

- 1) **Standardní modely** – fungují na principu účetního zisku, modely finanční analýzy ex post (analýza základních poměrových ukazatelů) a modely finanční analýzy ex ante (analýza predikčních i bonitních modelů).
- 2) **Moderní modely** – fungují na principu ekonomického zisku, který zohledňuje nejen účetní náklady, ale také i ekonomické náklady a tržní ukazatele.

2 PANDEMIE COVID - 19

Pandemie covid – 19 způsobila jednu z nejzávažnějších hospodářských krizí. Na tuto krizi nebyla velká část zemí, regionů i měst připravena z mnoha důvodů. Jedním z důvodů, je že většina zemí neměla zpracovány plány krizového řízení během pandemie (kromě asijských zemí, nebo severovýchodních zemí, u kterých jsou takové plány vyžadovány). Veškerá hospodářská odvětví byla ovlivněna globálním dodavatelským, nízkou poptávkou po dovozu zboží a služeb včetně poklesu v oblasti mezinárodního cestovního ruchu. Na Slovensku, Polsku, ČR a Německu měla tato krize velmi podobný dopad. Velký negativní dopad měla krize na automobilový průmysl, poté i na dopravu a logistiku. V rámci výroby automobilů docházelo k uzavření továren, narušení dodavatelského řetězce a zároveň docházelo k velmi nízké poptávce. Ve výše uvedených zemích měla krize naopak pozitivní dopad ve farmaceutickém průmyslu. Vlivem krize došlo také ke zvýšení domácí produkce, neboť celosvětová zdravotní krize zvyšuje poptávku po lécích. Krize měla vliv také na textilní, kožedělný a obuvnický průmysl, kdy velká část obchodů omezila i případně zrušila svoji výrobu. Krize měla dopad také na železniční sektor, kdy počet cestujících klesl o desítky procent a zároveň docházelo k omezení provozu mezistátních vlaků (EU, 2021).

Negativně krize ovlivnila především MSP i sociální podniky. Velmi důležité bude, aby pracovníci v podnicích měli nové schopnosti (kognitivní a digitální), dovednosti (sociální a environmentální), aby byly schopni vzdorovat budoucnosti v oblasti digitální i environmentální. K dalšímu důležitému aspektu patří také sociální dialog, který reprezentuje důležitou strategii pro management i zaměstnance při vyhledání nových řešení. Z důvodu pandemie docházelo v mnoha podnicích k organizačním změnám, změnám v interní komunikaci i každodenním provozu. Míra dopadu pandemie v podniku závisela na povaze podnikání i odvětví činnosti (EU, 2021).

2.1 Dopady pandemie covid 19, globalizace a ekonomické dopady

Podle Mordy a Šímy (2020) je pandemie charakterizována jako velice unikátní ekonomická a společenská krize. V důsledku této krize začaly vznikat aspekty vnitřního šoku (např. uzavření provozoven, nebo přerušování výroby) i vnějšího šoku (narušení dodavatelství – odběratelských řetězců s propadem zahraniční poptávky). Jedním z podstatných důvodů rozšíření pandemie je globalizace (Dvořáková, 2021).

Dle Goyal a Gupta (2020) lze dopady pandemie covid 19 členit na ekonomické, finanční, sociální a environmentální. Ekonomické dopady souvisejí s globalizací i propojením ekonomik s vnějším světem a také závisí na úrovni ekonomického rozvoje v dané zemi. Jednotným faktorem šíření pandemie covid – 19 jsou obchodní a cestovatelské činnosti (lze sem zařadit také fiskální šoky, hlavně u akciových trhů) (Dvořáková, 2021).

Ekonomické dopady lze zařadit k těm nejvýznamnějším dopadům, které ovlivnila pandemie covid – 19. K zásadním ekonomickým faktorům, které byly velice ovlivněné pandemií patří **HDP** (hlavně u světových ekonomik, neboť se podílejí až 60 % na HDP a 41 % se podílejí na světové výrobě pro export) (Balwin, Mauro, 2020). Vyšší propad HDP byl zaznamenán v oblastech, ve kterých byla více rozšířena pandemie. (Fernandez – Villavarde a Joones, 2020). K dalším faktorům, které byly zásadně ovlivněné pandemií, patří také ekonomický růst, firemní činnosti a podnikatelské služby (Dvořáková, 2021).

K dalšímu faktoru, který byl negativně ovlivněn pandemií lze zařadit **zaměstnanost**. Vlivem této krize docházelo k vyššímu počtu chybějících pracovníků na pracovišti, zkrácení pracovní dob, a i k vyššímu počtu zaniklých míst. Během pandemie nejvyšší ztráty příjmů způsobené vlivem pracovních míst v EU byly zaznamenány u mladých zaměstnanců ve věkovém rozpětí 16–24 let. V porovnání se staršími zaměstnanci je odhadována ztráta příjmů přibližně dvakrát vyšší než u mladých pracovníků. Dle Eurostatu z hlediska ztráty příjmů vlivem nezaměstnanosti byly velké poklesy zaznamenány u Lucemburska, Slovinska, Litvy a Bulharska. Naopak nejnižší poklesy byly prokázány v Rakousku, Německu a Nizozemsku. Důležité je zde také zmínit, že vlivem pandemie se příjem ze zaměstnání v rámci dočasných smluv snížil ve všech zemích vlivem přechodu k nezaměstnanosti ve srovnání s trvalými zaměstnáními. Tento příjem byl vlivem pandemie nejvíce snížen na Slovensku, Dánsku, Švédsku, naopak nejnižší pokles byl prokázán v Polsku (Dvořáková, 2021).

Ze studie společnosti ABSL, McKinsey a Company vyplývá, že do roku 2025 budou podnikatelské služby jedním z významných odvětví v ČR z hlediska zaměstnanosti i ekonomické výkonnosti. Do budoucna se očekává, že až 18 000 pracovníků bude zaměstnáno v inovačních a IT servisních centrech v ČR. Tyto oblasti mohou významným způsobem přispět k transformaci a růstu ekonomiky, která byla zasažena pandemií (ABSL, 2020).

Studie Inanca z roku 2020 shrnuje čtyři hlavní faktory, které mají vliv na nezaměstnanost mladých lidí v období pandemie covid 19, jedná se o (Dvořáková, 2021):

- Odvětví, kde jsou zaměstnáni mladí lidé (téměř až polovina zaměstnanců ve věkovém rozpětí 16–24 let je zaměstnána v pohostinství a maloobchodě – vysoké riziko nezaměstnanosti),
- Není možnost vykonávat práci z domova (pouhých 14 % pracovních míst v maloobchodu),
- Narušení vzdělávacího systému (online výuka znevýhodňuje studenty, kteří nemají vlastní počítač a soukromý prostor pro učení),
- Podpora a pojištění v nezaměstnanosti (mladí lidé v mnoha zemích nemohou využít podporu v nezaměstnanosti, neboť nevyhovují požadavkům, nebo nejsou pojištěni).

Pandemie covid 19 způsobila velké snížení pracovních míst na trhu a také i nejistotu v oblasti zaměstnání. Důležitou roli zde hrála opatření vlád, hlavně v podobě nejruznějších restrikcí a uzavření některých hlavní částí ekonomiky. Z výše uvedené studie i podle dalších autorů vyplývá, že mezi nejvíce zasaženou skupinou na pracovním trhu patří právě mladí lidé. Důležité je zde zmínit, že nezaměstnanost u mladých lidí, bude mít dopady na samotného jedince, společnost jako celek i na hospodářský rozvoj (Tamesberg a Bacher, 2020).

2.1.1 Dopad krize na sektory ekonomiky

Členění intenzity dopadů na jednotlivé sektory dle (DotaceEU, 2021):

Silný negativní dopad pandemie

- Cestovní agentury, letecká doprava, ubytování, stravování a pohostinství, vodní doprava, kadeřnictví, péče o tělo, fitness, pohřebnictví
- Činnosti v oblasti filmu, fotografické a návrhářské služby a maloobchod s výrobky pro kulturu

Mírný negativní dopad

- Maloobchod, administrativní a kancelářské činnosti, obchod a opravy motorových vozidel, pozemní doprava, pozemní stavitelství

Malý vliv až nulový vliv

- Činnosti v nemovitostech, právnícké a účetnické činnosti, maloobchod s potravinami, činnosti v oblasti informačních technologií, vydavatelské činnosti

Spíše pozitivní vliv

- Maloobchod s ICT, maloobchod s farmaceutickým zbožím, inženýrské stavitelství, telekomunikace

Silný pozitivní vliv

- Informační činnosti, poštovní služby a kurýrní služby,
- Maloobchod (mimo prodejny, stánky a trhy) – v této oblasti dosahoval index tržeb 54,8 ve srovnání s rokem 2015
- Maloobchod pomocí internetu nebo zásilkové služby – byl zde zaznamenán nejvyšší index tržeb 72,4

Níže uvedená tabulka (Tabulka č. 1) znázorňuje průměrnou změnu v tržbách na úrovni sektorů. Z tabulky vyplývá, že nejvíce byl zasažen sektor ubytování a stravování. Mezi sektory, které byly nejvíce zasažené lze zařadit administrativní, podpůrné činnosti, dopravu a skladování a profesní, vědecké a technické činnosti. Sektor maloobchod byl z hlediska pandemie covid – 19 méně postižen, z důvodu, že některé jeho oblasti dosahovaly vyšších zisků (např. se jednalo o internetový prodej a komunikační zařízení. Naopak informační a komunikační sektor byl spíše pozitivně ovlivněn pandemií covid - 19 (DotaceEU, 2021).

Tabulka 1 Změna ¹indexu tržeb mezi 1. kvartálem u hlavních kategorií

NACE	Odvětví	Název odvětví	Index tržeb ¹
I	55 A 56	Sekce I – Ubytování, stravování a pohostinství	-54
N	77 Až 82	sekce N – Administrativní a podpůrné činnosti	-29
H	49 až 53	Sekce H – Doprava a skladování	-13
M	69 až 71 a 73 až 74	Sekce M – Profesní, vědecké a technické činnosti	-9,7
G	45+47	Sekce G – Maloobchod (vč. maloobchodního prodeje pohonných hmot) a prodej a opravy motorových vozidel	-5,6
L	68	Sekce L – Činnosti v oblasti nemovitostí	-2,2
J	58 až 63	Sekce J – Informační a komunikační činnosti	1,4

Zdroj: ČSÚ, 2023

Níže uvedená tabulka (Tabulka č. 2) zobrazuje sektory, které byly postiženy pandemií covid 19 pouze mírně nebo je pandemie vůbec neovlivnila. Do této kategorie patří kosmetické výrobky,

¹ Index tržeb – průměr meziročních rozdílů v indexu tržeb za 1. kvartál v letech 2020–2021

maloobchod s výrobky pro domácnost a také právní činnosti. Téměř nepostižení byl sektor maloobchod s potravinami a informační technologie (DotaceEU, 2021).

Tabulka 2 Změna indexu tržeb dle odvětví v ekonomice

NACE	Odvětví	Název odvětví	Index tržeb
G	47.75	Maloobchod s kosmetickými a toaletními výrobky	-2,6
M	69	Právní a účetnické činnosti	-2,1
N	80	Bezpečnostní a pátrací činnosti	-2,1
G	47	Maloobchod kromě motorových vozidel	-1,4
G	47.5	Maloobchod s výrobky převážně pro domácnost ve specializovaných prodejnách	-0,6
G	54.4	Obchod, úpravy a údržba motocyklů, jejich dílů a příslušenství	-0,2
G	47.11 +47.2	Maloobchod s potravinami	0
G	47 bez 47.3	Maloobchod kromě maloobchodního prodeje pohonných hmot	0,1
J	60	Tvorba programů a vysílání	0,1
J	62	Činnosti v oblasti informačních technologií	0,1
G	47.19 + 47.4 až 47.9	Maloobchod s nepotravinářským zbožím	0,1
G	47.1	Maloobchod v nesespecializovaných prodejnách	0,1
G	47.11	Maloobchod s přepravou potravin v nesespecializovaných prodejnách	0,9
J	58	Vydavatelské činnosti	1,5

Zdroj: ČSÚ, 2023

V sektoru průmyslu a stavebnictví došlo vlivem pandemie covid 19 také k poklesu indexu tržeb. Tento pokles není již tak velký ve srovnání s průměrným poklesem tržeb ve službách, který dosahoval průměrné hodnoty 13,2 (DotaceEU, 2021). V sektoru maloobchodu, který se zabýval prodejem nepotravinářského zboží byl regulací postižen mnohem více. V tomto sektoru tržby klesly o více než 90 p.b., jednalo se na např. (o maloobchod s oděvy, obuví a koženým zbožím ve specializovaných prodejnách). V těchto konkrétních oblastech byla zaznamenána nízká míra prodeje zboží online. Výrazně poklesly tržby také u sektoru maloobchodu související s výrobky určené pro kulturu a rekreaci. Naopak tržby v sektoru pohonných hmot poklesly pouze mírně (DotaceEU, 2021).

V ČR byl zaznamenán také velký pokles indexu tržeb v oblastech ubytování, stravování a pohostinství. Tržby v roce 2019 v tomto odvětví byly meziročně vyšší o 20 % v porovnání s rokem 2015. V průběhu tohoto roku index tržeb velice poklesl a v následujícím roce v 1.

čtvrtletí je na úrovni 20 % v oblasti ubytovacích služeb a na úrovni 45 % v oblasti stravování a pohostinství (DotaceEU, 2021).

Vlivem pandemie covid 19 dosáhl všeobecně celý sektor tržeb velkých poklesů v zisku. Jedná se o cestovní agentury a kanceláře, u kterých byl zaznamenán výrazný pokles v roce 2020 ve druhém čtvrtletím. V dalších čtvrtletích i v následujícím roce byl tento sektor na velice nízké úrovni v porovnání s ostatními sektory. K dalšímu významnému poklesu došlo v osobních službách i v kadeřnictvích, které v důsledku dlouhodobého uzavření svých provozoven byly na stejné úrovni jako oblast cestovního ruchu (DotaceEU, 2021).

2.2 Finanční, sociální, enviromentální a jiné dopady

V této oblasti je velice obtížné definovat konkrétní finanční dopady související s pandemií covid – 19, které závisí na konkrétním odvětví. Jako příklad lze zde uvést dopady pandemie covid – 19 na vývoj akciového indexu S&P 500, který zahrnuje 500 amerických společností. Vlivem pandemie byl zaznamenán pokles tohoto indexu, který byl způsoben mnoha faktory (např. rozšiřující se zdravotní krize, obavy z cestovních restrikcí, a omezení pohybu lidí a uzavření obchodů). Na tyto restriktce reagovali investoři, kteří měli strach o své spotřebitelské výdaje, což vedlo k uzavření akciových pozic, která se poté promítla do tržní ceny akcie. Poté již vývoj nebyl tolik dramatický a na konci roku 2020 došlo i k růstu tohoto indexu (Dvořáková, 2021).

V době pandemie dosáhl nejvyšších zisků sektor běžného spotřebního zboží (Pring, 2010). Naopak negativně pandemie zasáhla energetiku finanční služby a trh s nemovitostmi. Z důvodu omezení cestování se snížily poptávky po energetice, což vedlo i ke snížení cen ropy. Ve finančním sektoru vlivem pandemie došlo k uzavření podniků, tím se zvýšila nezaměstnanost, která zapříčinila, že lidé nebyli schopni splácet své dluhy. Společnosti, které tyto služby poskytují, dopředu počítaly s tímto problémem, proto si vytvářely rezervy k pokrytí potenciálního nesplaceného úvěru. Tato problematika ovlivnila očekávané zisky těchto společností, což způsobilo snížení poptávky po jejich akciích. Zvýšená nezaměstnanost u lidí způsobila také problémy s placením nájmu, což negativně ovlivnilo také trh s nemovitostmi. I přestože se akciový trh rychle zotavil, čas na oživení ekonomiky bude poměrně dlouhý a do budoucna lze předpokládat i růst cenové hladiny (Dvořáková, 2021).

Jedná se o nejsložitější oblast, která je ovlivněna všemi okolními dopady (ekonomickou a finanční). K významným sociálním dopadům pandemie lze zařadit ztrátu zaměstnání, nižší

příjmy, absenci sociálního kontaktu a problémy v oblasti vzdělávání (Dvořáková, 2021). Tato krize prokázala, že nejvíce byli ztrátou zaměstnání ovlivněni zaměstnanci s nízkou kvalifikací. Nejvyšší úbytek je zaznamenán u zaměstnanců se středním vzděláním bez maturity. Tento úbytek činí cca 80 tisíc zaměstnanců, naopak počet zaměstnanců s vysokoškolským vzděláním se zvýšil o zhruba 10 tisíc (EU, 2021).

Vlivem omezení cestování a výroby došlo ke snížení znečištění životního prostředí. K dalším významným dopadům pandemie covid – 19 patří politické, kulturní a náboženské dopady, dále také i kybernetické útoky a dezinformace (Dvořáková, 2021).

Pandemie covid – 19 měla v těchto oblastech jak pozitivní, tak negativní dopad. Díky pandemii se zlepšila kvalita životního prostředí, vyšší využívání nákupů prostřednictvím internetu, online výuka a online porady ve firmách. Prostřednictvím pandemie došlo také i k zavádění nových technologií a využívání nových nástrojů v oblasti IT (Dvořáková, 2021).

2.3 Podpůrné programy pro podniky

V České republice byla uskutečněno mnoho různých programů s různým objemem podpory. Tyto programy se člení dle (DotacíEU, 2021) do oblastí:

- Programy poskytující zvýhodněný úvěr,
- Programy poskytující záruku k úvěru,
- Kompenzace vyplacených mezd,
- Další kompenzace nebo přímá podpora,
- Dotace.

Dle objemu byly hlavní tři typy podpor dle (DotacíEU, 2021):

- Programy poskytující záruku na úvěr v celkové výši 176 mld. Kč (hlavně Covid III, který realizoval cca 87 % těchto záruk),
- Kompenzace za vyplacené náhrady mezd v celkové výši 40 mld. Kč (programy Antivirus),
- Ostatní kompenzace či přímá podpora ve výši 46 mld. Kč (menší programy realizované MPO či MMR určené pro konkrétní sektory).

Téměř veškeré programy neměly přesně vymezeny a definovány specifická kritéria, např. podle velikosti podniku nebo dle právní formy podnikání. Výjimkou byly programy Covid I, Covid II a Covid III, které byly poskytovány pro podniky do 500 zaměstnanců. Program Záruka Covid

Plus byl určen pro velké podniky. Veškeré typy podniků, které byly ovlivněny vládními opatřeními, mohly využívat programy Antivirus C, kromě programu Antiviru C, který byl poskytován jen pro malé podniky (DotaceEU, 2021).

Předtím než vznikaly záruční programy byl jako první v České republice vládou schválen program Covid I, který poskytoval zvýhodněné úvěry ve výši až 600 mil. Kč. Tento program kvůli nedostatečné kapacitě ze strany poskytovatele nebyl zcela vhodný a zároveň alokace tohoto programu byla velice nízká. Z tohoto důvodu vláda schválila další záruční programy Covid II, Covid Praha a Covid III, které stát poskytoval v dostatečném objemu a rychlosti. Zpočátku u těchto programů byla zaznamenána velice nízká alokace, kterou vláda postupně navyšoval, tak, aby uspokojila veškeré potřeby na trhu. Programy Covid II a Covid Praha byly realizovány z prostředků ESIF, jejichž celková výše činila 4,6 mld. Kč, naopak program Covid III byl realizován pouze z národních prostředků. Pro cestovní kanceláře a velké exportéry byla realizována záruka do výše 8 % celkové jistiny úvěru (DotaceEU, 2021).

Celkový objem programů určených pro přímou podporu, kompenzaci nebo dotaci činil cca 50 mil. Kč (mimo kompenzačního bonusu pro OSVČ a DPP/DPČ). Dotace z ESIF fondů byly zaměřeny na oblasti (např. rozvoj technologií v souvislosti s reakcí na pandemii z OPPIK, inovační vouchery z OPPIK, pro zpracovatele a chovatel ryb) (DotaceEU, 2021).

Dominantní postavení na trhu měl z hlediska výše finančních prostředků program Outplacement. Z tohoto programu byly k dispozici finanční prostředky ve celkové výši až 3,6 mld. Kč, což tvořilo 7 % celkové alokace určené pro přímou podporu subjektům zasažených pandemií. Program Antivirus byl poskytován k udržení pracovních míst na trhu. Cílem tohoto programu bylo udržet zaměstnanost. V rámci celého krizového období (tedy do března roku 2021) se nezaměstnanost zvýšila pouze o 1,3 % (DotaceEU, 2021).

Většina programů poskytovaných vládou byla plošná, byla zacílena pouze na konkrétní sektor. Nejprve byly schváleny programy plošné podpory, určené pro okamžitou výpomoc podnikům. K největším plošným programům lze zařadit záruční programy a program Antivirus, určený na vyplácení mezd pro podniky. Až v druhé polovině roku 2021 se postupně začaly rozvíjet sektorové programy, které jsou dominantně dotační a kompenzační (kromě záruky pro cestovní kanceláře) (DotaceEU, 2021).

Tato odvětví byla převážně podporována ministerstvem pro místní rozvoj a ministerstvem průmyslu dle: (DotaceEU, 2021).

- **Ubytování a lázně** – Nejprve učené pro veškerá zařízení, později se zaměřila pouze na individuální ubytovací zařízení i lázně. Celková výše pro podporu tohoto odvětví činila cca 9 mld. Kč.
- **Cestovní kanceláře a agentury** – Jednalo se o specifické programy určené pro cestovní kanceláře a cestovní agentury. Program byl určen i pro průvodce cestovního ruchu (např. OSVČ). Celková výše pro podporu tohoto odvětví činila cca 500 mil. Kč.
- **Kulturní subjekty** – Vláda pro tato odvětví schválila celkem tři programy (Kultura, I Kultura II, Kultura III). Dále byly schváleny programy určené pro audiovize i pro podnikající subjekty.
- **Sportovní subjekty** – Pro tento sektor byly poskytnuty celkem tři programy (dva programy byly obecné a jeden byl zaměřen pouze na lyžařská střediska). Pro podporu tohoto odvětví bylo vyčleněno až 1,5 mld. Kč.
- **Gastro a maloobchod** – Pro toto odvětví byly určené programy Nájemné, které se zaměřovaly na všechny subjekty, kteří museli vlivem pandemie uzavřít svoji provozovnu. Pro gastroprovozovny byl současně schválen s programem Nájemné III další specifický program. Z tohoto důvodu byl program Nájemné III určen pouze pro maloobchodní provoz a program Gastro uzavřené provozovny byl poskytnut pouze pro restaurační zařízení. Pro toto odvětví byla poskytnuta podpora v celkové výši cca 12 mld. Kč.
- **Potravinářství** – Na tento sektor se zaměřovalo Ministerstvo zemědělství. U výrobců potravin klesly příjmy o cca více než 25 %.

Z hlediska pohledu cílových skupin se protipandemické programy v ČR zabývají hlavně subjekty, jako jsou OSVČ, zaměstnanci podniků ovlivněné pandemií a v omezené míře také i na nezaměstnané osoby nebo i na osoby, které jsou vlivem pandemie ohroženy nezaměstnaností (program Outplacement) (DotaceEU, 2021).

3 EKONOMICKÁ ODOLNOST

Ekonomická odolnost regionu je definována jako: „*Schopnost ekonomiky regionu zotavit se úspěšně z vychýlení, jež mělo negativní dopad na dosavadní vývoj regionu*“ (Hill a kol., 2011). Naopak Koutský a kol. (2012) vymezuje ekonomickou odolnost jako: „*Schopnost regionální ekonomiky reagovat na změnu podmínek (i šokové povahy) a nacházet nové rovnovážné stavy*“. Dle Pendalla a kol. (2010): „*Zkoumání regionální odolnosti umožňuje odhalení potenciálních rizik rozvoje regionů zahrnujících jak přírodní a ekonomické otřesy, tak i pomalu působící a dlouhotrvající procesy, jež mají charakter bariér dalšího rozvoje.*“

V ekonomice se odolnost skládá z následujících prvků dle (Martina, 2012):

- Odolnost – schopnost ekonomiky vyrovnat se s negativními šoky,
- Absorpce – schopnost ekonomiky převzít negativní šok,
- Zotavení – schopnost ekonomiky vrátit se do původního stavu před negativním šokem,
- Reorientace – schopnost ekonomiky změnit svoji strukturu a obnovit vyšší rovnováhu.

V roce 2008 byl vytvořen koncept odolnosti, jehož cílem bylo pomoci státní i regionální ekonomice zotavit se z ekonomické finanční krize, která postihla Evropu i státy EU. Koncept resilience se dříve používal v medicíně, přírodních vědách, inženýrství a býval označován jako odolnost daného systému vůči negativní události a schopnost navrátit se zpět do původní rovnováhy (Oprea, Onofreiová, Lupu, Vintila, 2020).

Vymezením pojmu regionální odolnost se zabývalo mnoho autorů. Walker a kol. (2004) tento pojem definují jako: „*Schopnost systému odolat šoku, vyrovnat se se změnou a nadále prospívat.*“ Fosterová (2007) definuje tento pojem jako: „*Schopnost regionu zotavit se z významné změny*“. Dawley (2010) definuje regionální odolnost jako: „*Schopnost regionu přizpůsobit své chování skokové změně.*“ Regionální odolnost je definována jako: „*Schopnost regionů vyrovnat se změnami charakteru otřesů bez ohledu na jejich povahu a využít těchto událostí k pokračování svého rozvoje,*“ (Oprea, Onofreiová, Lupu, Vintila, 2020). S pojmem ekonomické odolnosti souvisí také regionální ekonomické oživení, který definuje schopnost daného regionu se zotavit, nebo se adaptovat na vnější změny v krátkém časovém horizontu. (Oprea, Onofreiová, Lupu, Vintila, 2020).

Ekonomická odolnost i volatilita jsou velice ovlivňovány sektorovou a odvětvovou strukturou hospodářství (Davies, 2011). Mnoho studií prokázalo pozitivní účinky venkovských regionů v oblasti zemědělství, které jsou schopny odolat a zotavit se z negativních dopadů ekonomické recese (Giannakis, Bruggeman, 2019) a (Faggian et al. 2018). Do odvětví, která jsou citlivá na krizi lze také zahrnout služby s nižší znalostní náročností (např. cestovní ruch) nebo obchodní služby souvisejících s poptávkou průmyslových firem (např. nákladní doprava a skladování). Znalostně náročné obchodní služby i kreativní odvětví jsou velice cyklické, i přes dlouhodobý růstový trend (Slach, Ženka, 2017).

Mezi dalším faktory, které mají vliv na odolnost regionu, lze zahrnout přímé zahraniční investice, jejichž územní koncentrace na lokální úrovni může vést k vyšší závislosti venkovské ekonomiky na zahraničních rozhodnutích (Casi, Resmini, 2011) a (Pavlínek, Ženka, 2020). K dalším faktorům odolnosti venkovských regionů lze počítat i úroveň ekonomické výkonnosti před začátkem recese. Regiony s vysokou ekonomickou výkonností a zaměstnaností jsou charakteristické ve fázi recese prudkým poklesem ekonomické výkonnosti a zároveň rychlejšímu nárůstu nezaměstnanosti (Pavlík, 2016) a (Davies, 2011). Dle Giannakise a Burgemana (2019) se tyto regiony mohou rychle z této recese zotavit.

Dle autorů Fratesi a Perucca (2018) je ekonomická míra odolnosti ovlivňována národními aspekty, kdy makroekonomické podmínky měly kladný vliv na odolnost regionu, např. v Německu, nebo Polsku. Naopak záporný vliv se projevil v regionech v Řecku, Itálii, nebo Španělsku a ve Francii nebo Velké Británii tento vliv nebyl prokázán. Evropské regiony charakteristické nízkou odolností jsou velice často obklopeny regiony s podobně nízkou odolností, např. se jedná o Španělsko, Itálii, Řecko, Bulharsko a Rumunsko. Naopak regiony s vysokou ekonomickou odolností jsou obklopeny podobně odolnými regiony, např. se jedná o Německo, Velkou Británii a Belgii (Eczurra a Rios, 2019).

S pojmem ekonomická odolnost souvisí tři různá pojetí, jedná se o ekologické (Ecological Resilience), technické (Engineering Resilience) a adaptivní pojetí (Adaptive Resilience) (Devise, Fingleton a kol. a Martin 2011). Ekologické pojetí se zaměřuje především na velikost šoku, kterou je region schopný vstřebat ještě před tím, než dojde k jeho vychýlení z prvotního stavu. V tomto pojetí je kladen důraz také na chování systému mimo rovnováhu (Walker, 2010). Technické pojetí ekonomické odolnosti je definováno jako: „*Pružnost ekonomického systému navrátit se v případě narušení na původní konfiguraci ekonomické výkonnosti*“ (Martin, 2011). Adaptivní pojetí klade důraz na schopnost systému, který reaguje buď preventivně,

nebo neočekávaně na změnu struktury, což snižuje dopad destabilizující změny (Svoboda, 2013).

Technické, ekologické a adaptivní pojetí se shodují v tom, že region může dosáhnout různými způsoby žádoucí reakce (Svoboda, 2013). Regiony se považují za pružné v případě, pokud se rychle po otřesu a v krátkém časovém horizontu jsou schopny navrátit do svého původního stavu ekonomické konfigurace (Fingleton a kol., 2011).

Pojem podniková konkurenceschopnost se přenesl na úroveň regionů, z tohoto důvodu, je možné hovořit o ekonomické odolnosti MSP i velkých podniků, které jsou lokalizovány do vybraného území. Je možné tedy konstatovat, že ekonomická odolnost podniků determinuje ekonomickou odolnost regionu a obráceně.

3.1 Scénáře ekonomických otřesů a faktory ekonomické odolnosti

Dle Simmieho a Martina (2010) mohou ekonomické otřesy pozitivně i negativně ovlivnit vývoj produkčních struktur daného regionu. Reakci daného regionu lze sledovat pomocí intenzity poklesu ekonomické výkonnosti a poté sledovat rychlost v postkrizovém období. Uvedení autoři tuto reakci analyzují ve čtyřech scénářích, které mohou nastat. V prvním a druhém scénáři je recese velice významnou bariérou, která může způsobit tzv. hysterezi. Po prudkém propadu se tempo růstu ustálí, což způsobí, že ve fázi oživení regionální výkonnost roste, ale v nižší intenzitě. Ve druhém scénáři dojde vlivem krize k výraznému útlumu ekonomických aktivit a současně se shromažďují negativní efekty, které výrazně omezují oživení ekonomiky. V rámci třetího scénáře působí hospodářský otřes pouze dočasně a zároveň nedochází k trvalému poklesu regionální výkonnosti. V posledním scénáři má hospodářský otřes pozitivní dopad na ekonomiku. Ekonomická produkce se vrátí na dynamiku růstu předkrizové úrovně a zároveň dojde k překonání původního tempa růstu.

S pojmem ekonomické odolnosti souvisí mnoho ukazatelů, které jsou doporučovány pro měření ekonomické odolnosti. Dle Martina (2011) patří mezi nejvíce používané faktory:

- Zaměstnanost dle odvětví,
- Míra zaměstnanosti,
- Míra ekonomické aktivity,
- Produktivita práce,
- Počet podniků v regionu a v exportních odvětvích,
- Počet pracujících osob,

- Hrubá přidaná hodnota.

Další členění faktorů ekonomické odolnosti uvádí Fosterová, která vypracovala tzv. Resiliency Capacity Index. Cílem tohoto indexu je zhodnotit regionální odolnost ex – ante (před negativní událostí). Determinanty regionální odolnosti dle Fosterové (2007):

- Regionální ekonomická kapacita (kvalita podnikatelského prostředí, náklady na bydlení, nerovnoměrné příjmy),
- Socio – demografická kapacita regionu (vzdělanost obyvatelstva, míra chudoby v daném regionu),
- Regionální komunitní kapacita (veřejná doprava, migrace regionální populace, vlastnictví nemovitého majetku).

Důležité faktory ekonomické odolnosti dle Martina (2011):

- Dynamický růst regionu,
- Struktura hospodářství,
- Lidský kapitál,
- Inovační míra,
- Exportní orientace a specializace,
- Obchodní a podniková kultura,
- Umístění regionu,
- Institucionální uspořádání regionu.

Mezi nejvýznamnější strukturální faktory, které ovlivňují odolnost regionu, lze zahrnout (Christoperson a kol., 2010), (Giannakis, Brugemann, 2017) a (Vega, 2014):

- Strukturu hospodářské činnosti,
- Strukturu vývozu – hlavně přístup na silné zahraniční trhy,
- Množství přírodních, fyzických a lidských zdrojů.

V případě úzké specializace konkrétní obory činnosti mohou negativně ovlivňovat odolnost v daných regionech i státech (Capello a kol., 2014).

3.2 Ukazatele měření ekonomické odolnosti

Ekonomická odolnost bývá posuzována prostřednictvím základních i regionálních ukazatelů (regionální produkt a zaměstnanost, vývoj mezd a investic. Pro měření ekonomické odolnosti

jsou nejvhodnějšími faktory regionální produkty a regionální úrovně zaměstnanců (Martin, 2011). Odvětvová odolnost je měřena tržbami, počtem zaměstnanců a počtem podniků.

Faktory regionální odolnosti dle (Koutskýho a kol. 2012) se člení do tří základních oblastí:

- Hlavní makroekonomické ukazatele (HDP na obyvatele, tvorba hrubého fixního kapitálu, objem přímých zahraničních investic, produktivita práce),
- Trh práce (míra ekonomické aktivity obyvatelstva, míra zaměstnanosti, podíl zaměstnanců v MSP na celkové zaměstnanosti, míra nezaměstnanosti),
- Doplňující ukazatele (sektor stavebnictví – počet dokončených bytů).

Na základě výpočtů ekonomické odolnosti regionu lze určit, zda je odolný či nikoliv. (Hill a kol., 2011) rozlišuje tři typy regionů:

- Odolné regiony – jedná se o typ regionů, který byl zasažen hospodářským šokem a poté byl schopný se navrátit do svého původního stavu v krátkém časovém horizontu (4 roky),
- Neodolný region – jedná se o typ regionu, který nebyl schopen docílit předkrizové trajektorie růstu v určeném časovém období,
- Nárazuvzdorný region – jedná se o typ regionu, který nebyl zasažen hospodářským šokem.

Typy ekonomik dle (Duvala a Vogela, 2008):

- Ekonomiky, u kterých po krátké reakci na hospodářský šok dochází k rychlému ekonomickému růstu, který je schopen se dostat na předkrizovou úroveň produkce nebo zaměstnanosti (ostrý pokles produkce a zaměstnanosti),
- Ekonomiky s pomalou reakcí na hospodářský šok, u nichž dochází k pomalejšímu růstu ve fázi oživení (pomalý pokles produkce a zaměstnanosti),
- Ekonomiky charakteristické pomalou reakcí na hospodářský šok, které ve fázi oživení jsou schopny dosáhnout rychlého ekonomického růstu, který vede k obnově předkrizové úrovně produktu nebo zaměstnanosti.

Martin a Simmie (2010) poukazují, že pro: „*Dlouhodobý úspěch regionální ekonomiky je podstatné zaměřit se na schopnost regionu přizpůsobovat se.*“

Ekonomickou odolnost lze měřit také prostřednictvím regresní analýzy. Regresní analýza představuje souhrn statistických metod a postupů, které se využívají ke zkoumání vzájemných

vztahů zpravidla mezi dvěma nebo více proměnnými pomocí regresního modelu (Pacáková a kol. 2009).

Výstupem regresní analýzy je regresní model (matematický model), který vymezuje vztahy mezi proměnnými. Tyto proměnné se rozlišují na (Jeffrey M. Wooldridge, 2012) a (Kiseláková, Šoltés, 2018):

- proměnná Y – vysvětlující, závislá, předpokládaná proměnná, jedná se o tzv. regresand
- proměnná X – vysvětlující, nezávislá, řídicí a predikovaná proměnná, jedná se o tzv. regresor

Cílem této regresní analýzy je dle (Kiseláková, Šoltés, 2017) nalézt:

- Nalézt rovnici, která bude vyjadřovat vztah mezi zkoumanými proměnnými,
- Odhad koeficientů jako potvrzení teorie o vztahu mezi definovanými proměnnými,
- Určit hodnoty závislé proměnné.

4 ANALÝZA EKONOMICKÉ ODOLNOSTI

Cílem diplomové práce je zhodnotit odolnost vybraných odvětví a podniků České republiky a navrhnout doporučení pro podnikovou praxi. Zaměřuje se především na vztah mezi vývojem vybraných odvětví a podniků v době pandemie Covid-19.

Data pro výpočty ekonomické odolnosti budou využita z databáze Eurostatu a Českého statistického úřadu (Eurostat, 2024), (ČSÚ, 2024). Prvně bude ekonomická odolnost počítána na úrovni států dle vybraných odvětví. Ekonomická odolnost na úrovni států bude posouzena dle sektorů, jehož označení je uvedeno v hranatých závorkách dle (Eurostatu, 2024):

- Velkoobchod, maloobchod, doprava, ubytování a stravování, [A]
- Zemědělství, lesnictví a rybolov, [B]
- Průmysl (kromě stavebnictví), [F]
- Stavebnictví, [GI]
- Informace a komunikace, [J]
- Finance a pojišťovnictví, [K]
- Trh s nemovitostmi, [L]
- Odborné vědecké, technické, administrativní a podpůrné činnosti, [M_N]
- Veřejná správa, zdravotnictví a sociální péče, [OQ]
- Umění, zábava, rekreace servisní činnosti. [RU]

Ekonomická odolnost států dle výše uvedených odvětví bude posouzena v letech 2008–2022, ale primárně se bude zaměřovat na hospodářskou krizi a pandemii covid – 19. Ukazatelem pro výpočet ekonomické odolnosti bude používán počet zaměstnaných osob ve věkovém rozpětí 15–64 let, který následně bude přepočítán na počet osob v pracovní síle (aktivní osoby) ve vybraných státech. Ekonomická odolnost bude poté počítána poměrem mezi hodnotami vybraného ukazatele v roce po negativní události vůči roku před negativní událostí (pandemie, hospodářská krize). Z důvodu chybějících dat na Eurostatu nebudou do první analýzy ekonomické odolnosti zahrnuty státy, Velká Británie, Černá Hora, Severní Makedonie, Srbsko a Turecko. Druhá část analýzy se bude zabývat ekonomickou odolností na úrovni regionů v ČR, které hospodářská krize i pandemie covid -19 negativně ovlivnila. Jako ukazatel pro výpočet ekonomické odolnosti bude opět používán počet zaměstnaných osob ve věkovém rozpětí 15–64 let, který bude také přepočítán na počet osob v pracovní síle (aktivní osoby) ve vybraných odvětví na úrovni regionů v ČR. Třetí část analýzy bude zaměřena na ekonomické

odolnosti v sektoru pohostinství a stravování v ČR. Jako ukazatel pro výpočet ekonomické odolnosti bude používán index tržeb. Tento sektor se bude následně srovnávat s jinými vybranými odvětvími z hlediska hospodářské i pandemické krize. Poslední část analýzy se bude zaměřena ekonomickou odolnosti v rámci států Visegrádské čtyřky z hlediska počtu podniků různých velikostních skupin, tento ukazatel bude poté opět přepočítán na počet osob v pracovní síle (aktivní osoby). Podrobnější popis praktické analýzy ekonomické odolnosti definuje níže uvedená tabulka (Tabulka č. 3).

Tabulka 3 Vymezení oblasti a ukazatele při výpočtech ekonomické odolnosti

Úroveň	Oblast	Ukazatel	Časový horizont
Státy	odvětví	počet zaměstnaných osob ve věkovém rozpětí 15 - 64 let/ počet osob v pracovní síle (aktivní osoby)	časová řada (2008 - 2022)
ČR	regiony	počet zaměstnaných osob ve věkovém rozpětí 15 - 64 let/ počet osob v pracovní síle (aktivní osoby)	časová řada (2008 - 2022)
	odvětví	počet tržeb	časová řada (2008 - 2023)
V4	velikostní skupiny podniků	počet podniků/ počet osob v pracovní síle	časová řada (2008 - 2020)

Zdroj: Vlastní zpracování

1. Velkoobchod, maloobchod, doprava, ubytování a stravování

Níže uvedená tabulka (Tabulka č. 4) uvádí výpočty ekonomické odolnosti v období hospodářské krize a pandemie covid – 19. Z tabulky vyplývá, že za období hospodářské krize v rámci tohoto odvětví jsou na tom nejlépe státy Island, Rumunsko, Bulharsko, Německo, Polsko a Portugalsko. Naopak nejméně odolnými státy jsou Lucembursko, Finsko, Rakousko, Řecko, Maďarsko, Malta. Za období pandemické krize z hlediska tohoto odvětví, lze říci, že nejvíce odolnými státy jsou Rumunsko, Norsko, Lucembursko, Francie, Řecko a Dánsko. Naopak pandemie v tomto odvětví negativně ovlivnila Švýcarsko, Švédsko, Maltu, Slovensko a Litvu. Z hlediska průměrných hodnot ekonomické odolnosti nedocházelo ve státech v letech 2008–2010 ani poklesu ani k růstu. Naopak v letech 2019–2021 státy v rámci průměrných hodnot ekonomické odolnosti vykazovaly pokles o 0,03 p.b. Naopak od roku 2022 státy z hlediska průměrných hodnot ekonomické odolnosti vykazovaly růst o 0,04 p.b. Z hlediska celkového zhodnocení je zřejmé, že státy v tomto odvětví více negativně ovlivnila pandemie než hospodářská krize.

V tomto odvětví v roce 2019 byly procentuálně zaměstnanci **nejvíce** zastoupeni ve státech:

- Bulharsko, Irsko, Řecko, Španělsko, Chorvatsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Malta, Rakousko

Naopak **nejmenší** procentuální zastoupení v roce 2019 měli ve státech:

- Belgie, ČR, Německo, Francie, Lucembursko, Slovensko, Slovinsko, Finsko, Švédsko, Švýcarsko a Norsko

Tabulka 4 EO v sektoru maloobchodu, velkoobchodu, ubytování a stravování

HOSPODÁŘSKÁ KRIZE		2017/2008	Pořadí	PANDEMICKÁ KRIZE		2022/2019	Pořadí
BE	Belgium	0,98	20	BE	Belgium	0,96	18
BG	Bulgaria	1,10	3	BG	Bulgaria	0,98	13
CZ	Czechia	0,95	23	CZ	Czechia	0,95	19
DK	Denmark	1,02	9	DK	Denmark	1,00	6
DE	Germany	1,07	4	DE	Germany	0,92	25
EE	Estonia	0,99	16	EE	Estonia	0,95	20
IE	Ireland	1,01	10	IE	Ireland	0,93	24
EL	Greece	0,92	27	EL	Greece	1,01	5
ES	Spain	1,00	15	ES	Spain	0,97	15
FR	France	1,01	12	FR	France	1,05	4
HR	Croatia	1,02	7	HR	Croatia	0,99	11
IT	Italy	0,98	17	IT	Italy	1,00	7
CY	Cyprus	1,02	8	CY	Cyprus	0,93	23
LV	Latvia	0,98	19	LV	Latvia	0,96	17
LT	Lithuania	1,01	11	LT	Lithuania	0,91	26
LU	Luxembourg	0,71	30	LU	Luxembourg	1,05	3
HU	Hungary	0,94	26	HU	Hungary	0,97	16
MT	Malta	0,95	25	MT	Malta	0,91	28
NL	Netherlands	1,00	14	NL	Netherlands	1,07	2
AT	Austria	0,92	28	AT	Austria	0,93	22
PL	Poland	1,04	5	PL	Poland	0,99	9
PT	Portugal	1,03	6	PT	Portugal	0,99	8
RO	Romania	1,15	2	RO	Romania	1,13	1
SI	Slovenia	0,96	22	SI	Slovenia	0,91	27
SK	Slovakia	0,98	18	SK	Slovakia	0,95	21
FI	Finland	0,91	29	FI	Finland	0,98	14
SE	Sweden	0,96	21	SE	Sweden	0,89	29
IS	Iceland	1,18	1	IS	Iceland	0,99	12
NO	Norway	0,95	24	NO	Norway	0,99	10
CH	Switzerland	1,00	13	CH	Switzerland	0,80	30

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostatu, 2024

2. Zemědělství, lesnictví a rybolov

Z (Tabulky č. 5) je zřejmé, že hospodářská krize v tomto odvětví pozitivně ovlivnila Maďarsko, Španělsko, Itálii, Bulharsko a Francii. Naopak negativně v tomto odvětví ovlivnila Maltu, Portugalsko, Chorvatsko, Kypr, Slovensko a Lucembursko. Nejvíce odolnými státy za období pandemické krize lze považovat Lucembursko, Švédsko, Německo, Francie a Řecko. Naopak k nejméně odolným státům lze zařadit Rumunsko, Švýcarsko, Portugalsko, Estonsko a Litvu. V rámci srovnání průměrných hodnot ekonomické odolnosti ve všech státech docházelo v letech 2008–2014 k růstu. Naopak v letech 2015–2018 docházelo k mírnému poklesu

poté v letech 2018–2022 docházelo k mírnému růstu o 0,02 p.b. Z hlediska celkového zhodnocení vyplývá, že státy v tomto odvětví spíše negativně ovlivnila hospodářská krize než pandemická krize.

V tomto odvětví v roce 2019 byly procentuálně zaměstnanci nejvíce zastoupeni ve státech:

- Bulharsko, Řecko, Chorvatsko, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Polsko, Rumunsko, Slovensko, Švédsko

Naopak nejmenší procentuální zastoupení v roce 2019 měli ve státech:

- Belgie, Dánsko, Německo, Francie, Kypr, Lucembursko, Malta, Nizozemsko, Švédsko, Norsko a Švýcarsko

Tabulka 5 EO v odvětví zemědělství, lesnictví a rybolovu ve 30 zkoumaných státech

HOSPODÁŘSKÁ KRIZE		2017/2008	Pořadí	PANDEMICKÁ KRIZE		2022/2019	Pořadí
BE	Belgium	0,74	22	BE	Belgium	0,94	17
BG	Bulgaria	0,96	4	BG	Bulgaria	0,98	11
CZ	Czechia	0,89	10	CZ	Czechia	0,96	15
DK	Denmark	0,75	19	DK	Denmark	0,93	19
DE	Germany	0,75	20	DE	Germany	1,03	4
EE	Estonia	0,92	9	EE	Estonia	0,78	27
IE	Ireland	0,92	7	IE	Ireland	0,88	24
EL	Greece	0,93	6	EL	Greece	1,02	6
ES	Spain	1,01	2	ES	Spain	0,95	16
FR	France	0,93	5	FR	France	1,03	5
HR	Croatia	0,57	28	HR	Croatia	1,00	7
IT	Italy	0,97	3	IT	Italy	0,99	10
CY	Cyprus	0,62	27	CY	Cyprus	0,96	14
LV	Latvia	0,89	12	LV	Latvia	0,91	20
LT	Lithuania	0,92	8	LT	Lithuania	0,85	26
LU	Luxembourg	0,68	25	LU	Luxembourg	1,57	1
HU	Hungary	1,21	1	HU	Hungary	0,91	22
MT	Malta	0,50	30	MT	Malta	0,87	25
NL	Netherlands	0,68	24	NL	Netherlands	1,00	8
AT	Austria	0,74	21	AT	Austria	0,97	13
PL	Poland	0,77	17	PL	Poland	0,91	21
PT	Portugal	0,55	29	PT	Portugal	0,74	28
RO	Romania	0,82	14	RO	Romania	0,56	30
SI	Slovenia	0,66	26	SI	Slovenia	0,98	12
SK	Slovakia	0,69	23	SK	Slovakia	0,91	23
FI	Finland	0,79	16	FI	Finland	0,94	18
SE	Sweden	0,81	15	SE	Sweden	1,05	3
IS	Iceland	0,84	13	IS	Iceland	0,99	9
NO	Norway	0,76	18	NO	Norway	1,10	2
CH	Switzerland	0,89	11	CH	Switzerland	0,60	29

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostatu, 2024

3. Průmysl (kromě stavebnictví)

Z níže uvedené tabulky (Tabulka č. 6) vyplývá, že nejvíce odolnými státy v tomto odvětví za období hospodářské krize jsou Maďarsko, Polsko, ČR, Rakousko a Portugalsko. Naopak negativně hospodářská krize ovlivnila Lucembursko, Řecko, Maltu, Kypr a Dánsko. Pandemická krize v tomto odvětví měla pozitivní dopad na Řecko, Rakousku, Litvu, Island

a Itálii. Naopak negativně ovlivnila Švýcarsko, Slovensko, Kypr, Maltu a Belgii. V rámci srovnání průměrných hodnot ekonomické odolnosti ve všech státech vyplývá, že k nejvyššímu poklesu došlo v letech 2008–2010, naopak nejvyšší růst byl zaznamenán v letech 2018–2019. Poté od roku 2020–2021 byl vykazován mírný pokles o 0,03 p.b. Naopak od roku 2022 byl zaznamenán mírný růst o 0,02 p.b. Z celkové analýzy vyplývá, že státy v tomto odvětví byly více negativně ovlivněny hospodářskou krizí. V roce 2019 měla ČR nejvyšší počet zaměstnaných osob v tomto odvětví v porovnání se 30 zkoumanými státy, neboť ČR se orientuje převážně na montážní průmysl.

V tomto odvětví v roce 2019 byli procentuálně zaměstnanci nejvíce zastoupeni ve státech:

- ČR, Slovensko, Slovinsko, Maďarsko, Polskou, Rumunsko, Chorvatsko, Bulharsko, Německo, Estonsko

Naopak nejmenší procentuální zastoupení v roce 2019 měli ve státech:

- Dánsko, Irsko, Řecko, Španělsko, Kypr, Lucembursko, Malta, Nizozemsko, Island, Švédsko, Norsko

Tabulka 6 EO v odvětví průmyslu (kromě stavebnictví) ve 30 zkoumaných státech

HOSPODÁŘSKÁ KRIZE				PANDEMICKÁ KRIZE			
		2017/2008	Pořadí			2022/2019	Pořadí
BE	Belgium	0,80	24	BE	Belgium	0,93	26
BG	Bulgaria	0,85	19	BG	Bulgaria	0,96	18
CZ	Czechia	1,01	3	CZ	Czechia	0,95	22
DK	Denmark	0,76	26	DK	Denmark	1,02	6
DE	Germany	0,95	6	DE	Germany	1,01	7
EE	Estonia	0,92	13	EE	Estonia	0,97	15
IE	Ireland	0,95	8	IE	Ireland	1,03	4
EL	Greece	0,72	29	EL	Greece	1,09	1
ES	Spain	0,83	22	ES	Spain	0,99	12
FR	France	0,88	16	FR	France	0,94	23
HR	Croatia	0,88	17	HR	Croatia	0,98	14
IT	Italy	0,89	15	IT	Italy	1,02	5
CY	Cyprus	0,74	27	CY	Cyprus	0,91	28
LV	Latvia	0,92	12	LV	Latvia	1,05	3
LT	Lithuania	0,90	14	LT	Lithuania	1,00	11
LU	Luxembourg	0,51	30	LU	Luxembourg	0,94	24
HU	Hungary	1,06	1	HU	Hungary	0,95	20
MT	Malta	0,74	28	MT	Malta	0,91	27
NL	Netherlands	0,84	21	NL	Netherlands	0,95	21
AT	Austria	0,98	4	AT	Austria	1,06	2
PL	Poland	1,02	2	PL	Poland	0,96	19
PT	Portugal	0,96	5	PT	Portugal	0,99	13
RO	Romania	0,93	11	RO	Romania	1,01	8
SI	Slovenia	0,94	9	SI	Slovenia	0,88	29
SK	Slovakia	0,95	7	SK	Slovakia	0,96	16
FI	Finland	0,81	23	FI	Finland	1,01	9
SE	Sweden	0,77	25	SE	Sweden	0,96	17
IS	Iceland	0,94	10	IS	Iceland	0,93	25
NO	Norway	0,84	20	NO	Norway	1,01	10
CH	Switzerland	0,86	18	CH	Switzerland	0,82	30

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostatu, 2024

4. Stavební průmysl

V rámci níže uvedené tabulky (Tabulka č. 7), lze říci, že k nejméně odolným státům za období hospodářské krize patří Řecko, Španělsko, Litva, Portugalsko, Irsko, Kypr a Lucembursko. Naopak nejvíce odolnými státy v tomto období bylo Švýcarsko, Norsko, Německo, Švédsko, Finsko, Rumunsko a Polsko. Pandemie v tomto odvětví měla pozitivní dopad na Itálii, Island, Rumunsko, Chorvatsko, Bulharsko i ČR. Z hlediska srovnání průměrných hodnot ekonomické odolnosti vyplývá, že k poklesu docházelo v letech 2008–2014 a poté v letech 2020–2021. Naopak v letech 2015–2019 docházelo k růstu těchto hodnot. Z celkové analýzy je zřejmé, že státy v tomto odvětví byly spíše negativně ovlivněny hospodářskou krizí než pandemií.

V tomto odvětví v roce 2019 byli procentuálně zaměstnanci nejvíce zastoupeni ve státech:

- Bulharsko, Estonsko, Kypr, Lotyšsko, Maďarsko, Rakousko, Polsko, Rumunsko, Slovinsko a Norsko

Naopak nejmenší procentuální zastoupení v roce 2019 měli ve státech:

- Dánsko, Irsko, Řecko, Španělsko, Francie, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko, Portugalsko, Slovensko a Švýcarsko

Tabulka 7 EO ve stavebním sektoru ve 30 zkoumaných státech

HOSPODÁŘSKÁ KRIZE		2017/2008	Pořadí	PANDEMICKÁ KRIZE		2022/2019	Pořadí
BE	Belgium	0,95	8	BE	Belgium	0,89	28
BG	Bulgaria	0,73	19	BG	Bulgaria	1,11	5
CZ	Czechia	0,80	16	CZ	Czechia	1,11	6
DK	Denmark	0,84	14	DK	Denmark	1,07	8
DE	Germany	1,07	3	DE	Germany	0,91	25
EE	Estonia	0,73	18	EE	Estonia	0,94	22
IE	Ireland	0,62	25	IE	Ireland	1,03	12
EL	Greece	0,39	30	EL	Greece	1,00	15
ES	Spain	0,46	29	ES	Spain	1,02	13
FR	France	0,87	12	FR	France	0,99	17
HR	Croatia	0,69	21	HR	Croatia	1,12	4
IT	Italy	0,69	20	IT	Italy	1,19	1
CY	Cyprus	0,62	24	CY	Cyprus	0,95	20
LV	Latvia	0,59	28	LV	Latvia	0,91	26
LT	Lithuania	0,67	22	LT	Lithuania	1,04	11
LU	Luxembourg	0,66	23	LU	Luxembourg	0,84	29
HU	Hungary	0,89	11	HU	Hungary	1,07	9
MT	Malta	0,92	10	MT	Malta	0,93	24
NL	Netherlands	0,76	17	NL	Netherlands	0,93	23
AT	Austria	0,86	13	AT	Austria	1,01	14
PL	Poland	0,97	7	PL	Poland	0,99	16
PT	Portugal	0,59	27	PT	Portugal	1,04	10
RO	Romania	1,00	6	RO	Romania	1,14	3
SI	Slovenia	0,80	15	SI	Slovenia	0,98	19
SK	Slovakia	0,93	9	SK	Slovakia	1,07	7
FI	Finland	1,00	5	FI	Finland	0,94	21
SE	Sweden	1,02	4	SE	Sweden	0,90	27
IS	Iceland	0,61	26	IS	Iceland	1,19	2
NO	Norway	1,07	2	NO	Norway	0,98	18
CH	Switzerland	1,12	1	CH	Switzerland	0,81	30

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostatu, 2024

5. Informace a komunikace

Z níže uvedené tabulky (Tabulka č. 8) je zřejmé, že k nejvíce odolnými státům za období hospodářské krize v tomto odvětví lze zařadit Estonsko, Rumunsko, Slovinsko, Bulharsko a Litvu. Naopak k nejméně odolnými států patří Nizozemsko, Dánsko, Malta, Norsko, Itálie, Maďarsko a Španělsko. V období pandemie v tomto odvětví byly nejvíce odolné státy Lotyšsko, Litva, Kypr, Slovinsko a Nizozemsko. Naopak negativně byly ovlivněny státy Švýcarsko, Chorvatsko, Řecko, Finsko, Island, Slovensko a Francie. V rámci srovnání průměrných hodnot ekonomické odolnosti ve všech státech byl vykazován 2008–2014 mírný pokles hodnot, naopak v letech 2020–2022 byl zaznamenán menší růst těchto hodnot. Z hlediska celkové analýzy je zřejmé, že státy v tomto odvětví ovlivnila negativně spíše hospodářská krize než pandemie.

V tomto odvětví v roce 2019 byli procentuálně zaměstnanci nejvíce zastoupeni ve státech:

- Dánsko, Estonsko, Irsko, Lucembursko, Malta, Finsko, Švédsko, Island, Norsko a Švýcarsko

Naopak nejmenší procentuální zastoupení v roce 2019 měli ve státech:

- Řecko, Španělsko, Itálie, Kypr, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Polsko, Portugalsko, Rumunsko, Slovinsko

Tabulka 8 EO v odvětví informací a komunikací ve 30 zkoumaných státech

HOSPODÁŘSKÁ KRIZE		2017/2008	Pořadí	PANDEMICKÁ KRIZE		2022/2019	Pořadí
BE	Belgium	1,14	16	BE	Belgium	1,29	8
BG	Bulgaria	1,37	4	BG	Bulgaria	1,24	9
CZ	Czechia	1,24	10	CZ	Czechia	1,18	17
DK	Denmark	0,97	29	DK	Denmark	1,09	23
DE	Germany	1,00	26	DE	Germany	1,22	11
EE	Estonia	1,85	1	EE	Estonia	1,15	19
IE	Ireland	1,34	6	IE	Ireland	1,21	15
EL	Greece	1,18	13	EL	Greece	1,05	28
ES	Spain	1,03	23	ES	Spain	1,21	14
FR	France	1,14	17	FR	France	1,09	24
HR	Croatia	1,18	15	HR	Croatia	0,96	29
IT	Italy	1,00	25	IT	Italy	1,15	18
CY	Cyprus	1,09	21	CY	Cyprus	1,61	2
LV	Latvia	1,35	5	LV	Latvia	1,72	1
LT	Lithuania	1,23	11	LT	Lithuania	1,51	3
LU	Luxembourg	1,05	22	LU	Luxembourg	1,30	7
HU	Hungary	1,03	24	HU	Hungary	1,22	10
MT	Malta	0,97	28	MT	Malta	1,12	21
NL	Netherlands	0,86	30	NL	Netherlands	1,35	5
AT	Austria	1,29	8	AT	Austria	1,21	13
PL	Poland	1,26	9	PL	Poland	1,13	20
PT	Portugal	1,32	7	PT	Portugal	1,34	6
RO	Romania	1,67	2	RO	Romania	1,21	12
SI	Slovenia	1,18	14	SI	Slovenia	1,08	25
SK	Slovakia	1,43	3	SK	Slovakia	1,40	4
FI	Finland	1,12	20	FI	Finland	1,07	27
SE	Sweden	1,13	18	SE	Sweden	1,20	16
IS	Iceland	1,22	12	IS	Iceland	1,08	26
NO	Norway	0,99	27	NO	Norway	1,09	22
CH	Switzerland	1,12	19	CH	Switzerland	0,90	30

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostatu, 2024

6. Finance a pojišťovnictví

V rámci níže uvedené tabulky (Tabulka č. 9) je zřejmé, že hospodářská krize měla negativní dopad na Island, Řecko, Belgii, Španělsko, Maďarsko. Naopak pozitivní dopad měla na Maltu, Litvu, Chorvatsko, Bulharsko, Portugalsko a Polsko. Pandemická krize měla negativní dopad na Island, Litvu, Chorvatsko, Švýcarsko, Řecko a Finsko. Naopak pozitivně působila na Lotyšsko, Estonsko, Maltu, Maďarsko a Kypr. Z hlediska srovnání průměrných hodnot ekonomické odolnosti ve všech státech je zřejmé, že v roce 2015 i 2016 došlo k mírnému růstu, naopak v letech 2017–2018 a v letech 2021–2022 byl zaznamenán mírný pokles. Z hlediska celkové analýzy není zřejmé jednoznačně určit, zda státy více negativně ovlivnila hospodářská nebo pandemická krize.

V tomto odvětví v roce 2019 byli procentuálně zaměstnanci nejvíce zastoupeni ve státech:

- Belgie, Německo, Irsko, Francie, Kypr, Lucembursko, Malta, Rakousko, Island a Švýcarsko

Naopak nejmenší procentuální zastoupení v roce 2019 měli ve státech:

- Estonsko, Řecko, Španělsko, Litva, Maďarsko, Rumunsko, Slovinsko, Finsko, Norsko, Švédsko

Tabulka 9 EO v sektoru financí a pojišťovnictví ve 30 zkoumaných státech

HOSPODÁŘSKÁ KRIZE				PANDEMICKÁ KRIZE			
		2017/2008	Pořadí			2022/2019	Pořadí
BE	Belgium	0,85	28	BE	Belgium	1,07	11
BG	Bulgaria	1,19	4	BG	Bulgaria	1,05	15
CZ	Czechia	0,97	15	CZ	Czechia	1,05	13
DK	Denmark	0,92	20	DK	Denmark	1,02	19
DE	Germany	0,95	17	DE	Germany	1,05	16
EE	Estonia	1,12	9	EE	Estonia	1,42	2
IE	Ireland	0,97	14	IE	Ireland	1,05	14
EL	Greece	0,80	29	EL	Greece	0,88	26
ES	Spain	0,88	27	ES	Spain	1,09	10
FR	France	1,01	12	FR	France	1,02	20
HR	Croatia	1,23	3	HR	Croatia	0,83	28
IT	Italy	0,94	18	IT	Italy	0,98	21
CY	Cyprus	0,99	13	CY	Cyprus	1,20	5
LV	Latvia	1,46	2	LV	Latvia	0,75	29
LT	Lithuania	1,12	8	LT	Lithuania	1,48	1
LU	Luxembourg	0,91	24	LU	Luxembourg	1,03	18
HU	Hungary	0,89	26	HU	Hungary	1,25	4
MT	Malta	1,46	1	MT	Malta	1,33	3
NL	Netherlands	1,04	10	NL	Netherlands	1,14	8
AT	Austria	0,96	16	AT	Austria	1,04	17
PL	Poland	1,14	6	PL	Poland	0,96	23
PT	Portugal	1,19	5	PT	Portugal	0,98	22
RO	Romania	1,13	7	RO	Romania	1,06	12
SI	Slovenia	0,91	22	SI	Slovenia	0,92	24
SK	Slovakia	0,91	23	SK	Slovakia	1,13	9
FI	Finland	1,03	11	FI	Finland	0,90	25
SE	Sweden	0,92	19	SE	Sweden	1,18	6
IS	Iceland	0,57	30	IS	Iceland	0,75	30
NO	Norway	0,90	25	NO	Norway	1,17	7
CH	Switzerland	0,91	21	CH	Switzerland	0,84	27

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostatu, 2024

7. Trh s nemovitostmi

Z níže uvedené tabulky (Tabulka č. 10) lze konstatovat že za období hospodářské krize lze k nejvíce odolným státům zahrnout Litvu, Maďarsko, Maltu, Portugalsko, Slovensko a Belgie. Naopak nejméně odolnými státy bylo Řecko, Norsko, Bulharsko, Nizozemsko, Německo a Irsko. Pandemie v tomto odvětví pozitivně působila na Řecko, Německo, Slovensko, Maďarsko, Bulharsko a Slovinsko. Naopak negativní dopad měla na Island, Litvu, Dánsko, Estonsko, Norsko a Švýcarsko. V rámci srovnání průměrných hodnot ekonomické odolnosti ve všech státech byl zaznamenán v letech 2009–2011 mírný pokles o 0,03 p.b. Naopak od roku 2012 do roku 2013 byl zaznamenán mírný růst těchto hodnot 0,03 p.b. Z hlediska celkové analýzy je zřejmé, že státy v tomto odvětví, byl spíše negativně ovlivněny hospodářskou krizí než pandemickou krizí.

V tomto odvětví v roce 2019 byli procentuálně zaměstnanci nejvíce zastoupeni ve státech:

- Dánsko, Estonsko, Francie, Lotyšsko, Malta, Portugalsko, Švédsko, Norsko a Švýcarsko

Naopak nejmenší procentuální zastoupení v roce 2019 měli ve státech:

- Bulharsko, Německo, Irsko, Řecko, Chorvatsko, Kypr, Maďarsko, Rumunsko, Slovensko a Slovinsko a Island

Tabulka 10 EO v sektoru trhu s nemovitostmi ve 30 zkoumaných státech

HOSPODÁŘSKÁ KRIZE		2017/2008	Pořadí	PANDEMICKÁ KRIZE		2022/2019	Pořadí
BE	Belgium	1,36	6	BE	Belgium	0,96	23
BG	Bulgaria	0,84	28	BG	Bulgaria	1,45	5
CZ	Czechia	1,01	20	CZ	Czechia	1,10	14
DK	Denmark	0,98	21	DK	Denmark	0,91	27
DE	Germany	0,88	26	DE	Germany	1,84	2
EE	Estonia	0,97	23	EE	Estonia	0,84	28
IE	Ireland	0,92	25	IE	Ireland	1,14	11
EL	Greece	0,46	30	EL	Greece	2,05	1
ES	Spain	1,10	13	ES	Spain	1,03	17
FR	France	1,04	18	FR	France	1,04	16
HR	Croatia	2,27	2	HR	Croatia	1,21	9
IT	Italy	1,11	12	IT	Italy	0,97	22
CY	Cyprus	1,10	14	CY	Cyprus	1,20	10
LV	Latvia	2,59	1	LV	Latvia	0,77	29
LT	Lithuania	1,31	8	LT	Lithuania	1,00	19
LU	Luxembourg	0,95	24	LU	Luxembourg	1,08	15
HU	Hungary	1,16	11	HU	Hungary	1,48	4
MT	Malta	2,13	3	MT	Malta	1,29	8
NL	Netherlands	0,85	27	NL	Netherlands	1,03	18
AT	Austria	1,05	16	AT	Austria	0,95	24
PL	Poland	0,97	22	PL	Poland	0,99	20
PT	Portugal	1,68	4	PT	Portugal	0,97	21
RO	Romania	1,05	17	RO	Romania	1,30	7
SI	Slovenia	1,60	5	SI	Slovenia	1,80	3
SK	Slovakia	1,20	10	SK	Slovakia	1,33	6
FI	Finland	1,36	7	FI	Finland	1,12	13
SE	Sweden	1,08	15	SE	Sweden	1,13	12
IS	Iceland	1,01	19	IS	Iceland	0,64	30
NO	Norway	0,81	29	NO	Norway	0,92	26
CH	Switzerland	1,28	9	CH	Switzerland	0,93	25

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostatu, 2024

8. Odborné vědecké, technické, administrativní a podpůrné činnosti

Z níže uvedené tabulky (Tabulka č. 11) je zřejmé, že k nejvíce odolným státům, za období hospodářské krize v tomto odvětví lze zařadit Rumunsko, Maltu, Bulharsko, Litvu, Lotyšsko, Estonsko a Chorvatsko. Naopak nejméně odolné bylo Řecko, Itálie, Irsko, Rakousko, Španělsko, Slovinsko. V rámci pandemie byly nejvíce odolné státy v tomto odvětví na Slovensku, Maltě, Řecku, Švédsku, Polsku a Francii. Naopak nejméně odolné byly státy Island, Švýcarsko, Dánsko, Německo a Estonsko. Z hlediska srovnání průměrných hodnot ekonomické odolnosti v rámci všech států docházelo v letech 2008–2010 a 2019–2021

k mírnému poklesu. V případě nečekaných nákladů v přítomnosti znamená, že omezím investice do budoucnosti.

V tomto odvětví v roce 2019 byli procentuálně zaměstnanci nejvíce zastoupeni ve státech:

- Belgie, Německo, Irsko, Kypr, Lucembursko, Nizozemsko, Finsko, Švédsko, Norsko a Švýcarsko

Naopak nejmenší procentuální zastoupení v roce 2019 měli ve státech:

- Bulharsko, ČR, Estonsko, Řecko, Chorvatsko, Lotyšsko, Maďarsko, Polsko, Rumunsko, Slovensko a Slovinsko

Tabulka 11 EO v sektoru odborných, vědeckých, administrativních činností

HOSPODÁŘSKÁ KRIZE				PANDEMICKÁ KRIZE			
		2017/2008	Pořadí			2022/2019	Pořadí
BE	Belgium	1,32	10	BE	Belgium	1,05	12
BG	Bulgaria	1,49	3	BG	Bulgaria	0,98	23
CZ	Czechia	1,19	13	CZ	Czechia	0,98	21
DK	Denmark	1,17	14	DK	Denmark	0,93	27
DE	Germany	1,16	15	DE	Germany	0,93	26
EE	Estonia	1,37	6	EE	Estonia	0,89	28
IE	Ireland	1,02	28	IE	Ireland	1,00	19
EL	Greece	0,98	30	EL	Greece	1,14	3
ES	Spain	1,05	26	ES	Spain	1,03	13
FR	France	1,16	16	FR	France	1,10	6
HR	Croatia	1,36	7	HR	Croatia	0,98	20
IT	Italy	1,01	29	IT	Italy	1,02	17
CY	Cyprus	1,15	17	CY	Cyprus	1,03	16
LV	Latvia	1,40	5	LV	Latvia	0,98	24
LT	Lithuania	1,47	4	LT	Lithuania	1,10	9
LU	Luxembourg	1,10	24	LU	Luxembourg	1,03	15
HU	Hungary	1,13	18	HU	Hungary	1,10	7
MT	Malta	1,57	2	MT	Malta	1,16	2
NL	Netherlands	1,12	21	NL	Netherlands	1,08	10
AT	Austria	1,04	27	AT	Austria	0,98	22
PL	Poland	1,32	9	PL	Poland	1,11	5
PT	Portugal	1,25	12	PT	Portugal	1,03	14
RO	Romania	1,58	1	RO	Romania	1,05	11
SI	Slovenia	1,13	19	SI	Slovenia	1,39	1
SK	Slovakia	1,08	25	SK	Slovakia	0,95	25
FI	Finland	1,11	23	FI	Finland	1,10	8
SE	Sweden	1,12	22	SE	Sweden	1,12	4
IS	Iceland	1,34	8	IS	Iceland	0,85	30
NO	Norway	1,12	20	NO	Norway	1,02	18
CH	Switzerland	1,26	11	CH	Switzerland	0,87	29

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostatu, 2024

9. Veřejná správa, zdravotnictví a sociální péče

V rámci níže uvedené tabulky (Tabulka č. 12) vyplývá, že za období hospodářské krize v tomto odvětví byly nejvíce odolné státy Chorvatsko, Slovinsko, Portugalsko, Maďarsko, Slovensko a Irsko. Naopak nejméně odolnými státy byly Lucembursko, Nizozemsko, Řecko, Itálie a Bulharsko. Období pandemie mělo pozitivní dopad v tomto odvětví na Maltu, Irsko, Kypr, Nizozemsko, Lucembursko, Island a Norsko. Naopak negativní dopad mělo na státy,

Rumunsko, Itálii, Litvu, Bulharsko, ČR a Slovensko. V rámci srovnání průměrných hodnot ekonomické odolnosti ve všech státech je zřejmé, že v letech 2019–2022 docházelo k mírného nárůstu o 0,1 p.b. vlivem vytvoření tzv. covidových úřadů, naopak od roku 2022 docházelo k poklesu těchto hodnot vlivem zrušení covidových úřadů.

V tomto odvětví v roce 2019 byli procentuálně zaměstnanci nejvíce zastoupeni ve státech:

- Belgie, Dánsko, Německo, Francie, Nizozemsko, Lucembursko, Finsko, Švédsko, Island a Norsko

Naopak nejmenší procentuální zastoupení v roce 2019 měli ve státech:

- Bulharsko, ČR, Estonsko, Řecko, Španělsko, Itálie, Kypr, Lotyšsko, Polsko, Rumunsko a Slovensko

Tabulka 12 EO v sektoru zdravotnictví a sociální péče ve 30 zkoumaných státech

HOSPODÁŘSKÁ KRIZE			2017/2008	Pořadí	PANDEMICKÁ KRIZE			2022/2019	Pořadí
BE	Belgium	1,07	13	BE	Belgium	1,03	9		
BG	Bulgaria	0,97	26	BG	Bulgaria	0,97	27		
CZ	Czechia	1,12	7	CZ	Czechia	0,98	26		
DK	Denmark	1,03	21	DK	Denmark	1,02	12		
DE	Germany	1,12	8	DE	Germany	1,00	23		
EE	Estonia	1,04	20	EE	Estonia	1,03	10		
IE	Ireland	1,12	6	IE	Ireland	1,09	2		
EL	Greece	0,95	28	EL	Greece	0,99	24		
ES	Spain	1,11	10	ES	Spain	1,01	18		
FR	France	1,05	17	FR	France	1,03	11		
HR	Croatia	1,21	1	HR	Croatia	1,02	17		
IT	Italy	0,96	27	IT	Italy	0,97	29		
CY	Cyprus	1,00	25	CY	Cyprus	1,07	3		
LV	Latvia	1,05	16	LV	Latvia	0,97	28		
LT	Lithuania	1,03	22	LT	Lithuania	1,02	14		
LU	Luxembourg	0,85	30	LU	Luxembourg	1,06	5		
HU	Hungary	1,16	4	HU	Hungary	1,04	8		
MT	Malta	1,04	19	MT	Malta	1,10	1		
NL	Netherlands	0,95	29	NL	Netherlands	1,06	4		
AT	Austria	1,12	9	AT	Austria	1,02	13		
PL	Poland	1,06	14	PL	Poland	1,01	20		
PT	Portugal	1,20	3	PT	Portugal	1,00	22		
RO	Romania	1,03	23	RO	Romania	0,93	30		
SI	Slovenia	1,14	5	SI	Slovenia	0,99	25		
SK	Slovakia	1,21	2	SK	Slovakia	1,01	19		
FI	Finland	1,06	15	FI	Finland	1,02	16		
SE	Sweden	1,04	18	SE	Sweden	1,02	15		
IS	Iceland	1,00	24	IS	Iceland	1,05	6		
NO	Norway	1,07	12	NO	Norway	1,04	7		
CH	Switzerland	1,08	11	CH	Switzerland	1,00	21		

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostatu, 2024

10. Umění, zábava, rekreace servisní činnosti

Z níže uvedené tabulky (Tabulka č. 13) lze konstatovat, že nejvíce odolnými státy za období hospodářské krize v tomto odvětví jsou Finsko, Francie, Španělsko, Irsko, Chorvatsko a Slovensko. Naopak nejméně odolnými státy bylo Lucembursko, Malta, Švýcarsko, Kypr

a Maďarsko. Za období pandemické krize lze k nejvíce odolným státům v tomto odvětví zařadit Finsko, Norsko, Rumunsko, Švédsko a Litva. Naopak nejméně odolnými státy jsou Estonsko, Irsko, Maďarsko, Island a Dánsko. V rámci srovnání průměrných hodnot ekonomické odolnosti ve v rámci všech států byl zaznamenán mírný růst v letech 2015–2016 o 0,01 p.b., naopak mírný pokles těchto hodnot byl v letech 2019–2020 o 0,03 p.b. Z hlediska celkového srovnání nelze jednoznačně určit, zda státy více ovlivnila hospodářská nebo pandemická krize.

V tomto odvětví v roce 2019 byli procentuálně zaměstnanci nejvíce zastoupeni ve státech:

- Španělsko, Francie, Itálie, Kypr, Lucembursko, Malta, Portugalsko, Finsko, Island a Švýcarsko

Naopak nejmenší procentuální zastoupení v roce 2019 měli ve státech:

- Bulharsko, ČR, Řecko, Chorvatsko, Litva, Nizozemsko, Polsko, Rumunsko, Slovensko a Slovinsko

Tabulka 13EO v sektoru umění, zábavy a rekreace ve 30 zkoumaných státech

HOSPODÁŘSKÁ KRIZE				PANDEMICKÁ KRIZE			
		2017/2008	Pořadí			2022/2019	Pořadí
BE	Belgium	0,99	21	BE	Belgium	1,07	8
BG	Bulgaria	1,31	3	BG	Bulgaria	0,96	21
CZ	Czechia	1,22	4	CZ	Czechia	0,95	22
DK	Denmark	1,04	16	DK	Denmark	0,98	16
DE	Germany	0,90	27	DE	Germany	1,09	6
EE	Estonia	1,03	17	EE	Estonia	1,01	13
IE	Ireland	1,07	14	IE	Ireland	0,87	29
EL	Greece	0,75	30	EL	Greece	1,12	3
ES	Spain	1,00	19	ES	Spain	0,96	20
FR	France	0,82	29	FR	France	1,11	4
HR	Croatia	1,11	11	HR	Croatia	1,03	12
IT	Italy	1,20	6	IT	Italy	0,98	17
CY	Cyprus	0,88	28	CY	Cyprus	0,97	19
LV	Latvia	1,17	8	LV	Latvia	0,92	26
LT	Lithuania	1,18	7	LT	Lithuania	1,05	10
LU	Luxembourg	0,99	20	LU	Luxembourg	0,98	15
HU	Hungary	0,99	22	HU	Hungary	1,03	11
MT	Malta	1,72	1	MT	Malta	1,06	9
NL	Netherlands	0,96	26	NL	Netherlands	1,09	7
AT	Austria	1,05	15	AT	Austria	0,94	23
PL	Poland	1,13	9	PL	Poland	1,18	1
PT	Portugal	0,97	25	PT	Portugal	0,93	24
RO	Romania	1,56	2	RO	Romania	0,90	28
SI	Slovenia	0,97	24	SI	Slovenia	1,13	2
SK	Slovakia	1,03	18	SK	Slovakia	0,93	25
FI	Finland	1,11	12	FI	Finland	0,98	18
SE	Sweden	1,09	13	SE	Sweden	0,90	27
IS	Iceland	0,98	23	IS	Iceland	1,10	5
NO	Norway	1,21	5	NO	Norway	0,99	14
CH	Switzerland	1,11	10	CH	Switzerland	0,84	30

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostatu, 2024

V rámci srovnání ekonomické odolnosti z hlediska vybraných odvětví v ČR (Tabulka č. 14) lze říci, že **nejvíce odolnými odvětvími za období hospodářské krize** v této zemi byly sektory:

- Informace a komunikace,
- Umění, zábava, rekreace a servisní činnosti a veřejná správa,
- Odborné, vědecké, technické, administrativní a podpůrné činnosti

Naopak **nejméně** odolnými odvětvími v tomto období byly:

- Stavební průmysl,
- Zemědělství, lesnictví a rybolov
- Velkoobchod, maloobchod, doprava, ubytování a stravování.

Za období **pandemické krize** je zřejmé, že nejvíce **odolná odvětví** v ČR jsou:

- Informace a komunikace,
- Stavební průmysl,
- Trh s nemovitostmi.

Naopak **k nejméně** odolným odvětvím v tomto období lze zahrnout:

- Velkoobchod, maloobchod, doprava, ubytování a stravování,
- Umění, zábava, rekreace, servisní činnosti,
- Průmysl (kromě stavebnictví),
- Zemědělství, lesnictví a rybolov.

Tabulka 14 EO v ČR ve vybraných odvětví

Sektor	Hospodářské krize	Pořadí	Pandemické krize	Pořadí
velkoobchod, maloobchod, doprava, ubytování a stravování	0,95	8	0,95	8
zemědělství, lesnictví a rybolov	0,89	9	0,96	7
průmysl (kromě stavebnictví)	1,01	5	0,95	9
stavební průmysl	0,80	10	1,11	2
informace a komunikace	1,24	1	1,18	1
finance a pojišťovnictví	0,97	7	1,05	4
trh s nemovitostmi	1,01	6	1,10	3
odborné vědecké, technické, administrativní a podpůrné činnosti	1,19	3	0,98	5
veřejná správa, zdravotnictví a sociální péče	1,12	4	0,98	6
umění, zábava, rekreace servisní činnosti	1,22	2	0,95	10

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostatu, 2024

Nejvíce podniků se v ČR dle ČSÚ (2023) nacházelo v Praze, dále ve Středočeském a Jihomoravském kraji, naopak nejméně jich bylo v Karlovarském kraji. V letech 1993–2022 se zvýšil počet soukromých podnikatelů o 0,9 mil., počet obchodních společností o 497 mil, naopak počet státních podniků značně poklesl. Z hlediska velikostní skupiny 1–19 zaměstnanců bylo v roce 2022 evidováno celkem 255 788 podniků a u velikostní kategorie 20–249

zaměstnanců celkem 30 539 podniků. V témže roce bylo evidováno celkem 2 411 velkých podniků. V roce 2022 bylo evidováno celkem 77 567 fyzických osob a 33 532 právnickým. Ve stejném roce ukončilo svoji činnost celkem 80 163 fyzických osob a 19 764 právnických osob. V témže roce bylo zastoupeno 18,8 % registrovaných ekonomických subjektů v odvětví velkoobchodu a maloobchodu, 13 % ve vědeckých činnostech, 12,3 % v průmyslu a 11,7 % ve stavebnictví.

Dle předchozích výpočtů analýzy, lze říci, že v ČR pandemie covid -19 negativně ovlivnila sektor **maloobchodu, velkoobchodu, stravování a pohostinství**.

Z níže uvedené tabulky vyplývá (Tabulka č. 15), že za období hospodářské krize v tomto odvětví, **byly nejvíce odolné regiony:**

- Jihozápad, Moravskoslezsko a Střední Čechy.

Naopak **nejméně odolné** byly regiony:

- Střední Morava, Praha, Jihovýchod a Severovýchod.

Pandemická krize nejméně ovlivnila regiony:

- Severovýchod, Střední Moravu a Severozápad.

Naopak negativní dopad měla na regiony:

- Praha, Moravskoslezsko a Jihozápad.

Tabulka 15 EO v sektoru velkoobchodu, maloobchodu, stravování a pohostinství v ČR

Region	2017/2008	Pořadí	Region	2022/2019	Pořadí
Praha	0,926	7	Praha	0,808	8
Střední Čechy	0,983	3	Střední Čechy	0,981	5
Jihozápad	1,003	1	Jihozápad	0,943	6
Severozápad	0,952	4	Severozápad	0,992	3
Severovýchod	0,947	5	Severovýchod	1,015	1
Jihovýchod	0,933	6	Jihovýchod	0,983	4
Střední Morava	0,879	8	Střední Morava	0,994	2
Moravskoslezsko	0,994	2	Moravskoslezsko	0,933	7

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostatu, 2024

K dalším odvětvím, které pandemie v ČR negativně ovlivnila patří **umění, zábava, rekreace a servisní činnost**.

Z níže uvedené tabulky (Tabulka č. 16), vyplývá, že za období **hospodářské krize** v tomto **odvětví byly nejvíce odolné regiony:**

- Střední Morava, Severozápad, Jihovýchod.

Naopak **nejméně odolné byly regiony:**

- Praha, Střední Čechy a Severovýchod.

Pandemické krize měla pozitivní dopad na:

- Střední Moravu, Prahu a Severozápad.

Naopak **negativní dopad měla na regiony:**

- Jihozápad, Moravskoslezsko a Střední Čechy.

Tabulka 16 EO v sektoru umění, zábava, rekreace a servisní činnost v ČR

Region	2017/2008	Pořadí	Region	2022/2019	Pořadí
Praha	0,95	8	Praha	0,99	2
Střední Čechy	0,97	7	Střední Čechy	0,94	6
Jihozápad	1,27	5	Jihozápad	0,82	8
Severozápad	1,43	2	Severozápad	0,97	3
Severovýchod	1,13	6	Severovýchod	0,97	5
Jihovýchod	1,39	3	Jihovýchod	0,97	4
Střední Morava	1,57	1	Střední Morava	1,02	1
Moravskoslezsko	1,36	4	Moravskoslezsko	0,92	7

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostatu, 2024

Z předchozí analýzy vyplývá, že k dalšímu negativně ovlivněnému odvětví v ČR za období pandemie patří **průmysl (kromě stavebnictví)**.

Z níže uvedené tabulky (Tabulka č.17) vyplývá že za období **hospodářské krize jsou nejvíce odolné regiony:**

- Severozápad, Střední Morava a Praha,

Naopak **nejméně odolné byly regiony:**

- Střední Čechy, Severovýchod a Jihovýchod.

Pandemické krize nejméně ovlivnila regiony:

- Jihozápad, Severovýchod a Severozápad,

Naopak **negativní dopad měla na regiony:**

- Praha, Moravskoslezsko a Střední Morava.

Tabulka 17 EO v odvětví průmyslu (kromě stavebnictví) v ČR

Region	2017/2008	Pořadí	Region	2022/2019	Pořadí
Praha	1,06	3	Praha	0,90	8
Střední Čechy	0,91	8	Střední Čechy	0,94	4
Jihozápad	1,02	5	Jihozápad	0,99	1
Severozápad	1,09	1	Severozápad	0,96	3
Severovýchod	0,98	7	Severovýchod	0,96	2
Jihovýchod	1,00	6	Jihovýchod	0,94	5
Střední Morava	1,09	2	Střední Morava	0,93	6
Moravskoslezsko	1,03	4	Moravskoslezsko	0,93	7

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostatu, 2024

Dle první analýzy je zřejmé, že jedním z odvětví, která **hospodářská krize negativně ovlivnila** je stavební průmysl, zemědělství, lesnictví a rybolov a také velkoobchod, maloobchod, stravování a pohostinství.

Tabulka 18 EO ve stavebním průmyslu v ČR

Region	2017/2008	Pořadí	Region	2022/2019	Pořadí
Praha	0,81	3	Praha	1,14	5
Střední Čechy	0,78	6	Střední Čechy	1,16	4
Jihozápad	0,91	1	Jihozápad	1,16	3
Severozápad	0,78	5	Severozápad	1,12	6
Severovýchod	0,75	7	Severovýchod	1,03	7
Jihovýchod	0,85	2	Jihovýchod	1,20	1
Střední Morava	0,78	4	Střední Morava	0,89	8
Moravskoslezsko	0,66	8	Moravskoslezsko	1,17	2

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostatu, 2024

Z výše uvedené tabulky (Tabulka č. 18) vyplývá že ve stavebním průmyslu byly průběhu **hospodářské krize nejvíce odolné regiony:**

- Jihozápad, Jihovýchod a Praha,

Naopak **nejméně odolné byly regiony:**

- Moravskoslezsko Severovýchod a Střední Čechy.

Pandemické krize měla pozitivní dopad na regiony:

- Jihovýchod, Moravskoslezsko a Jihozápad,

Naopak **negativní dopad měla na:**

- Střední Morava, Severovýchod a Severozápad.

Tabulka 19 EO v sektoru zemědělství, lesnictví a rybolov v ČR

Region	2017/2008	Pořadí	Region	2022/2019	Pořadí
Praha	2,31	1	Praha	2,78	1
Střední Čechy	0,96	6	Střední Čechy	0,99	5
Jihozápad	0,78	7	Jihozápad	1,05	3
Severozápad	1,06	2	Severozápad	0,77	8
Severovýchod	0,98	4	Severovýchod	0,81	7
Jihovýchod	0,72	8	Jihovýchod	0,87	6
Střední Morava	0,98	5	Střední Morava	1,04	4
Moravskoslezsko	1,04	3	Moravskoslezsko	1,43	2

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostatu, 2024

Z výše uvedené tabulky (Tabulka č. 19), je zřejmé, že za **období hospodářské krize v odvětví zemědělství, lesnictví a rybolov byly nejméně odolné regiony:**

- Jihovýchod, Jihozápad a Střední Čechy,

Naopak **nejvíce odolné** v tomto období byly regiony:

- Praha, Severozápad a Moravskoslezsko.

Pandemická krize nejméně ovlivnila regiony:

- Praha, Moravskoslezsko a Jihozápad,

Naopak **nejvíce ovlivnila regiony:**

- Severozápad, Severovýchod a Jihovýchod.

Z hlediska odvětví ekonomické odolnosti mezi 30 zkoumanými státy vyplývá, že jedním z nejméně odolných odvětví v období pandemické krize v ČR je velkoobchod, maloobchod, doprava, ubytování a stravování. Z tohoto důvodu se další část bude zabývat ekonomickou odolností ČR v odvětví ubytování a stravování **z hlediska indexu tržeb**, který je uveden ve stálých cenách v letech 2008–2023. Niže uvedená tabulka (Tabulka č. 20) znázorňuje ekonomickou odolnost ČR v období pandemické krize v odvětví ubytování a stravování. Za období pandemické krize byl vyšší pokles zaznamenán v odvětví ubytování, jehož hodnota činila 0,74 %, naopak více odolné bylo odvětví stravování a pohostinství, jehož hodnota

dosahovala 0,85 %. Z tabulky je zřejmé, že v porovnání s odvětvím ubytování bylo odvětví stravování a pohostinství odolnější o 0,11 p.b.

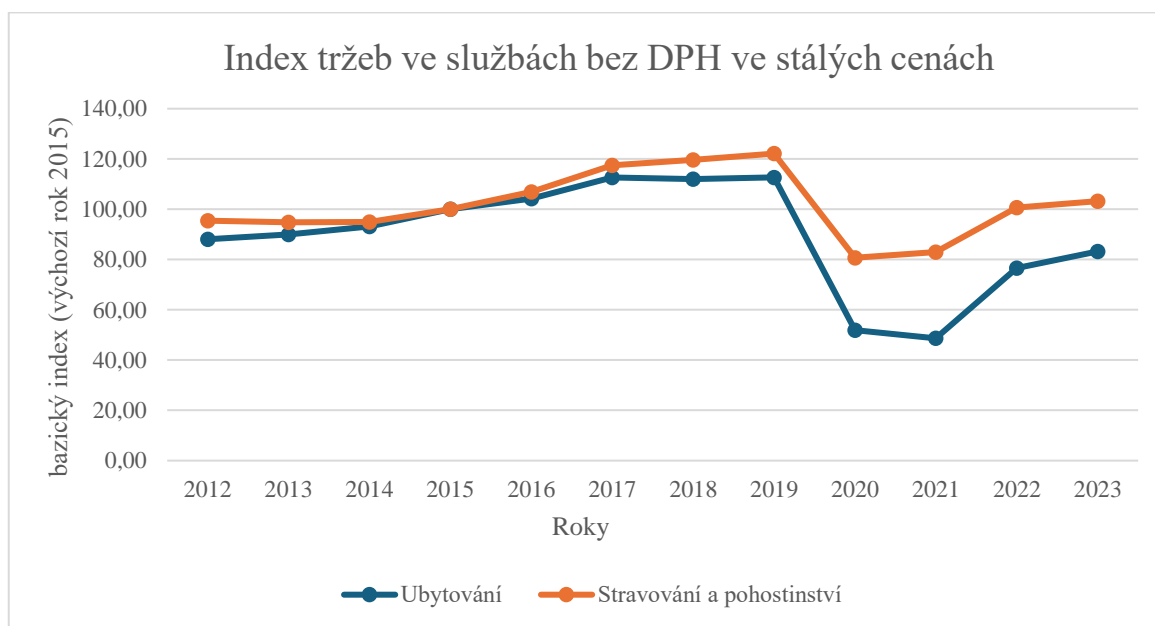
Tabulka 20 EO u odvětví ubytování, stravování a pohostinství v ČR

Vybrané odvětví	2023/2019	Pořadí
Ubytování	0,74	2
Stravování a pohostinství	0,85	1

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSU, 2024

Níže uvedený graf (Obrázek č. 6) znázorňuje index tržeb ve službách bez DPH ve stálých cenách v letech 2008–2023 ve vybraném odvětví v ČR, je očištěn o sezonní i kalendářní vlivy. Z grafu je zřejmé, že v porovnání s rokem 2019 byl v roce 2020 zaznamenán výrazný pokles tohoto indexu v odvětví ubytování o 46 % a v odvětví stravování a pohostinství o 66 %. Od roku 2022 dochází k postupnému nárůstu tohoto indexu u obou odvětví.

Obrázek 6 Bazický Index tržeb ve službách u vybraných odvětví v ČR

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ, 2024

Níže uvedená tabulka (Tabulka č. 21) zaznamenává ekonomickou odolnost v ČR u vybraných odvětví z hlediska indexu tržeb v pandemické krizi. Z hlediska pandemické krize v porovnání s vybranými odvětvími bylo nejvíce negativně ovlivněno odvětví ubytování, stravování a pohostinství, jehož hodnota dosahovala 0,81 %. K dalším odvětvím, která byla méně odolná vůči této krizi, lze také zařadit odvětví administrativní a podpůrné činnosti i dopravu

a skladování. Naopak nejvíce odolným odvětvím byly informační a komunikační činnosti, dále také profesní, vědecké a technické činnosti i činnosti v oblasti nemovitostí.

Tabulka 21 EO u vybraných odvětví v ČR

Vybraná odvětví	2023/2019	Pořadí
Doprava a skladování	0,98	4
Ubytování, stravování a pohostinství	0,81	6
Informační a komunikační činnosti	1,08	1
Činnosti v oblasti nemovitostí	1,03	3
Profesní, vědecké a technické činnosti	1,04	2
Administrativní a podpůrné činnosti	0,90	5

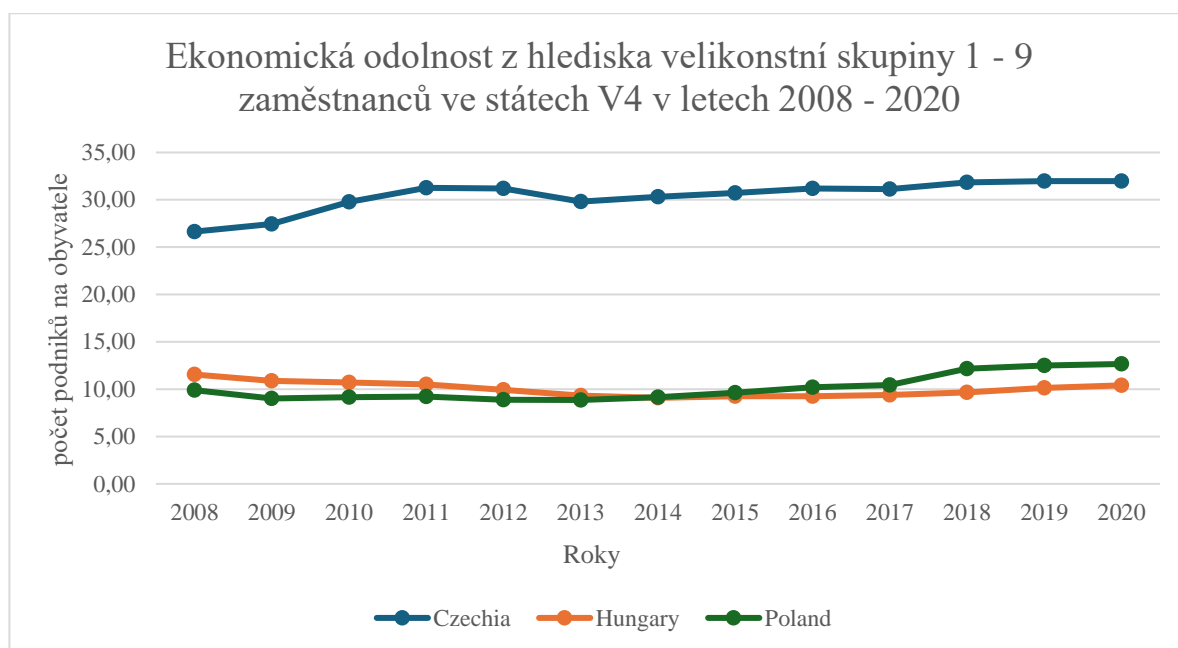
Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ, 2024

Poslední část praktické analýzy je věnována státům Visegrádské čtyřky, dále jen V4, do které patří ČR, Slovensko, Maďarsko a Polsko. U těchto států je počítána ekonomická odolnost z hlediska počtu podniků v rámci různých velikostních skupin, tento ukazatel je následně přepočítán na počet ekonomicky aktivních osob. Z důvodu nezveřejnění delšího časového horizontu je analýza počítána pouze v letech 2008–2020. Tato data jsou využita z databáze OECD. Tento ukazatel je členěn do několika velikostních skupin dle (OECD, 2022):

- Skupina 1–9 zaměstnanců (mikropodniky),
- Skupina 10–49 zaměstnanců (malé podniky),
- Skupina 50–249 zaměstnanců (střední podniky),
- Skupina 250 a více zaměstnanců (velké podniky).

Z prvního níže uvedeného grafu (Obrázek č. 7) je zřejmé, že v rámci **hospodářské krize** byla z hlediska velikostní skupiny 1–9 zaměstnanců nejodolnějším státem **ČR**, jejíž hodnota činila 1,15 %. Druhým nejvíce odolným státem bylo Polsko, které dosahovalo hodnoty 0,97 %. V porovnání s ČR v tomto období Polsko pokleslo o 0,18 p.b. Nejméně odolným státem bylo **Maďarsko**, jehož hodnota činila 0,80 %. V porovnání s ČR v tomto období Maďarsko kleslo o 0,35 p.b. Z hlediska **pandemické krize** bylo nejméně negativně ovlivněno **Maďarsko**, které dosahovalo hodnoty 1,03 %. Druhým nejvíce odolným státem bylo Polsko, jehož hodnota činila 1,01 %. V porovnání s Maďarskem v tomto období hodnota Polska poklesla mírně, pouze o 0,01 p.b. Nejméně odolným státem byla **ČR**, jejíž hodnota činila 1,00 %. V porovnání s Maďarskem v tomto období hodnota ČR klesla velmi málo, pouze o 0,03 p.b. Z hlediska této velikostní skupiny nelze počítat ekonomickou odolnost u Slovenska, z důvodu chybějících dat v databázi OECD.

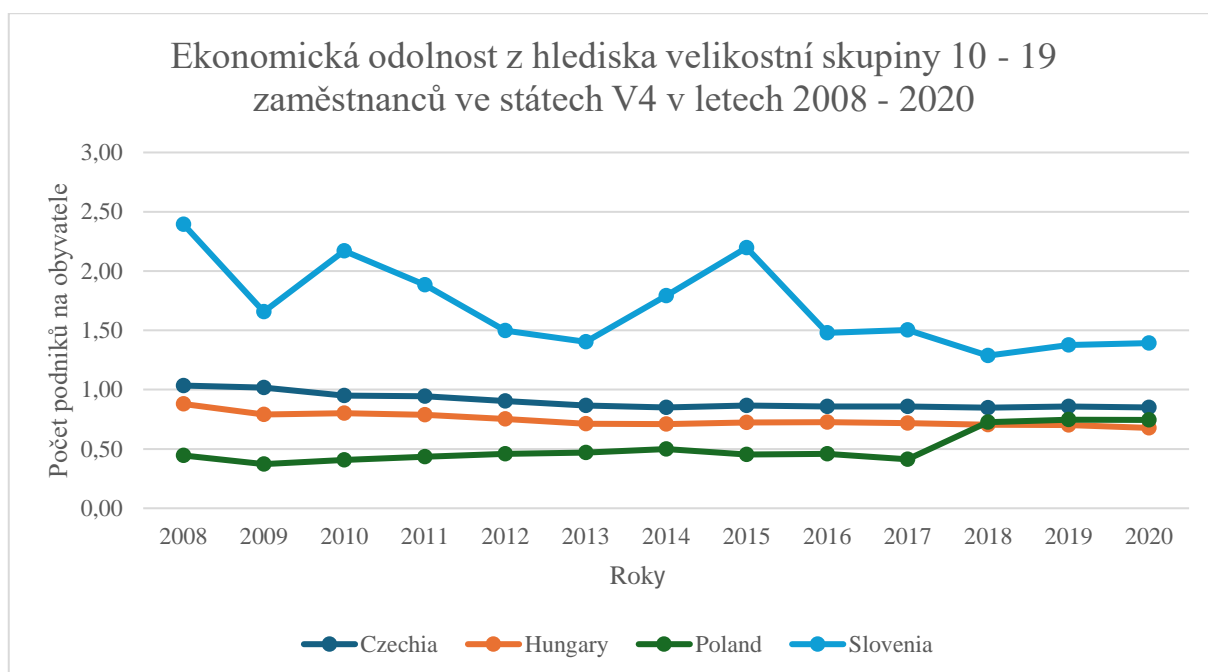
Obrázek 7 EO z hlediska velikostní skupiny 1–9 zaměstnanců ve státech V4

Zdroj: Vlastní zpracování dle OECD, 2020

Z druhého níže uvedeného grafu vyplývá (Obrázek č.8), že v rámci **hospodářské krize** bylo z hlediska velikostní skupiny 10–19 zaměstnanců nejdolnějším státem **Polsko**, jehož hodnota činila 1,02 %. Druhým odolným státem bylo Slovensko s hodnotou 0,92 % a na třetím místě se umístila ČR, jejíž hodnota činila 0,82 %. Nejméně odolným státem bylo **Maďarsko**, které dosáhlo hodnoty pouze 0,82 %. V porovnání s Polskem v tomto období hodnota v Maďarsku klesla o 0,2 p.b. Z hlediska **pandemické krize** bylo nejméně negativně ovlivněn stát **Slovensko** a Polsko, který dosahoval hodnoty 1,01 % a 1,00 %. Na třetím místě se umístila ČR, jejíž hodnota činila 0,99 %, naopak nejvíce byl negativně ovlivněn stát **Maďarsko** s hodnotou 0,97 %. V porovnání se Slovenskem v tomto období hodnota Maďarska poklesla o 0,05 p.b.

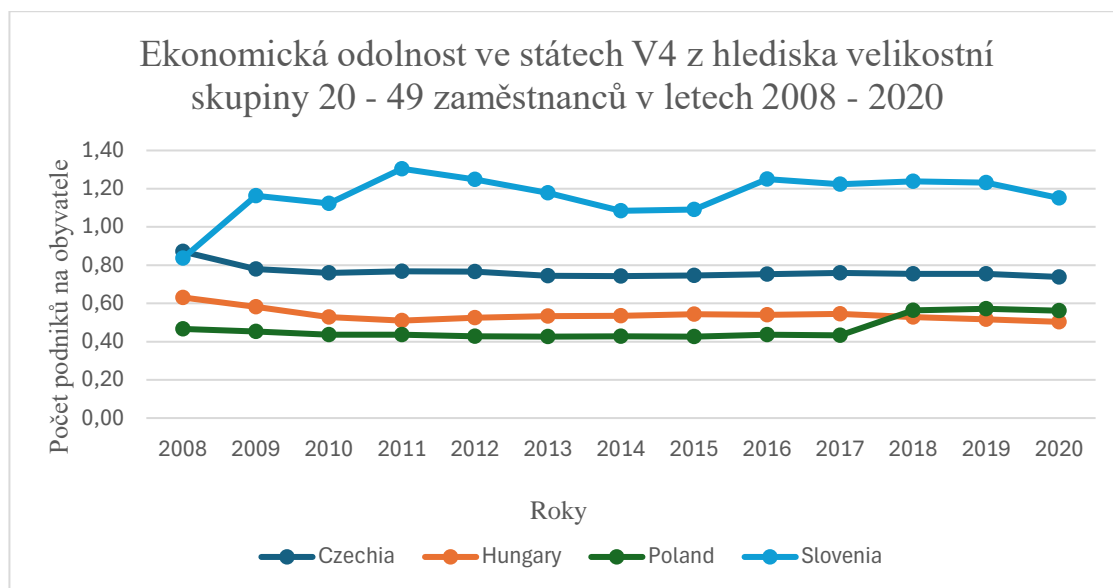
Obrázek 8 EO z hlediska velikostní skupiny 10–19 zaměstnanců ve státech V4

Zdroj: Vlastní zpracování dle OECD, 2020

Z třetího níže uvedeného grafu vyplývá (Obrázek č. 9), že v rámci hospodářské krize z hlediska velikostní skupiny 20–49 zaměstnanců bylo nejméně negativně ovlivněno **Slovensko** s hodnotou 1,31 %, poté následovalo Polsko, jehož hodnota činila 0,91 %. Naopak nejvíce byly negativně ovlivněny státy **Maďarsko a ČR**, které dosahovaly hodnoty přibližně 0,86 %. V porovnání se Slovenskem v tomto období u Maďarska a ČR klesla hodnota ekonomické odolnosti o 0,45 %. Z hlediska pandemická krize byly nejvíce odolné státy **Polsko a ČR**, které dosahovaly hodnoty přibližně 0,98 %. Na dalším místě se umístilo Maďarsko s hodnotou 0,97 % a k nejméně odolnému státu patří **Slovensko**, jehož hodnota ekonomické odolnosti dosahovala 0,93 %. V porovnání s Polskem a ČR hodnota ekonomické odolnosti u Slovenska klesla o 0,05 p.b.

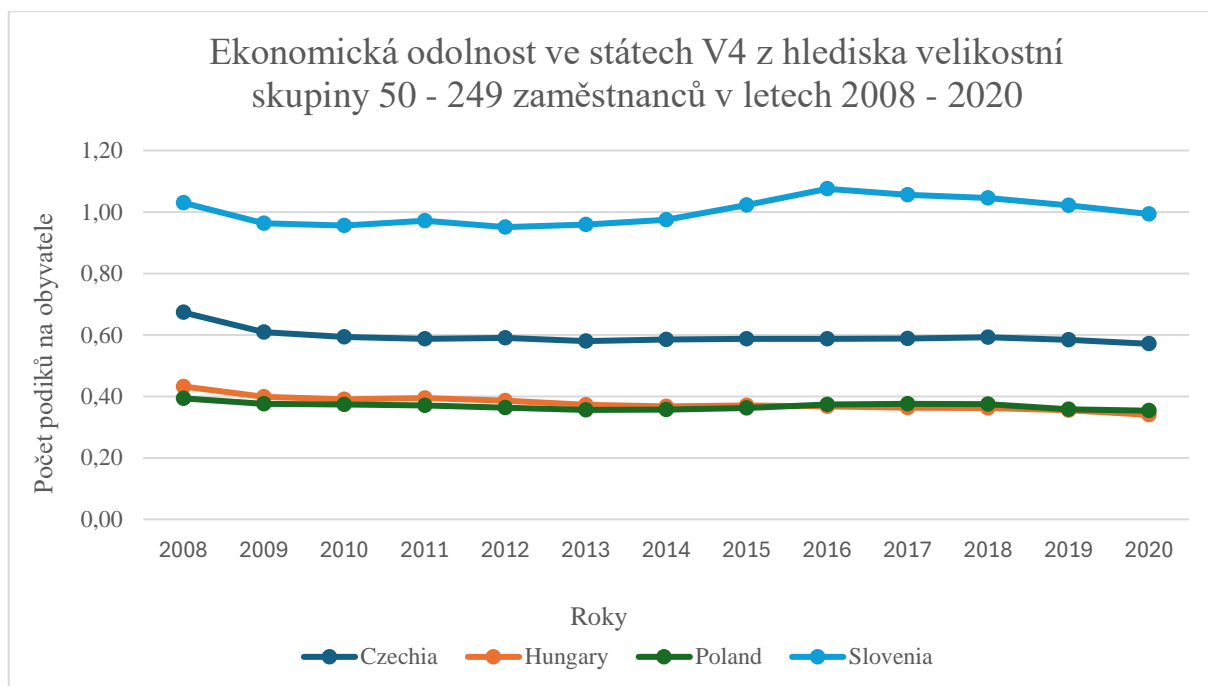
Obrázek 9 EO z hlediska velikostní skupiny 20–49 zaměstnanců ve státech V4

Zdroj: Vlastní zpracování dle OECD, 2020

Z čtvrtého níže uvedeného grafu je zřejmé (Obrázek č. 10), že v rámci hospodářské krize z hlediska velikostní skupiny 50–249 zaměstnanců patří k nejvíce odolným státům Slovensko, jehož hodnota ekonomické odolnosti dosahovala 0,99 %. Na druhém místě se umístilo Polsko, jehož hodnota činila 0,92. K nejméně odolným státům patří ČR, jejíž hodnota ekonomické odolnosti činila 0,87 % a Maďarsko, jehož hodnota činila 0,86 %. V porovnání se Slovenskem, v tomto období, hodnota ekonomické odolnosti u Maďarska poklesla pouze o 0,14 p.b. Z hlediska pandemické krize byl nejvíce odolný stát Polsko, jehož hodnota ekonomické odolnosti činila 0,99 %. Na druhém a třetím místě se umístila ČR a Slovensko, jejíž hodnoty ekonomické odolnosti dosahovaly v rozmezí 0,97 % – 0,98 %. Naopak k nejméně odolnému státu patří Maďarsko, jehož hodnota činila 0,96 %. V porovnání s Polskem, v tomto období, hodnota ekonomické odolnosti u Maďarska klesla o pouhých 0,03 p.b.

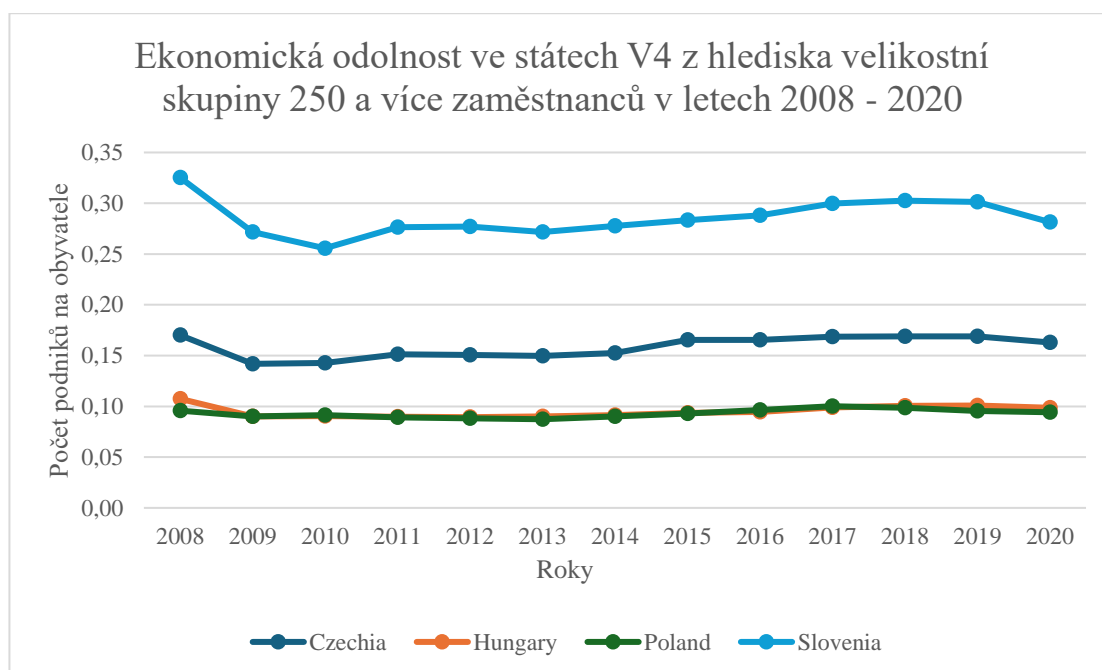
Obrázek 10 EO z hlediska velikostní skupiny 50–249 zaměstnanců ve státech V4

Zdroj: Vlastní zpracování dle OECD, 2020

Z posledního níže uvedeného grafu (Obrázek č. 11) vyplývá, že v rámci hospodářské krize z hlediska velikostní skupiny 250 a více zaměstnanců se k nejvíce odolným státům řadí ČR a Polsko, jehož hodnoty ekonomické odolnosti dosahovaly 0,97 %. Naopak k nejméně odolným státům patří státy Maďarsko a Slovensko, jehož hodnoty činí 0,87 %. V porovnání s ČR a Polskem, klesla hodnota ekonomické odolnosti pouze o 0,1 p.b. Z hlediska pandemické krize patří k nejvíce odolnému státu Polsko a Maďarsko, jehož hodnoty ekonomické odolnosti činily v rozmezí 0,98 % - 0,99 %. Na třetím místě se v tomto období umístila ČR, která dosahovala hodnoty 0,96 %, naopak k nejméně odolnému státu v tomto období patří Slovensko s hodnotou 0,93 %. V porovnání s Polskem v tomto období klesla hodnota ekonomické odolnosti u Slovenska o 0,05 p.b.

Obrázek 11 EO z hlediska velikostní skupiny 250 a více zaměstnanců ve státech V4

Zdroj: Vlastní zpracování dle OECD, 2020

Níže uvedená tabulka (Tabulka č. 22) zaznamenává hodnoty ekonomické odolnosti u států V4 za období hospodářské a pandemické krize. Za období hospodářské krize z hlediska ukazatele počtu podniků v rámci různých velikostních skupin byla ČR nejvíce odolná u mikropodniků a velkých podniků, naopak Slovensko bylo nejvíce odolné v kategorii malých podniků (20–49 zaměstnanců) a středních podniků. Naopak za období pandemické krize z hlediska výše uvedeného ukazatele v rámci různých velikostních skupin bylo Maďarsko nejodolnější u mikropodniků. Z hlediska tohoto období bylo nejodolnější Polsko u malých podniků (20–49 zaměstnanců), středních i velkých podniků. V rámci tohoto období u mikropodniků bylo nejodolnějším Maďarsko a u malých podniků (10–19 zaměstnanců) Slovensko. Z tabulky (tabulka č. 20) je zřejmé, že z hlediska celkového hodnocení, jsou nejvíce odolné velikostní skupiny 1-9 zaměstnanců (mikropodniky) a 250 a více zaměstnanců (velké podniky). Naopak k nejméně odolné velikostní skupině patří 10–19 a 20–49 zaměstnanců (malé podniky) i 50–249 zaměstnanců (střední podniky). Velikostní skupina 1–9 a 10–19 zaměstnanců z hlediska počtu podniků byla průměrně více odolná v období pandemické krize než hospodářské krize. U velikostní skupiny 20–49 zaměstnanců byly podniky negativně ovlivněny spíše pandemickou krizí než hospodářskou krizí. Velikostní skupiny 50–249 a 250 a více zaměstnanců byly podniky negativně ovlivněny více hospodářskou krizí než pandemickou. Lze tedy konstatovat,

že z hlediska průměru byly spíše více negativně ovlivněny podniky v období hospodářské krize než v období pandemické krize.

Tabulka 22 EO ve státech V4 z hlediska různých velikostních skupin

1 - 9 zaměstnanců				
Státy	2015/2008	Pořadí	2020/2019	Pořadí
Czechia	1,153	1	1,001	3
Hungary	0,803	3	1,026	1
Poland	0,970	2	1,012	2
Slovenia	-	-	-	-
10 - 19 zaměstnanců				
Státy	2015/2008	Pořadí	2020/2019	Pořadí
Czechia	0,84	3	0,99	3
Hungary	0,82	4	0,97	4
Poland	1,02	1	1,00	2
Slovenia	0,92	2	1,01	1
20 - 49 zaměstnanců				
Státy	2015/2008	Pořadí	2020/2019	Pořadí
Czechia	0,86	4	0,98	2
Hungary	0,86	3	0,97	3
Poland	0,91	2	0,98	1
Slovenia	1,31	1	0,93	4
50-249 zaměstnanců				
Státy	2015/2008	Pořadí	2020/2019	Pořadí
Czechia	0,87	3	0,98	2
Hungary	0,86	4	0,96	4
Poland	0,92	2	0,99	1
Slovenia	0,99	1	0,97	3
250 a více zaměstnanců				
Státy	2015/2008	Pořadí	2020/2019	Pořadí
Czechia	0,97	1	0,96	3
Hungary	0,87	3	0,98	2
Poland	0,97	2	0,99	1
Slovenia	0,87	4	0,93	4

Zdroj: Vlastní zpracování dle OECD, 2020

Poslední část analýzy ekonomické odolnosti definuje ekonomickou odolnost ve vybraných odvětvích za období pandemické (2022/2019) a hospodářské krize (2017/2008) a porovnává je se státy V4. Dále se zabývá procentuálním zastoupením zaměstnanců v roce 2019 ve vybraných odvětvích a následně je opět porovnávána se státy V4.

Tabulka 23 EO v ČR u vybraných odvětví

ČESKÁ REPUBLIKA					
Sektor	Hospodářské krize	Pořadí	Pandemické krize	Pořadí	Pořadí
velkoobchod, maloobchod, doprava, ubytování a stravování	0,95	8	0,95	8	24
zemědělství, lesnictví a rybolov	0,89	9	0,96	7	19
průmysl (kromě stavebnictví)	1,01	5	0,95	9	1
stavební průmysl	0,80	10	1,11	2	12
informace a komunikace	1,24	1	1,18	1	15
finance a pojišťovnictví	0,97	7	1,05	4	17
trh s nemovitostmi	1,01	6	1,10	3	15
odborné vědecké, technické, administrativní a podpůrné činnosti	1,19	3	0,98	5	21
veřejná správa, zdravotnictví a sociální péče	1,12	4	0,98	6	22
umění, zábava, rekreace servisní činnosti	1,22	2	0,95	10	20

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostatu, 2024

Výše uvedená tabulka (Tabulka č. 23) znázorňuje ekonomickou odolnost ve vybraných sektorech v ČR za období pandemické a hospodářské krize ve srovnání s 30 zkoumanými státy, včetně pořadí z hlediska procentuálního zastoupení zaměstnanců v daném odvětví pro rok 2019. Z tabulky je zřejmé, že v ČR v roce 2019 je ve srovnání se 30 zkoumanými státy nejvyšší procentuální zastoupení těchto zaměstnanců v průmyslu, poté v odvětví financí a pojišťovnictví a informací a komunikací. Naopak nejméně jsou zaměstnanci v roce 2019 zastoupeny v odvětví velkoobchodu, maloobchodu, ve veřejné správě a odborných vědeckých činnostech.

Tabulka 24 EO v Maďarsku u vybraných odvětví

MAĎARSKO					
Sektor	Hospodářské krize	Pořadí	Pandemické krize	Pořadí	Pořadí
velkoobchod, maloobchod, doprava, ubytování a stravování	0,94	8	0,97	8	16
zemědělství, lesnictví a rybolov	1,21	1	0,91	10	8
průmysl (kromě stavebnictví)	1,06	5	0,95	9	4
stavební průmysl	0,89	9	1,07	5	10
informace a komunikace	1,03	6	1,22	3	20
finance a pojišťovnictví	0,89	10	1,25	2	28
trh s nemovitostmi	1,16	2	1,48	1	23
odborné vědecké, technické, administrativní a podpůrné činnosti	1,13	4	1,10	4	25
veřejná správa, zdravotnictví a sociální péče	1,16	3	1,04	6	16
umění, zábava, rekreace servisní činnosti	0,99	7	1,03	7	23

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostatu, 2024

Výše uvedená tabulka (Tabulka č. 24) znázorňuje ekonomickou odolnost ve vybraných odvětvích v Maďarsku za období pandemické a hospodářské krize ve srovnání se 30 zkoumanými státy, včetně uvedeného pořadí v roce 2019 z hlediska procentuálního zastoupení zaměstnanců. Z tabulky je zřejmé, že Maďarsko bylo za období hospodářské krize nejméně odolné ve stavebním průmyslu, ve financích, velkoobchodu a maloobchodu. Naopak nejodolnější v tomto období bylo v odvětví zemědělství, trhu s nemovitostmi a ve veřejné správě. Za období pandemické krize bylo nejméně odolné v zemědělství, průmyslu,

velkoobchodu a maloobchodu, naopak nejvíce odolné bylo v odvětví trhu s nemovitostmi, v informacích a komunikacích a ve financích a pojišťovnictví. V roce 2019 bylo v Maďarsku procentuálně nejvíce zaměstnanců v porovnání se 30 zkoumanými státy zastoupeno v průmyslu, stavebním průmyslu a zemědělství, naopak nejméně jich bylo v odvětví financí a pojišťovnictví, odborných a vědeckých činností, případně v odvětví umění a trhu s nemovitostmi.

Tabulka 25 EO v Polsku u vybraných odvětví

POLSKO					
Sektor	Hospodářské krize	Pořadí	Pandemické krize	Pořadí	Pořadí
velkoobchod, maloobchod, doprava, ubytování a stravování	1,02	6,5	0,99	6	18
zemědělství, lesnictví a rybolov	0,77	10	0,91	10	3
průmysl (kromě stavebnictví)	1,02	6,5	0,96	9	5
stavební průmysl	0,97	9	0,99	5	8
informace a komunikace	1,26	2	1,13	2	25
finace a pojišťovnictví	1,14	3	0,96	8	16
trh s nemovitostmi	0,97	8	0,99	7	11
odborné vědecké, technické, administrativní a podpůrné činnosti	1,32	1	1,11	3	28
veřejná správa, zdravotnictví a sociální péče	1,06	5	1,01	4	24
umění, zábava, rekreace servisní činnosti	1,13	4	1,18	1	29

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostatu, 2024

Výše uvedená tabulka (Tabulka č. 25) znázorňuje ekonomickou odolnost ve vybraných odvětvích v Polsku za období pandemické a hospodářské krize ve srovnání s 30 zkoumanými státy, včetně pořadí z hlediska procentuální zastoupení zaměstnanců v daném odvětví za rok 2019. Za období hospodářské krize bylo Polsko nejméně odolné v odvětví zemědělství, ve stavebním průmyslu a trhu s nemovitostmi, naopak nejvíce odolné bylo v odvětví odborných vědeckých činností, informacích a komunikacích a ve financích a pojišťovnictví. Za období pandemické krize bylo opět nejméně odolné v zemědělství, průmyslu a ve financích a pojišťovnictví, naopak nejvíce odolné v tomto období bylo odvětví umění, informací a komunikací a odborných a vědeckých činností. V roce 2019 bylo v Polsku v porovnání s 30 zkoumanými státy procentuálně nejvíce zaměstnanců v odvětví zemědělství, stavebním průmyslu, naopak nejméně jich bylo v odvětví umění, odborných vědeckých činností a ve veřejné správě.

Tabulka 26 EO na Slovensku u vybraných odvětví

SLOVENSKO					
Sektor	Hospodářské krize	Pořadí	Pandemické krize	Pořadí	Pořadí
velkoobchod, maloobchod, doprava, ubytování a stravování	0,96	6	0,91	9	21
zemědělství, lesnictví a rybolov	0,66	10	0,98	6	18
průmysl (kromě stavebnictví)	0,94	7	0,88	10	3
stavební průmysl	0,80	9	0,98	7	3
informace a komunikace	1,18	2	1,08	4	21
finance a pojišťovnictví	0,91	8	0,92	8	20
trh s nemovitostmi	1,60	1	1,80	1	22
odborné vědecké, technické, administrativní a podpůrné činnosti	1,13	4	1,39	2	29
veřejná správa, zdravotnictví a sociální péče	1,14	3	0,99	5	17
umění, zábava, rekreace servisní činnosti	0,97	5	1,13	3	30

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostatu, 2024

Výše uvedená tabulka (Tabulka č. 26) zaznamenává ekonomickou odolnost ve vybraných odvětvích za období hospodářské i pandemické krize ve srovnání s 30 zkoumanými státy, včetně pořadí z hlediska procentuálního zastoupení zaměstnanců v daném odvětví za rok 2019. Za období hospodářské krize je Slovensko nejméně odolné v odvětví zemědělství, ve stavebním průmyslu a ve financích a pojišťovnictví, naopak nejvíce odolné v tomto období bylo v odvětví trhu s nemovitostmi, v informacích a komunikacích a ve veřejné správě. Za období pandemické krize bylo Slovensko nejméně odolné v odvětví průmyslu, ve velkoobchodě a maloobchodě a ve financích a pojišťovnictví, naopak nejvíce odolné bylo na trhu s nemovitostmi, odborných a vědeckých činnostech a v umění. V roce 2019 bylo procentuálně na Slovensku v porovnání s 30 zkoumanými státy nejvíce zaměstnanců v odvětví průmyslu i stavebního průmyslu, naopak nejméně jich bylo v umění a odborných a vědeckých činnostech.

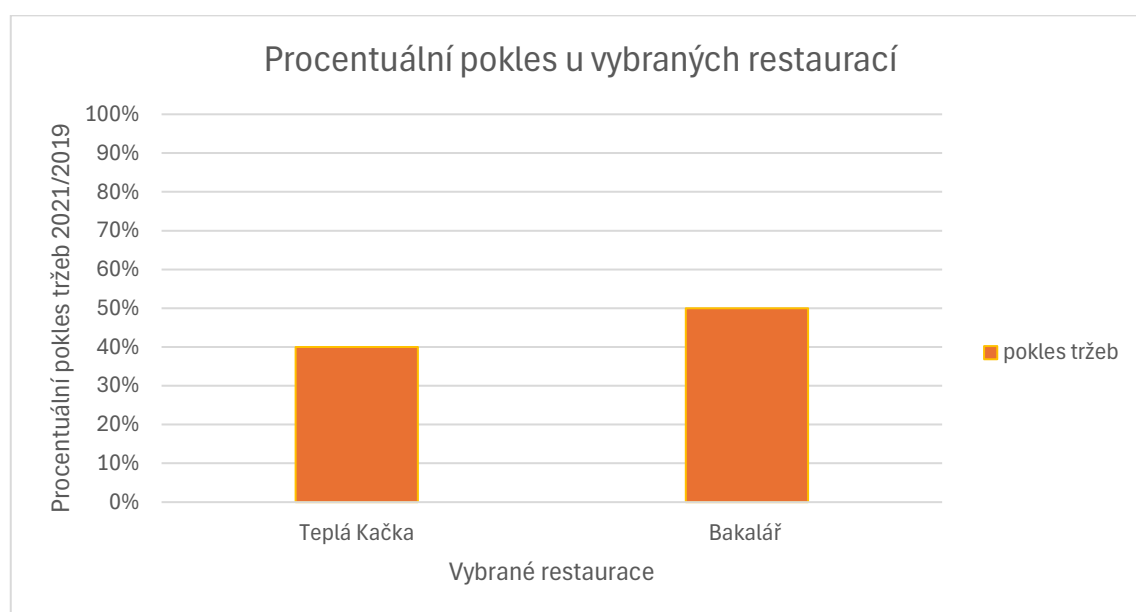
Z hlediska celkového srovnání ve státech V4 je zřejmé, že v období hospodářské krize byla nejméně odolná odvětví stavebního průmyslu v ČR i Polsku. Naopak nejméně odolným odvětvím v tomto období na Slovensku a v Maďarsku bylo zemědělství. V ČR i Polsku za období hospodářské krize byla odolná odvětví odborné vědecké činnosti a veřejná správa a zdravotní a sociální péče. Naopak nejvíce odolným odvětvím na Slovensku i v Maďarsku byly informace a komunikace. Za období pandemické krize ve všech státech V4 patřily k nejméně odolným odvětvím velkoobchod, maloobchod, zemědělství a průmysl. Naopak k nejvíce odolným odvětvím v tomto období ve státech V4 (kromě Slovenska) byly informace a komunikace. V roce 2019 v rámci 30 zkoumaných států bylo procentuálně nejvíce pracovníků zastoupeno v odvětví průmyslu (kromě stavebnictví), naopak nejméně jich bylo v odvětví veřejné správy a odborných a vědeckých činností i v odvětví umění, zábavy a rekreace.

4.1 Vyhodnocení rozhovorů vybraných restaurací

Z hlediska první výše uvedené analýzy ekonomické odolnosti je zřejmé, že z hlediska pandemické krize byl sektor velkoobchod, maloobchod, ubytování a stravování jedním z odvětví, které bylo negativně zasaženo touto krizí. Z druhé výše uvedené analýzy ekonomické odolnosti je zřejmé, že jedním z nejvíce postižených regionů v ČR v odvětví ubytování a stravování byla Praha. Z tohoto důvodu byly zpracovány dva dotazníky s majitelkou a šéfkuchařem restaurace Teplá Kačka se sídlem v Praze, aby bylo možné zjistit do jaké míry pandemické krize ovlivnila provoz vybraného podniku. Pro srovnání negativních dopadů pandemické krize na vybrané odvětví jsem si v druhém dotazníku vybrala restauraci s názvem Penzion u Bakaláře se sídlem ve Vysokém Mýtě.

Z níže uvedeného grafu (Obrázek č. 12) je zřejmé, že tržby za období pandemické krize poklesly více u Penzionu Bakalář než u restaurace Teplé Kačky. Oba podniky zažádaly téměř o veškeré programy, které mohly v pandemické krizi využívat. Oba podniky využívaly programy Nájemné a Antivirus režim A. Penzion Teplá Kačka komunikoval se zákazníky převážně prostřednictvím sociálních sítí a během pandemické krize si udržoval své i nové zákazníky pomocí otevřených stánků na street festivalech. Lze konstatovat, že právě tento způsob pomohl podniku k tomu, že ztráta jejich tržeb nebyla až tak vysoká v porovnání např. s výše uvedeným podnikem.

Obrázek 12 Procentuální pokles tržeb u vybraných restaurací

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

V období pandemické krize se podnik Teplá Kačka zaměřoval převážně na to, že nikoho nechtěl ze svých zaměstnanců propustit. Vlivem pandemické krize byli v podniku zaměstnanci, kteří nesouhlasili se systémem odměňování. Naopak ve srovnání s podnikem u Bakaláře odešli dva zaměstnanci dobrovolně, z důvodu, že nechtěli pracovat v náročnějším pracovním režimu. Tento podnik v období pandemické krize měl otevřeno tzv. výdejní okénko ve vymezeném čase. Dle provozní restaurace byl jejich výhodou provoz na dvě směny, avšak odpoledne restaurace byla již zavřená. Z toho důvodu lze předpokládat, že kdyby podnik měl otevřeno déle a více se zaměřoval na propagaci, nebo např. na rozvoz jídel, nedošlo by u něho k takto vysokým ztrátám. Pandemická krize měla pro podniky i výhody, např. první restaurace se více naučila komunikovat se zákazníky přes sociální sítě, naopak pro druhou restauraci byla výhodou kratší pracovní doba i kolektivnější spolupráce. Restaurace Teplá Kačka pro své zákazníky během pandemické krize zaváděla různé výhodné balíčky na-svátky, naopak druhá zmíněná restaurace žádné jiné „nadstandardní“ služby pro své zákazníky nevykonávala. Lze se domnívat, že je to další důvod, proč právě restaurace Bakalář se potýkala s vyšší ztrátou tržeb. Podnik Bakalář nemusel vlivem pandemické krize urychlit inovace ve svém podnikání, naopak restaurace Teplá Kačka se snažila urychlit inovace ve svém podnikání maximálně možným způsobem. Oba podniky mají také určité plány do budoucna, první podnik se chce spíše zaměřit na kreativitu a efektivitu, naopak restaurace Bakalář si je vědoma neustále rostoucí konkurence na trhu, a proto se chce do budoucna více zaměřit na zlepšení provozu restaurace.

Je obtížné oba podniky srovnávat, protože první podnik se nachází v Praze, kde je daleko vyšší konkurence i náklady na provoz restaurace. Také z důvodu lokality provozovny mají zákazníci velkou nabídku restaurací i rychlého občerstvení. Naopak v druhé restauraci, které se nachází v menším městě Pardubického kraje je sice konkurence také poměrně vysoká, ale nelze ji srovnávat s konkurencí v Praze.

5 FORMULACE DOPORUČENÍ A NÁVRHŮ

Z hlediska řízených rozhovorů lze konstatovat, že obě restaurace zaznamenaly pokles tržeb ve výši 40 % - 50 % a využily podporu ze strany státu (konkrétně se jednalo o programy Antivirus A a Covid Nájemné). Adaptace u těchto restaurací se lišila v těchto bodech: propagace, inovace v podnikání, provoz podniku (delší pracovní doba u výdejního okénka) a speciální nabídka pro zákazníky (výhodné balíčky na svátky). Z hlediska srovnání odvětví mezi 30 zkoumanými státy se ukázalo, že odvětví stravování patří mezi tři nejvíce postižená odvětví hospodářskou i pandemickou krizí. Z komparace obou restaurací vyplývá, že by bylo vhodné, kdyby podniky v tomto odvětví zlepšily marketingovou komunikaci i komunikaci se svými zaměstnanci. Oběma restauracím bych také doporučila, že v rámci pandemické krize mohly využívat i další podpůrné programy na provoz podniku nebo vyplácení mzdy zaměstnanců (např. program Gastro – uzavřené provozovny).

Z hlediska počtu podniků různých velikostních skupin lze konstatovat, že v rámci srovnání mezi státy V4 z hlediska velikostních skupin podniků byla ČR nejvíce odolná u kategorie mikropodniků a velkých podniků. Na základě tohoto zjištění lze konstatovat, že mikropodniky mají schopnost se rychleji adaptovat, a proto jejich počet neklesá v průběhu krize. Podobně i velké podniky jsou na tom díky rezervám dobře. Nejvíce postiženy se tedy jeví podniky malé podniky velikostní skupiny 10–49 zaměstnanců a také podniky střední velikosti. V roce 2019 bylo ve všech zkoumaných 30 státech procentuálně nejvíce pracovníků zastoupeno v odvětví průmyslu (kromě stavebnictví), naopak nejméně jich bylo v odvětví veřejné správy a odborných a vědeckých činností i v odvětví umění, zábavy a rekreací. V rámci průměrného srovnání hodnot z hlediska ukazatele počtu podniků byly spíše více negativně ovlivněny podniky v období hospodářské krize než v období pandemické krize.

Z hlediska odvětví lze konstatovat, že hospodářská krize měla v ČR negativní dopad především na odvětví stavebního průmyslu, zemědělství, lesnictví, rybolovu, velkoobchodu, maloobchodu, ubytování a stravování. Specificky, s ohledem na pandemická doporučení, byla ovlivněna činnosti subjektů v rámci stravování. Obecně je tedy možné pro podniky (zvláště v takto citlivých odvětvích) doporučit tvorbu rezerv, které restaurace musely čerpat. Nad rámec již výše uvedeného bylo zjištěno, že pandemickou krizí v odvětví stavebního průmyslu byly negativně zasaženy regiony Moravskoslezsko, Severovýchod a Střední Čechy. Naopak v odvětví zemědělství, lesnictví a rybolovu byly krizí negativně ovlivněny především regiony Praha, Severozápad a Moravskoslezsko.

V porovnání s 30 zkoumanými státy byla ČR v období pandemické krize nejvíce odolná v odvětvích informací a komunikace, stavebního průmyslu a trhu s nemovitostmi. Naopak negativní dopad měla krize na odvětví velkoobchodu, maloobchodu, dopravy, ubytování a stravování, umění, zábavy, rekreace, servisní činnosti, průmyslu (kromě stavebnictví), zemědělství, lesnictví a rybolov. V ČR krize negativně ovlivnila odvětví velkoobchodu, maloobchodu, stravování a pohostinství, především v regionech Praha, Moravskoslezsko a Jihozápad. Naopak na odvětví umění, zábavy a rekreace měla krize negativní dopad především v regionech Jihozápad, Moravskoslezsko a Střední Čechy. Odvětví průmyslu bylo krizí nejvíce ovlivněno především v regionech Praha, Moravskoslezsko a Střední Morava. V roce 2019 v ČR ve srovnání se 30 zkoumanými státy bylo nejvyšší procentuální zastoupení zaměstnanců v průmyslu, poté ve odvětví financí a pojišťovnictví, informací a komunikací. Naopak nejméně v ČR napříč 30 zkoumanými státy byly zaměstnanci nejméně zastoupeni v odvětví velkoobchodu, maloobchodu, ve veřejné správě, odborných vědeckých a administrativních činnostech i v umění, zábavě a rekreaci.

Z komparace obou krizí (hospodářské i pandemické) je možné konstatovat, že mezi nejvíce citlivá odvětví patří průmysl (kromě stavebnictví), zemědělství, stravování, pohostinství a umění. Naopak odvětví informací a komunikací bylo nejodolnější vůči pandemické krizi. Toto zjištění je v souladu s tím, že právě vlivem pandemické krize musely podniky, školy, banky, pojišťovny zavádět nové formy komunikace i různé komunikační kanály (MS Teams, online porady), případně i práce z domova.

Z hlediska vývoje tržeb lze konstatovat, že vývoj bazického indexu tržeb byl u odvětví ubytování, stravování a pohostinství v roce 2019, v porovnání s rokem 2020, zaznamenám výrazný pokles, například v odvětví ubytování o 46 % a v odvětví stravování a pohostinství o 66 %. Od roku 2022 dochází k postupnému nárůstu tohoto indexu u obou odvětví. Z hlediska tohoto ukazatele patřily k nejvíce odolným odvětvím profesní, vědecké a technické činnosti i činnosti v oblasti nemovitostí. Z hlediska tržeb pak bylo nejvíce negativně pandemickou krizí ovlivněno odvětví ubytování, stravování a pohostinství. K dalším odvětvím, které byly méně odolné vůči této krizi, patřily administrativní a podpůrné činnosti, doprava a skladování. Naopak nejméně byla ovlivněna odvětví informační a komunikační, dále profesní, vědecké a technické činnosti i činnosti v oblasti nemovitostí.

ZÁVĚR

Cílem diplomové práce bylo zhodnotit odolnost vybraných odvětví a podniků České republiky a navrhnout doporučení pro podnikovou praxi. Práce se zaměřovala především na vztah mezi vývojem vybraných odvětví a podniků v době pandemie Covid-19.

Diplomová práce se zabývala především malými a středními podniky, neboť právě tyto podniky bývají častěji negativně ovlivněny negativní událostí (hospodářskou krizí nebo pandemií Covid 19). Tato práce byla členěna do třech hlavních kapitol a dalších podkapitol. První podkapitola definovala pojmy podnik, podnikatel, podnikání a živnost dle Občanského zákoníku a Živnostenského zákona. Dále se tato podkapitola zabývala klasifikací malých a středních podniků, kde rozhodujícími kritérii je počet zaměstnanců, velikost obratu, tržeb a hodnoty aktiv. Výhodou těchto podniků, je, že mají jednoduchou organizační strukturu, jejich administrativa a řízení jsou nenáročná a dokážou také rychle a pružně reagovat na měnící se poptávku na trhu. Naopak nevýhodou těchto podniků, je jejich menší dostupnost finančních zdrojů, vysoké náklady, vysoká rizikovitost a nízké mzdy. Malé a střední podniky se musely velmi často potýkat i s různými bariérami, které bránily jejich rozvoji.

Druhá kapitola se zaměřovala na pandemickou krizi, která v roce 2020 negativně ovlivnila mnoho podniků a sektorů ve světě i v České republice. Dopady této krize měly ekonomický, finanční, sociální i enviromentální charakter. V rámci ekonomických dopadů byly nejvíce ovlivněny faktory HDP a zaměstnanost. Vlivem krize došlo k velkému snížení počtu pracovních míst na trhu, k nejvíce zasažené skupině trhu patřily mladí lidé. Tato krize měla velký negativní dopad na sektory v ČR, jednalo se především o cestovní agentury, leteckou dopravu, ubytování, stravování a pohostinství. Naopak pozitivní dopad měla na sektory v oblasti informační činnosti, poštovní a kurýrní služby. Negativně byla zasažena také energetika a trh s nemovitostmi, naopak pozitivní dopad měla krize na oblast spotřebního zboží. Z hlediska sociálních dopadů měla pandemie vliv na ztrátu zaměstnání, nižší příjmy, absenci sociálního kontaktu a problémy v oblasti vzdělávání. Naopak pozitivní dopad měla na kvalitu životního prostředí, vyšší využívání nákupů prostřednictvím internetu, online výuku a realizaci online poraden ve firmách. Vláda na tuto krizi reagovala především tím, že pro podniky schválila velké množství podpůrných programů, o které mohly podniky zažádat a poté je využívat v případě, že splňovaly určitá kritéria. Většina programů poskytovaných vládou byla zacílena pouze na konkrétní sektor. Až v druhé polovině roku 2021 se postupně začaly rozvíjet sektorové programy.

Třetí, hlavní kapitola, se zabývala definováním pojmu ekonomické i regionální odolnosti. Dále se zabývala různými pojetími ekonomické odolnosti, včetně regresní analýzy, jejímž prostřednictvím, se ekonomická odolnost může také vypočítat. S ekonomickou odolností souvisí velká řada faktorů, k těm nejzákladnějším patří dynamický růst regionu, struktura hospodářství, lidský kapitál, inovační míra, exportní orientace a specializace, obchodní a podniková kultura, umístění regionu a institucionální uspořádání regionu. Ekonomickou odolnost lze změřit prostřednictvím velkého množství ukazatelů (např. HDP na obyvatele, tvorba hrubého fixního kapitálu, objem přímých zahraničních investic).

V diplomové práci byla ekonomická odolnost počítána ve vybraných odvětvích a různých velikostních skupinách podniků poměrem mezi hodnotami vybraného ukazatele na konci zkoumaného období vůči roku před negativní událostí (pandemie, hospodářská krize). Empirická část byla členěna na do několika částí. První část se zabývala ekonomickou odolností na úrovni státu dle vybraných odvětví v období pandemické i hospodářské krize. Druhá část vycházela z analýzy a zabývala se odvětvími na úrovni regionů v ČR, které byly za období hospodářské i pandemické krize nejméně odolné. Z hlediska pandemické krize v ČR bylo negativně ovlivněno především odvětví velkoobchodu, maloobchodu, ubytování a stravování a umění, zábavy, rekreace a zemědělství, lesnictví a rybolovu. Naopak hospodářská krize měla negativní dopad na stavební průmysl, zemědělství, lesnictví a rybolov. V rámci obou krizí mezi 30 zkoumanými státy bylo nejodolnější odvětví informací a komunikací.

Třetí část analýzy se zabývala vybranými odvětvími v ČR z hlediska ukazatele indexu tržeb. Z hlediska tohoto ukazatele bylo v pandemické krizi nejméně odolné odvětví ubytování a stravování, poté administrativní a podpůrné činnosti i doprava a skladování. Naopak nejvíce odolné bylo v tomto období odvětví informací a komunikací, dále profesní i vědecké činnosti a činnosti v oblasti nemovitostí. Čtvrtá část analýzy ekonomické odolnosti se zabývala státy V4 z hlediska počtu podniků u různých velikostních skupin. K nejvíce odolným podnikům patří skupina mikropodniků i velkých podniků, naopak k méně odolným patří malé podniky i střední podniky. Za období pandemické krize bylo Maďarsko nejodolnější v kategorii mikropodniků, Polsko bylo nejodolnější v kategorii malých podniků (20–49 zaměstnanců), středních i velkých podniků a Slovensko v kategorii malých podniků (10–19 zaměstnanců).

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- ABSL. 2020. *COVID-19 will change the structure of the Czech economy, services will be the driving force*. Online. Dostupné z: <https://absl.cz/covid-19-will-change-the-structure-of-the-czech-economy-services-will-be-the-driving-force/> [cit. 2024-02-22].
- BALÁŽOVÁ, E., PAPCÚNOVÁ, V. 2008. *Manažment samospráv*. Žilina: Municipalia. ISBN 978-80-552-0045-3.
- BALDWIN, R. E.; MAURO, B. *Economics in the Time of COVID-19*. Washington: CEPR Press, 2020.
- BEDNÁŘOVÁ, D. 2007. *Inovace a klastry v rozvoji regionů: Jihočeský kraj a Horní Rakousko*. České Budějovice: Jihočeská univerzita. ISBN 978-80-7040-952-7.
- BEŇOVÁ, E. a kol., 2007. *Financie a mena*. Bratislava: Iura Edition. ISBN 978-80-8078-1422.
- BERAN, V., FRKOVÁ, J., 2003. *Significance of SMEs in the Czech economy and supporting*
- BLAŽEK, J., NETRDOVÁ, P. 2012: Regional unemployment impacts of the global financial crisis in the new member states of the EU in Central and Eastern Europe. *European Urban and Regional Studies*, 19(1), 42-61.
- BONDAREVA, I., 2013. *Finanční analýza v kontexte udržitelného rozvoje podnikatelského subjektu*. Bratislava: Statist. ISBN 978-80-85659-75-7.
- BRIGHMAM, E. F a J.F. HUSTON. 2013. *Fundamentals of Financial Management*. Mason (Ohio): South – Western Cengage learning. ISBN 978-0 – 538 – 48243 – 1.
- CAPELLO, R.; CARAGLIU, A.; FRATESI, U. Prostorová heterogenita v nákladech hospodářské krize v Evropě: Jsou města zdrojem regionální odolnosti? *J. Econ. Geografické heslo Prag*; 2015 , 15, 951–972.
- CASI, L., RESMINI, L. 2011: The spatial distribution of FDI across European regions: does a country effect exist. *Forum for Research in Empirical International Trade*, 1-26.
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. 2023- *Ekonomické subjekty podle počtu zaměstnanců*. Online. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&skupId=3773&katalog=33695&pvo=ORG05&&v=v7_KODAKT_571_1&str=v386&kodjaz=203. [cit. 2024-04-21].

- ČSÚ. *Ekonomické subjekty*. Online. 2023. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=statistiky#katalog=33695&w=>. [cit. 2024-04-21].
- ČSÚ. 2023. *Ekonomické subjekty*. Online. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup> [cit. 2024-03-15].
- ČSÚ. 2024 *Ekonomické subjekty*. Online. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/201306131/3202032306_eko.pdf/9a25db97-1b49-47d0-a558-e3be96f7f7f7?version=1.0 [cit. 2024-04-21].
- ČSÚ. 2023. *Indexy tržeb bez DPH ve službách*. Online. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objektvyhledavani&vyhltext=index+tr%C5%BEeb+ubytov%C3%A1n%C3%AD+a+stravov%C3%A1n%C3%AD+&bkvt=aW5kZXggdHlFvmViIHVieXRvdsOhbsOtIGEgc3RyYXZvdsOhbsOtIA..&katalog=all&skupId=1878&pvo=SLU03-AOC> [cit. 2024-04-21].
- DAVIES, S. 2011: Regional resilience in the 2008-2010 downturn: comparative evidence from European countries. *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*, 4(3), 369-382.
- DAWLEY, S., PIKE, A., a kol. *Towards the resilient region: Policy activism and peripheral region development*, SERC Discussion Paper 53. Spatial Economic Research Centre, University of Newcastle; September 2010.
- DOTACE.EU. 2006. *Nová definice malých a středních podniků*. Online. Dostupné z: https://www.dotaceeu.cz/getmedia/7bd6ab99-01ea-4940-8247-cba566022d14/MSP_7bd6ab99-01ea-4940-8247-cba566022d14.pdf. [cit. 2024-02-18].
- DOTACEEU. 2021. *Analýza opatření ESIF reagujících na pandemii COVID-19 a vyhodnocení programu EFSI*. Online. Dostupné z: [DotaceEU - Analýza opatření reagujících na pandemii COVID-19](#). [cit. 2024-02-22].
- DUVAL, R., VOGEL, L. 2008. *Economic Resilience to Shocks and the role of Structural Policies*, OECD Economic Studies No. 44, Paris: OECD.
- DVOŘÁKOVÁ, L., 2021. *Adaptace malých a středních podniků v sektoru služeb na podmínky Společnosti 4.0*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., ISBN 978-80-7380-855-6.
- EVROPSKÁ UNIE. 2021. *Dopad pandemie COVID-19 na pracovní trh a budoucnost práce* [online]. [cit. 2024-04-21]. Dostupné z:

https://ipodpora.odborny.info/soubory/uploads/STUDIE_ZAMESTNAVATELE_Dopad_pand.pdf

EUROSTAT. 2023. *Mikro a malé podniky v EU zaměstnávaly 75,8 milionů*. Online. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-eurostat-news/w/ddn-20231109-2>. [cit. 2024-03-15].

EUROSTAT. 2023. *Zaměstnanost podle pohlaví, věku, ekonomické činnosti a regionů, NUTS 2 (NACE Rev. 2)*. Online. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/LFST_R_LFE2EN2_custom_10072815/default/table. [cit. 2024-04-21].

EUROSTAT. 2023. *Obyvatelstvo podle pohlaví, věku, státní příslušnosti, pracovního postavení a regionů NUTS 2*. Online. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/LFST_R_LFSD2PWN_custom_7771576/default/table. [cit. 2024-04-21].

EUROSTAT. 2022. *Podniková porodnost v EU v roce 2020 klesla*. Online. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-eurostat-news/w/ddn-20231109-2>. [cit. 2024-03-15].

EZCURRA, R. 2011: Unemployment volatility and regional specialization in the European Union. *Regional Studies*, 45, 1121-1137.

EZCURRA, R., RIOS, V. 2019: Quality of government and regional resilience in the European Union. Evidence from the Great Recession. *Papers in Regional Science*, 98, 1267-1290.

FAGGIAN, A., GEMMITI, R., JAQUET, T., SANTINI, I. 2018: Regional economic resilience: the experience of the Italian local labor systems. *Annals of Regional Science*, 60(2), 393-410.

FERNANDEZ-VILLAVARDE, J.; JONES, C.. 2020. *Macroeconomic Outcomes and Covid-19: A Progress Report*. NBER Working Paper Series.

FETISOVOVÁ, E., L. NAGY a K. VLACHYNSKÝ, 2014. *Aktuálne trendy vo financiách malých a stredných podnikov*. Bratislava: Ekonóm. ISBN 978-80-225-3990-6.

FINGLETON, B., GARRETSEN, H., MARTIN, R. 2011.: Recessionary Shocks and regional Employment: Evidence on the Resilience of UK Regions. *Journal of Regional Science*.

FOSTER, K. A. 2007. *A case study approach to understanding regional resilience*, Working Paper 2007-08, Berkeley: Institution of Urban and Regional Development.

- FRATESI, U., PERUCCA, G. 2018: Territorial capital and the resilience of European regions. *The Annals of Regional Science*, 60(2), 241-264.
- FRATESI, U., RODRÍGUEZ-POSE, A. 2016: The crisis and regional employment in Europe: what role for sheltered economies? *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*, 9(1), 33-57.
- GIANNAKIS, E., BRUGGEMAN, A. 2019: Regional disparities in economic resilience in the European Union across the urban-rural divide. *Regional Studies*, 54(9), 1200-1213.
- GIANNAKIS, E.; BRUGGEMAN, A. 2017. Determinanty regionální odolnosti vůči ekonomické krizi: Evropská perspektiva. *Eur. Plán. Stud.*
- GOYAL, M. K.; GUPTA, A. K. (eds.). *Integrated Risk of Pandemic: Covid-19 Impacts, Resilience and Recommendations*. Singapore: Springer, 2020. doi: 10.1007/978-981-15-76799.
- HALADA, S. a kol., 2013. *Eureka a Eurostars nástroje pro inovace malých a středních podniků: průvodce pro financování a přípravu projektů*. Asociace inovačního podnikání ČR, vydavatelství MAC. 79 s. ISBN 978-80-87305-12-6.
- HILL, E., ST.CLAIR, T., a kol. Economic shocks and regional economic resilience. Working Paper 2011-13, Building Resilient Regions: Institute of Governmental Studies, University of California, Berkeley, 2011.
- HILLARY, R., 2000. *Small and Medium-Sized enterprises and the environment*. UK: Greenleaf Publishing Limited. 389 s. ISBN 1874719225.
- HODINKOVÁ, M., SADOVSKÝ Z., 2016. *The benefits of corporate social responsibility introduction in small and medium-sized enterprises: a systematic review of the literature*. Business: Theory and Practice, 17(4), 345–352. ISSN 1822-4202.
- HYRÁNEK, E., M. GRELL a L. NAGY, 2014. Nové trendy merania výkonnosti podniku pre potreby finančných rozhodnutí. Bratislava: Ekonóm. ISBN 978-80-225-3901-2.
- CHLÁDKOVÁ, H., 2010. *Specifika malých a středních podniků v ČR a EU*. Acta Uni versitatis agriculturae et silviculturae Mendelianae Brunensis, 58(6), 161–170. ISSN 1211-8516.
- CHRISTOPHERSON, S., M. J.; TYLER, P. 2010. Regionální odolnost: *Teoretické a empirické perspektivy*. Camb. J. Reg. Ekon. Soc. 2010, 3 , 3–10.

- KLÍMOVÁ, 2007. *Význam malého a středního podnikání*. Dostupné z: https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fis.muni.cz%2Fel%2F1456%2Fjaro2006%2FPRRPP%2FKapitola_1_2_a_4_nastin.doc&psig=AOvVaw1SnYUTd_XxoEHnJNVg8xjV&ust=1713860623277000&source=images&cd=vfe&opi=89978449&ved=0CAUQn5wMahcKEwjQ3vi9stWFAxUAAAAAHQAAAAAQBA. [cit. 2024-04-21].
- KISELÁKOVÁ, D. ŠOFRANKOVÁ B., 2014. *Moderný finančný manažment podnikateľských subjektov*. Prešov: Bookman, s.r.o. ISBN 978-80-8165-082-6.
- KISELÁKOVÁ, D., 2008. *Vplyvy ekonomickej integrácie Slovenska do Európskej únie na finančnú situáciu, financovanie a rozvoj malých a stredných podnikov*. Prešov: Fakulta manažmentu Prešovskej univerzity v Prešove. ISBN 978-80-8068-794-6.
- KISELÁKOVÁ, D., ŠOLTÉS, M., 2018. *Modely řízení finanční výkonnosti v teorii a praxi malých a středních podniků*. Praha: Grada. ISBN 978-80-271-0680-6.
- KISLINGEROVÁ, E. a kol., 2004. *Manažerské finance*. Praha: C. H. Beck. ISBN 80-7179-802-9.
- KOUTSKÝ, J., RUMPEL, P., SLACH, O. a kol. 2012 *Profílance měkkých faktorů regionálního rozvoje jako nástroj posilování regionální odolnosti a adaptability*. Certifikovaná metodika ministerstva pro místní rozvoj. [online]. [cit. 2024-04-19] Dostupné z. <http://zam.uur.cz/Rohrerova/Certifikovane-metodiky/10-Koutsky-WD-61-07-1.pdf>
- KRÁLOVIČ, J. a K. VLACHYNSKÝ, 2011. *Finančný manažment*. 3., prepracované a doplnené vydanie. Bratislava: Iura Edition, spol. s r. o. ISBN 978-80-8078-356-3.
- KUBÍČKOVÁ, L., PEPRNÝ, A., 2006: *Teoretické aspekty špecifik procesu internacionalizace malých a středních firem v ČR*. Acta Universitatis agriculturae et silviculturae Mendelianae Brunensis, 54(6), 107–116. ISSN 1211-8516.
- KUBÍČKOVÁ, L., PRESOVÁ, R., 2006: *Vývoj malého a středního podnikání v obchodě v ČR*. Acta universitatis agriculturae et silviculturae mendelianae brunensis, 149–158. ISSN 1211-8516.
- KUNEŠOVÁ, H., CIHELKOVÁ, E. a kol., 2006. *Světová ekonomika nové jevy a perspektivy*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck. 319 s. ISBN 80-7179-455-4.
- KUPKOVIČ, M. a kol., 2002. *Podnikové hospodárstvo*. 6. vyd. Bratislava: Sprint. 461 s. ISBN 80-88848-93-8.

- MALACH, A. 2005. *Jak podnikat po vstupu do EU: právo a podnikání, podnikatelské řízení, podpora podnikání v ČR a EU, podnikatelské a podpůrné instituce, podnikání a veřejná správa*. Praha: Grada, Expert. ISBN 80-247-0906-6.
- MARTIN, R. 2012: Regional economic resilience, hysteresis and recessionary shocks. *Journal of Economic Geography*, 12(1), 1-32.
- MARTIN, R. 2012. *Regionální ekonomická odolnost, hysterese a recesní šoky*. J. Econ. Geografické heslo Prag.
- MINISTERTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. 2021. Online. Zpráva o vývoji podnikatelského prostředí v České republice v roce 2021. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/regulace-podnikani-a-snizovani-administrativni-zateze/snizovani-administrativni-zateze-podnikatelu/zprava-o-vyvoji-podnikatelskeho-prostredi-v-ceske-republice-v-roce-2021---270795/>. [cit. 2024-02-23].
- MIMROVÁ, D., 2015. *Malé a střední podniky v evropských dotacích*. Epravo.cz. [online]. [cit. 2024-02-18]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/male-a-stredni-podniky-v-evropskych-dotacich-98376.html>
- MORDA, P.; ŠÍMA, O. 2020. *Ekonomické dopady a možná hospodářsko-politická řešení pandemie COVID-19*. Informační studie sekce Makroekonomických a fiskálních analýz. Praha: Úřad Národní rozpočtové rady.
- NERUDOVÁ, D., BOHUŠOVÁ, H., 2008. The empirical study of the SMEs position in the process of IFRS for SME application in the Czech Republic. *Ekonomika ir vadyba*, (1), 157–162. ISSN 1822-6515.
- NÝVLTOVÁ, R. a P. MARINIČ, 2010. *Finanční řízení podniku. Moderní metody a trendy*. Praha: Grada Publishing, a.s. ISBN 978-80-247-3158-2.
- OECD. 2022. *Enterprises by business size*. [online]. [cit. 2024-04-21]. Dostupné z: <https://data.oecd.org/entrepreneur/enterprises-by-business-size.htm>
- OPERA, F., ONOFREIOVA, M. LUPU D., VINTILA G., PARASCHIV G. 2020, *Determinanty ekonomické odolnosti. Příklad východoevropských regionů* [online]. 12 (10), 4228, [cit. 2024-02-23]. Dostupné z: <https://www.mdpi.com/2071-1050/12/10/4228#B8-sustainability-12-04228>

- PACÁKOVÁ, V., a kol. 2009. *Štatistické metódy pre ekonómov*. Bratislava: Iura Edition, Ekonómia. ISBN 978-80-8078-284-9.
- PAVLÍK, A. 2016. Odolnosť českých nemetropolitních regionů. In Nováček, A. ed. *Geografické myšlení jako aktuální společenská výzva*. České Budějovice (Jihočeská univerzita).
- PAVLÍK, A. 2018. Odolnost a restrukturalizace ekonomických aktivit ve venkovských oblastech Česka v postkrizovém období 2009-2014. In Klímová, V., Žitek, V. eds. *XXI. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách sborník příspěvků*. Brno (Masarykova univerzita).
- PAVLÍNEK, P., ŽENKA, J. 2010: The 2008–2009 automotive industry crisis and regional unemployment in Central Europe. *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*.
- PENDALL, R., FOSTER, K. A., a kol. 2010. Resilience and regions: building understanding of the metaphor, *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*, 3 (1). .pp. 59–70.
- PETŘÍČEK, V., 2006. *Vývoj podnikatelského prostředí v České republice*. Praha: Corona. 136 s. ISBN 809033636-1.
- POPAI. *COVID-19 Research*. Online. 2021. Dostupné z: <https://www.popai.co.uk>. [cit. 2024-02-22].
- PRING, M. *The Investor's Guide to Active Asset Allocation: Using Technical Analysis and ETFs to Trade the Markets*. Pennsylvania: McGraw Hill Professional, 2010.
- RYBANSKÝ, R. a I. MÁLIKOVÁ, 2010. *Finančný manažment*. Trnava: Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave. ISBN 978-80-8105-190-6.
- RYDVALDOVÁ, P., 2011. *Malé a střední podnikání v podmínkách České republiky*. Liberec: VÚTS. 148 s. ISBN 978-80-87184-16-5.
- SADOVSKÝ, Z., MATĚJKOVÁ, J. SME, daně etc. In *Sborník The XVth International Conference "Theoretical and practical Aspect of Public Finance"*. Praha. 2010. ISBN 978-80-245-1644-8.
- SFORZA, A.; STEININGER, M. *Globalization in the Time of COVID-19*. CESifo Working Paper, No. 8184. Munich: Center for Economic Studies and ifo Institute (CESifo), 2020.
- SIMMIE, J., MARTIN, R. L. 2010. *The economic resilience of regions: towards an evolutionary approach*, *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*, 3, 1. pp. 27 – 44

- SLACH, O., ŽENKA, J. 2017: Post-Crisis Spatial Development of Creative Industries: Evidence from Czechia. In Chapain, C., Stryjakiewicz, T. eds. *Creative Industries in Europe. Cham* (Springer)
- SOFISPOL. 2011. *Nová definice malých a středních podniků. Online. Podpora malých a středních podniků.* [cit. 2024-02-18]. Dostupné z: <https://sophispol.webnode.cz/male-a-stredni-podniky-pateri-ekonomiky/>.
- SVOBODA, O. 2013. Ekonomická odolnost regionů. Pardubice. Disertační práce. Univerzita Pardubice.
- STRAKOVÁ, J., VÁCHAL J. a kol. 2020 *Malé a střední podniky v ČR: současnost a vize.* Praha: Grada. ISBN 978-80-271-1666-9.
- STRÁŽOVSKÁ, H., a kol. 2007. *Malé a střední podniky.* Bratislava: Sprint. ISBN 978-80-89085-64-4.
- ŠOFRANKOVÁ, B. a E. ŠIRÁ, 2011. *Význam rizikového kapitálu pro podnik.* In: Quaere 2011: recenzovaný sborník příspěvků interdisciplinární mezinárodní vědecké konference doktorandů, s. 283–291. Hradec Králové: Magnanimitas. ISBN 978-80-904877-3-4.
- TAMESBERGER, D.; BACHER, J. 2020. *COVID-19 Crisis: How to Avoid a 'Lost Generation'.* *Intereconomics.* 55(4), s. 232–238. doi:10.1007/s10272 - 020-0908 y.
- VEBER, J. a J. SRPOVÁ, 2008. *Podnikání malé a střední firmy. 2., aktualizované a rozšířené vydání.* Praha: Grada Publishing, a.s. ISBN 978-80-247-2409-6.
- VEBER, J., SRPOVÁ, J. a kol. 2012. *Podnikání malé a střední firmy.* Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4520.
- VEGA, S., ELHORST, P. 2014. Modelování regionální dynamiky trhu práce v prostoru a čase. *Pap. Reg.* 93 , 819–841.
- VIGLEROVÁ, Z., DOBEŠ, K., VOJTOVIČ, S., 2016. The Perception of the State's Influence on its Business Environment in the SMEs from Czech Republic. *Economics and Sociology,* 10(3), 321–332. ISSN 2306-3459.
- VRBKA, J., ŠULEŘ, P., 2018. Malé a střední podniky jako stabilizační faktor v tržním hospodářství. *Mladá věda,* 6(1), 209–222. ISSN 1339-3189. MEs as an instrument of the regional development. *Acta Polytechnica,* 43(2), 44–49.

- VANĚČEK, D., FÁRA, P. 2012. *Některé základní charakteristiky malých a středních podniků*. Acta Univ. Bohem. Merid, 15(2), 83–94, ISSN 1212-3285.
- VOCHOZKA, M., MULAČ, P a kol. 2012. *Podniková ekonomika*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4372-1.
- WAGNEROVÁ, E., ŠEBESTOVÁ, J., 2007. *Podnikání v malé a střední firmě*. Karviná: Slezská univerzita v Opavě, Obchodně podnikatelská fakulta. 221 s. ISBN 978-80-7248-4416.
- WALKER, B., HOLLING, C., a kol. Resilience, adaptability and transformability in social–ecological systems, *Ecology and Society*, vol. 9 (2), 2004. pp. 5.
- WOOLDRIDGE, J., M. 2013. *Introductory Econometrics: A Modern Approach*. Michigan State University: Cengage Learning. ISBN 13:978-1-111-53104-1.
- Zákon České republiky č. 455/1991 Sb., Živnostenský zákon*. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-455>.
- Zákon České republiky č. 513/1991 Sb., Obchodní zákoník*. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-513/zneni-20130701>.
- Zákon České republiky č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník*. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89> .
- Zákon České republiky č. 589/1992 Sb., O pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti*. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-589>
- Zákon České republiky č. 47/2002 Sb., O podpoře malého a středního podnikání*. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-47>
- Zpráva o vývoji podnikatelského prostředí v České republice*. 2021. Online. [cit. 2024-03-15]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/cz/podnikani/regulace-podnikani-a-snizovani-administrativni-zateze/snizovani-administrativni-zateze-podnikatelu/2022/11/Zprava-o-vyvoji-PP-2021.pdf>
- ŽENKA, J., SLACH, O., SOPKULIAK, A. 2017. Typologie českých nemetropolitních regionů z hlediska faktorů, mechanismů a aktérů regionálního rozvoje. *Geografie*, 122(3), 281-309.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Řízený rozhovor s majitelem/šéfkuchařem restaurace Teplá Kačka

Příloha B – Řízený rozhovor s provozní restaurace U Bakaláře

Příloha C – Ekonomická odolnost z hlediska ukazatele zaměstnanosti ve vybraných odvětví

Příloha D – Ekonomická odolnost u vybraných odvětví v ČR z hlediska ukazatele indexu tržeb

Příloha E – Ekonomická odolnost z hlediska ukazatele počtu podniků ve státech V4

PŘÍLOHY

Příloha A – Řízený rozhovor s majitelem/šéfkuchařem restaurace Teplá Kačka

1. Jakou v restauraci vykonáváte pracovní pozici?

Odpověď: Šéfkuchař, majitel

2. Jakým způsobem ovlivnila pandemie covid – 19 provoz vaší restaurace?

Odpověď: Bistro jsme na začátku první pandemie otevírali, takže vliv to mělo velký. Naštěstí nás podrželi zákazníci, -které jsme získali na stáncích během street food festivalů, a také sociální reklama na Facebooku a Instagramu, kde jsme museli být každý den hodně aktivní a kreativní, s nabídkou. Otevřít jako NO NAME restaurace, by pro nás nejspíš mělo daleko horší následky.

3. Zaznamenali jste během pandemie výrazný pokles zákazníků? (Pokud ano, vyjádřete prosím tento pokles v procentech a vypište jakých skupin zákazníků se to týkalo nejvíce a naopak nejméně.)

Odpověď: Nelze změřit, podnik jsme právě otevírali.

4. Využila vaše restaurace během pandemie covid - 19 podpůrných vládních programů? (Pokud ano, uveďte prosím, jaké programy jste využili.)

Odpověď: Ano, využili jsme všech možných programů (např. Covid nájem, Covid nájemné výzva II a Antivirus režim A), a to jen díky šikovné účetní, která se problematikou zabývala do hloubky, běžný smrtelník by neměl šanci se vyznat, sledovat, a vše administrativně pochytit.

5. O kolik procent poklesly vaše tržby během pandemie v roce 2020 v porovnání s rokem 2019? (Dále prosím vyjádřete procentuální pokles tržeb v roce 2021/2019 a 2022/2019.)

Odpověď: Z hlediska pandemické krize nám klesly tržby přibližně o 40 %.

6. Měla pro vás pandemie nějaké přínosy?

Odpověď: Ano, rozhodně jsem to brala tak, že pokud přežijeme covid, tak pak už všechno. Byl to těžký start, kde se muselo počítat s tím, že tohle už bude budoucnost, a tak jsme k tomu přistupovali. Naučili jsme se komunikovat se zákazníky přes sociální sítě.

7. Museli jste v důsledku pandemie zavádět zásadní změny? (Např. snížení počtu zaměstnanců, orientace na jinou skupinu zákazníků, změna nabídky pro zákazníky.)

Odpověď: *Ihned jakmile začal covid, jsme si se zaměstnanci sedli a probrali strategii s tím, že nikoho nechceme vyhodit. Rozdělila se práce s tím, že všichni budeme dělat všechno. Bohužel ne vždy se setkáte s vděkem, takže došlo i nepochopení v způsobu odměňování, kdy si zaměstnanec nenechal vysvětlit, že peníze od státu nejsou "navíc".*

8. Museli jste během pandemie vykonávat i jiné činnosti (služby) pro zákazníky?

Odpověď: *Vymýšleli jsme balíčky na Valentýna, Silvestra, a jiné svátky, jezdili sami s rozvozem, dělali okénko s horkou polévkou a nápoji při čekání ve frontě. Při oslavě čínského Nového roku jsme po ulici rozvěsili čínské lampiony a oživilo tak mrtvé město.*

9. Byli jste nuceni vlivem pandemie urychlit inovace ve vašem podnikání?

Odpověď: *Radikálně a maximálně.*

10. Máte nějaké plány do budoucna?

Odpověď: *Dělat věci kolem restaurace dále kreativně, pečlivě, s láskou a efektivně.*

Příloha B – Řízený rozhovor s provozní restaurace U Bakaláře

1. Jakou v restauraci vykonáváte pracovní pozici?

Odpověď: *Provozní restaurace.*

2. Jakým způsobem ovlivnila pandemie covid - 19 provoz vaší restaurace?

Odpověď: *Covid všeobecně poznamenal mnoho restaurací a podniků vůbec. Ale nejen negativně. V pandemii jsme měli otevřené tzv výdejní okénko. Pracovali jsme více kolektivněji. Bylo více času na věci, na které v běžném provozu moc času nezbývalo.*

3. Zaznamenali jste během pandemie výrazný pokles zákazníků? (Pokud ano, vyjádřete prosím tento pokles v procentech a vypište jakých skupin zákazníků se to týkalo nejvíce a naopak nejméně.)

Odpověď: *Myslím, že tak zlé to nebylo. Přežili jsme. Výhodou našeho podniku v tomto případě bylo, že jsme dvojsměnný provoz. Zákazníci, kteří k nám chodili běžně na obědy, chodili stále, ale odnášeli si obědy s sebou od výdejního okénka. Odpoledne jsme měli provoz zavřený. Našemu podniku by se nevyplatilo mít otevřeno i odpoledne. Takže uvařit, vydat obědy a domů. Většinou se vše prodalo za tři hodiny.*

4. Využila vaše restaurace během pandemie covid - 19 podpůrných vládních programů? (Pokud ano, uveďte prosím, jaké programy jste využili.)

Odpověď: *Majitel firmy žádal a následně využíval programy Covid Nájemné a program Antivirus A.*

5. O kolik procent poklesly vaše tržby během pandemie v roce 2020 v porovnání s rokem 2019? (Dále prosím vyjádřete procentuální pokles tržeb v roce 2021/2019 a 2022/2019.)

Odpověď: *Vzhledem k tomu, že v období pandemické krize náš provoz restaurace probíhal prostřednictvím výdejního okénka, naše tržby poklesly až o 50 %.*

6. Měla pro vás pandemie nějaké přínosy?

Odpověď: *Jak už bylo více zmíněno, tak jsme měli více času pro kolektivnější činnosti a věci, které se v běžném provozu nedají zvládnout. Kratší pracovní doba...*

7. Museli jste v důsledku pandemie zavádět zásadní změny? (Např. snížení počtu zaměstnanců, orientace na jinou skupinu zákazníků, změna nabídky pro zákazníky.)

Odpověď: *Nemuseli, naštěstí. Dva zaměstnanci nakonec odešli sami, protože neměli pravidelný režim, odvykli si pracovat a hledali něco méně-náročného.*

8. Museli jste během pandemie vykonávat i jiné činnosti (služby) pro zákazníky?

Odpověď: *Ne, u nás se nic takového nekonalo.*

9. Byli jste nuceni vlivem pandemie urychlit inovace ve vašem podnikání?

Odpověď: *Ne, ani v tomto případě se nic kvůli pandemii neinovovalo.*

10. Máte nějaké plány do budoucna?

Odpověď: *Je těžké vést restauraci, a hlavně-vést ji správně. V dnešní době je restaurací spousta a konkurence na každém rohu. A pro toto, kdo nechce přijít o svou klientelu, je potřeba stále něco vylepšovat. Jde to, ale pomalu, neboť nákladů na restauraci je spousta. Takže plány do budoucna nějaké jsou.*

Příloha C – Ekonomická odolnost z hlediska ukazatele zaměstnanosti ve vybraných odvětví

Tabulka č. 1 – podíl zaměstnaných osob (%) v odvětví velkoobchodu, maloobchodu, stravování a pohostinství

Kód	Stát	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
BE	Belgium	20,71	20,38	20,33	20,75	20,71	20,49	20,26	20,45	20,31	20,20	20,74	21,29	19,82	19,50	20,38
BG	Bulgaria	25,08	25,41	25,72	26,30	25,61	25,32	25,33	25,91	26,77	27,67	27,61	27,86	26,78	26,16	27,44
CZ	Czechia	21,57	21,83	21,21	21,22	20,76	20,53	20,47	21,01	20,68	20,57	20,95	21,28	20,27	19,49	20,26
DK	Denmark	21,99	21,33	20,14	20,42	20,45	20,19	20,55	21,24	21,43	22,39	22,51	22,17	21,49	21,20	22,24
DE	Germany	20,36	20,32	20,39	20,65	20,70	21,74	21,51	21,68	21,81	21,83	21,89	21,64	19,57	19,42	19,97
EE	Estonia	24,27	22,53	21,09	21,63	22,19	22,61	23,69	23,23	23,80	24,01	23,68	23,81	22,05	21,98	22,58
IE	Ireland	23,56	22,36	22,16	21,72	21,73	22,40	22,95	23,14	23,47	23,88	24,16	24,06	22,72	21,60	22,28
EL	Greece	27,62	27,10	26,21	25,24	22,73	21,92	22,76	24,05	24,70	25,52	26,09	27,22	27,53	26,84	27,60
ES	Spain	24,46	22,93	22,44	22,42	21,51	21,58	22,28	23,07	24,08	24,42	24,93	25,25	23,79	23,45	24,47
FR	France	19,87	19,83	19,95	19,55	19,50	19,47	19,54	19,84	19,98	19,99	19,85	19,66	19,70	19,48	20,67
HR	Croatia	24,97	24,49	23,16	22,39	22,92	22,11	22,68	23,00	23,48	25,49	25,13	24,91	24,28	24,31	24,61
IT	Italy	22,86	22,56	22,40	22,28	22,19	21,90	21,59	21,72	22,10	22,51	22,64	22,78	22,32	21,91	22,74
CY	Cyprus	27,69	28,91	28,54	27,01	26,64	25,81	24,48	26,00	27,01	28,21	29,12	28,37	25,70	25,80	26,36
LV	Latvia	25,37	23,17	22,34	22,97	22,52	23,66	25,11	24,83	24,29	24,90	26,03	25,38	23,79	24,33	24,45
LT	Lithuania	25,11	22,97	22,58	23,62	23,93	24,49	25,12	24,65	25,10	25,38	25,52	25,67	24,24	23,61	23,38
LU	Luxembourg	18,11	16,56	14,56	15,47	14,73	14,71	14,61	14,73	13,98	12,81	13,63	14,13	15,26	14,67	14,86
HU	Hungary	23,91	22,94	22,50	22,60	22,42	22,02	22,11	22,07	22,22	22,50	22,00	22,75	21,86	21,42	21,97
MT	Malta	27,47	27,87	27,15	26,51	26,47	26,89	26,88	25,78	27,15	26,11	25,06	25,97	24,08	22,27	23,56
NL	Netherlands	22,07	21,19	20,66	20,76	20,97	21,23	21,59	21,71	22,01	22,11	22,29	21,94	20,88	23,66	23,43
AT	Austria	26,17	25,70	24,99	25,08	25,15	24,33	23,89	23,76	23,99	24,12	24,27	24,52	23,56	22,88	22,91
PL	Poland	20,91	20,69	20,53	20,40	20,39	20,17	20,51	20,87	21,53	21,72	21,91	22,15	21,69	22,08	22,00
PT	Portugal	23,10	22,61	21,99	21,53	20,85	21,34	21,72	21,98	22,67	23,79	23,79	23,93	23,06	23,06	23,80
RO	Romania	18,69	18,71	18,16	18,62	18,86	19,10	19,39	20,39	21,27	21,51	22,46	22,81	23,21	25,83	25,88
SI	Slovenia	21,48	21,50	21,03	20,76	20,33	20,38	19,33	20,40	20,92	20,66	21,42	21,49	19,83	18,91	19,51
SK	Slovakia	20,78	21,27	20,53	20,45	20,12	20,64	20,44	20,97	21,38	20,43	21,83	21,54	20,81	20,02	20,42
FI	Finland	20,49	20,03	20,12	19,86	19,66	19,60	19,31	18,89	19,23	18,71	19,06	19,17	17,55	18,54	18,76
SE	Sweden	19,27	19,07	19,25	18,92	18,57	18,65	18,71	18,82	18,73	18,56	18,35	17,95	17,08	15,74	15,93
IS	Iceland	21,38	21,40	20,69	21,94	22,18	23,60	23,89	24,53	25,71	25,28	24,56	22,90	21,15	21,21	22,62
NO	Norway	21,73	21,33	21,46	21,48	21,49	21,05	20,78	21,03	20,76	20,72	20,62	20,55	19,96	19,60	20,35
CH	Switzerland	19,79	19,86	21,65	21,90	21,59	20,87	20,55	20,66	20,07	19,86	19,75	19,61	19,07	16,66	15,60

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostatu, 2024

Tabulka č. 2 – podíl zaměstnaných osob (%) v odvětví průmyslu (kromě stavebnictví)

Kód	State	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
BE	Belgium	16,25	15,07	14,91	14,68	13,54	13,29	13,09	13,18	12,92	12,97	13,51	13,12	13,04	12,21	12,16
BG	Bulgaria	25,06	23,77	21,68	21,16	21,44	20,27	20,38	20,88	21,11	21,23	21,32	21,51	21,43	21,15	20,59
CZ	Czechia	29,73	26,80	26,58	27,78	27,57	27,20	28,12	28,90	29,68	30,02	29,93	29,91	29,29	28,47	28,40
DK	Denmark	15,73	13,24	12,85	13,07	12,80	12,63	12,45	12,55	12,47	11,99	11,94	11,77	11,92	12,01	11,98
DE	Germany	21,10	20,54	20,28	20,49	20,50	20,07	20,34	20,15	20,05	20,06	20,16	20,05	21,04	21,01	20,33
EE	Estonia	22,03	18,70	18,50	20,17	19,73	19,52	19,31	20,11	19,63	20,19	20,36	19,73	19,03	19,19	19,20
IE	Ireland	12,95	11,63	11,07	10,91	10,72	11,16	11,23	11,70	12,04	12,24	11,87	11,97	12,30	12,40	12,33
EL	Greece	12,65	11,86	10,83	9,61	8,43	7,98	7,90	8,27	8,68	9,06	9,18	9,63	9,58	10,04	10,51
ES	Spain	14,06	12,09	11,38	11,14	10,61	10,17	10,39	10,85	11,07	11,67	11,92	12,05	11,92	11,71	11,91
FR	France	14,29	13,67	13,27	13,29	12,94	12,66	12,36	12,33	12,33	12,53	12,19	12,40	12,09	11,66	11,69
HR	Croatia	20,25	18,65	17,91	18,20	17,87	17,22	16,95	16,76	17,43	17,75	18,91	19,82	19,44	19,51	19,45
IT	Italy	20,00	19,28	18,63	18,76	18,01	17,70	17,76	17,77	17,73	17,77	18,08	18,31	18,79	18,58	18,73
CY	Cyprus	10,63	9,88	8,81	8,57	8,49	7,98	7,96	7,73	7,60	7,92	7,60	8,11	8,23	7,75	7,40
LV	Latvia	16,07	13,55	13,24	13,27	13,87	14,52	13,87	14,15	15,20	14,85	14,43	13,99	13,95	14,11	14,62
LT	Lithuania	18,69	15,89	14,55	15,16	15,84	15,94	15,52	15,81	16,34	16,73	17,33	17,11	16,72	17,72	17,18
LU	Luxembourg	7,10	6,58	6,08	6,20	5,84	5,58	5,85	5,16	4,77	3,64	4,75	4,17	4,08	3,53	3,92
HU	Hungary	22,42	21,16	20,82	21,36	20,94	21,25	22,33	22,27	22,91	23,74	24,15	23,73	22,94	22,60	22,62
MT	Malta	16,87	16,68	17,17	16,55	14,94	14,23	13,72	12,94	12,53	12,52	11,87	11,90	11,85	11,50	10,88
NL	Netherlands	11,60	10,81	10,10	9,65	9,72	9,52	9,47	9,73	9,91	9,75	9,74	9,63	9,42	9,10	9,15
AT	Austria	16,51	15,60	15,94	16,64	16,40	16,29	16,30	16,61	16,42	16,11	16,77	16,50	16,19	17,13	17,42
PL	Poland	22,60	21,19	20,21	20,49	20,28	20,73	21,11	21,36	22,47	23,12	23,37	23,43	22,91	22,20	22,39
PT	Portugal	17,93	17,09	16,57	16,32	15,51	14,99	15,79	16,51	16,69	17,16	17,81	17,85	18,08	17,76	17,62
RO	Romania	23,36	21,59	20,22	20,49	20,21	20,23	20,82	20,21	21,19	21,69	22,00	21,56	20,50	21,93	21,86
SI	Slovenia	27,55	25,54	25,00	24,05	23,02	22,73	23,14	23,84	25,40	25,98	26,37	27,12	26,66	23,53	23,76
SK	Slovakia	26,78	23,86	22,28	23,46	23,46	22,18	22,64	24,26	24,71	25,40	25,55	25,62	25,84	25,65	24,70
FI	Finland	16,67	15,45	14,90	14,65	14,55	14,44	13,71	13,48	13,66	13,42	13,53	13,28	13,49	13,04	13,46
SE	Sweden	13,79	12,55	12,13	12,24	11,90	11,53	11,12	11,01	10,73	10,67	10,66	10,65	10,48	10,37	10,21
IS	Iceland	11,54	11,54	11,10	11,67	11,91	12,00	11,80	10,97	10,67	10,81	10,31	10,47	10,53	10,30	9,76
NO	Norway	12,96	12,70	12,15	12,45	12,39	12,28	12,36	11,87	11,17	10,95	10,90	10,67	10,58	10,54	10,74
CH	Switzerland	14,92	14,66	14,26	14,14	13,66	13,76	13,59	13,13	13,01	12,88	12,95	13,15	12,95	11,32	10,80

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostatu, 2024

Tabulka č. 3 – podíl zaměstnaných osob (%) v odvětví umění, zábavy a servisních činnostech

Kód	Stát	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
BE	Belgium	4,47	4,76	4,93	4,99	4,41	4,84	4,33	4,29	4,43	4,45	4,42	4,52	4,55	4,47	4,84
BG	Bulgaria	2,69	2,73	2,86	2,74	2,72	2,77	2,86	3,16	3,38	3,52	3,35	3,42	3,46	3,54	3,29
CZ	Czechia	3,27	3,42	3,58	3,57	3,63	3,60	3,62	3,76	3,93	3,99	4,18	4,28	4,12	4,00	4,06
DK	Denmark	4,37	4,46	4,49	4,44	4,68	4,70	4,62	4,72	4,81	4,53	4,60	4,87	4,58	4,43	4,79
DE	Germany	4,96	4,49	4,48	4,48	4,47	4,58	4,48	4,44	4,44	4,45	4,39	4,43	4,92	5,04	4,83
EE	Estonia	4,09	3,56	3,64	3,41	3,60	4,12	4,16	4,14	4,33	4,22	4,69	4,92	5,33	5,33	4,97
IE	Ireland	4,62	4,49	4,44	4,55	4,69	4,72	4,74	4,95	5,06	4,95	4,98	4,83	4,26	3,99	4,21
EL	Greece	4,64	4,64	4,57	4,21	3,56	3,37	3,50	3,47	3,28	3,46	3,46	3,46	3,64	3,38	3,87
ES	Spain	6,46	6,23	6,22	5,99	5,94	6,05	6,13	6,17	6,26	6,43	6,42	6,39	6,05	5,99	6,16
FR	France	5,82	5,76	5,90	6,09	5,83	5,47	5,02	4,64	4,72	4,79	5,14	5,03	4,80	5,17	5,56
HR	Croatia	3,29	3,43	3,34	3,10	3,27	3,41	2,99	3,28	3,80	3,64	3,87	3,77	3,46	3,85	3,87
IT	Italy	5,74	6,04	6,30	6,56	6,68	6,70	6,80	6,85	6,80	6,89	6,84	6,79	6,68	6,52	6,67
CY	Cyprus	8,69	8,94	10,08	10,23	9,62	8,94	8,55	8,41	7,38	7,65	7,95	8,41	8,13	8,61	8,17
LV	Latvia	4,12	4,27	3,64	3,51	4,01	3,92	3,92	4,14	4,66	4,82	4,55	4,61	4,84	4,46	4,25
LT	Lithuania	3,42	3,32	3,00	3,25	3,37	3,63	3,85	3,68	3,91	4,03	4,11	4,05	3,93	4,02	4,25
LU	Luxembourg	9,22	9,71	9,84	10,13	10,39	9,88	10,66	9,03	9,39	9,17	10,68	10,71	9,25	10,01	10,54
HU	Hungary	3,66	3,46	3,41	3,31	3,57	3,39	3,62	4,00	3,84	3,63	3,86	3,90	3,88	3,93	4,03
MT	Malta	3,69	3,77	4,00	4,04	4,56	5,15	5,60	5,59	5,78	6,37	8,13	8,11	9,05	9,26	8,64
NL	Netherlands	4,04	4,05	3,88	3,67	3,81	3,85	3,87	3,88	3,87	3,88	3,85	3,90	3,97	4,24	4,24
AT	Austria	4,44	4,32	4,56	4,40	4,49	4,37	4,35	4,63	4,60	4,64	4,42	4,42	4,47	3,91	4,15
PL	Poland	2,57	2,57	2,63	2,56	2,56	2,63	2,69	2,75	2,79	2,91	3,05	2,91	3,09	3,31	3,44
PT	Portugal	5,73	5,43	5,37	5,28	5,26	5,47	5,46	5,53	5,50	5,53	5,48	5,74	6,01	5,06	5,33
RO	Romania	1,78	1,81	2,05	2,34	2,41	2,49	2,54	2,68	2,83	2,78	2,76	2,94	2,79	2,73	2,63
SI	Slovenia	3,33	3,11	3,18	3,13	3,10	3,32	3,28	3,23	2,90	3,22	3,37	3,68	3,45	4,11	4,15
SK	Slovakia	2,56	2,58	2,34	2,33	2,55	2,63	2,72	2,48	2,65	2,64	2,78	2,81	2,59	2,41	2,60
FI	Finland	4,99	5,07	5,12	5,17	5,24	5,32	5,55	5,33	5,50	5,52	5,43	5,59	5,33	5,60	5,48
SE	Sweden	4,39	4,49	4,57	4,41	4,48	4,70	4,61	4,61	4,67	4,78	4,94	4,85	4,58	4,16	4,34
IS	Iceland	5,46	5,22	5,17	5,89	6,19	5,54	5,40	5,62	5,50	5,35	5,54	5,56	4,96	6,06	6,09
NO	Norway	3,34	3,73	3,86	3,83	3,71	3,77	3,89	3,97	4,04	4,05	4,23	4,28	4,28	3,87	4,22
CH	Switzerland	4,95	5,35	4,84	4,91	5,00	5,25	5,09	5,26	5,46	5,50	5,51	5,44	5,26	4,83	4,54

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostatu, 2024

Příloha D – Ekonomická odolnost u vybraných odvětví v ČR z hlediska ukazatele indexu tržeb

Tabulka č. 4 – bazický index ve stálých cenách ve vybraných odvětví (2015 = 100 %)

Vybraná odvětví	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Sekce H – Doprava a skladování	93,60	97,52	99,62	100	101,31	105,10	110,03	109,47	96,14	108,08	119,08	107,66
Sekce I – Ubytování, stravování a pohostinství	93,16	93,25	94,41	100	106,13	115,99	117,31	119,21	71,79	72,34	93,18	97,01
Sekce J – Informační a komunikační činnosti	94,05	93,23	94,74	100	101,41	105,64	111,92	118,64	119,03	125,68	130,32	128,11
Sekce L – Činnosti v oblasti nemovitostí	102,46	100,16	99,40	100	100,86	102,78	101,61	101,31	99,53	100,88	106,29	104,36
Sekce M – Profesionální, vědecké a technické činnosti	105,26	98,38	96,91	100	97,69	100,20	102,09	101,51	92,81	97,58	102,95	105,27
Sekce N – Administrativní a podpůrné činnosti	92,95	93,51	95,91	100	103,37	110,27	113,47	113,56	86,06	91,09	103,98	101,84

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ, 2024

Příloha E – Ekonomická odolnost z hlediska ukazatele počtu podniků ve státech V4

Tabulka č. 5 – podíl podniků (%) u velikostní skupiny 1–9 zaměstnanců, 100 % = celkový počet podniků (bez velikostní skupiny s 0 zaměstnanci)

Státy	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Czechia	26,65	27,44	29,79	31,27	31,19	29,82	30,33	30,72	31,20	31,14	31,85	31,96	31,97
Hungary	11,55	10,89	10,70	10,52	9,92	9,33	9,09	9,27	9,27	9,41	9,68	10,13	10,39
Poland	9,91	9,02	9,14	9,23	8,89	8,86	9,16	9,62	10,19	10,43	12,15	12,51	12,66

Zdroj: Vlastní zpracování dle OECD, 2022

Tabulka č. 6 – podíl podniků (%) u velikostní skupiny 10–19 zaměstnanců, 100 % = celkový počet podniků (bez velikostní skupiny s 0 zaměstnanci)

Státy	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Czechia	1,03	1,02	0,95	0,95	0,90	0,87	0,85	0,87	0,86	0,86	0,85	0,86	0,85
Hungary	0,88	0,79	0,80	0,79	0,75	0,71	0,71	0,72	0,73	0,72	0,71	0,70	0,68
Poland	0,44	0,37	0,41	0,43	0,46	0,47	0,50	0,45	0,46	0,41	0,73	0,75	0,75
Slovenia	2,39	1,66	2,17	1,88	1,50	1,40	1,79	2,20	1,48	1,50	1,29	1,38	1,39

Zdroj: Vlastní zpracování dle OECD, 2022

Tabulka č. 7 - podíl podniků (%) u velikostní skupiny 20–49 zaměstnanců, 100 % = celkový počet podniků (bez velikostní skupiny s 0 zaměstnanci)

Státy	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Czechia	0,87	0,78	0,76	0,77	0,77	0,74	0,74	0,75	0,75	0,76	0,75	0,75	0,74
Hungary	0,63	0,58	0,53	0,51	0,52	0,53	0,53	0,54	0,54	0,54	0,53	0,52	0,50
Poland	0,47	0,45	0,44	0,44	0,43	0,43	0,43	0,43	0,44	0,43	0,56	0,57	0,56
Slovenia	0,84	1,16	1,12	1,30	1,25	1,18	1,08	1,09	1,25	1,22	1,24	1,23	1,15

Zdroj: Vlastní zpracování dle OECD, 2022

Tabulka č. 8 - podíl podniků (%) u velikostní skupiny 50–249 zaměstnanců, 100 % = celkový počet podniků (bez velikostní skupiny s 0 zaměstnanci)

Státy	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Czechia	0,67	0,61	0,59	0,59	0,59	0,58	0,58	0,59	0,59	0,59	0,59	0,58	0,57
Hungary	0,43	0,40	0,39	0,39	0,39	0,37	0,37	0,37	0,37	0,36	0,36	0,35	0,34
Poland	0,39	0,38	0,37	0,37	0,36	0,36	0,36	0,36	0,37	0,38	0,37	0,36	0,35
Slovenia	1,03	0,96	0,96	0,97	0,95	0,96	0,97	1,02	1,08	1,06	1,05	1,02	0,99

Zdroj: Vlastní zpracování dle OECD, 2022

Tabulka č. 9 - podíl podniků (%) u velikostní skupiny 250 a více zaměstnanců, 100 % = celkový počet podniků (bez velikostní skupiny s 0 zaměstnanci)

Státy	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Czechia	0,17	0,14	0,14	0,15	0,15	0,15	0,15	0,17	0,17	0,17	0,17	0,17	0,16
Hungary	0,11	0,09	0,09	0,09	0,09	0,09	0,09	0,09	0,09	0,10	0,10	0,10	0,10
Poland	0,10	0,09	0,09	0,09	0,09	0,09	0,09	0,09	0,10	0,10	0,10	0,10	0,09
Slovenia	0,33	0,27	0,26	0,28	0,28	0,27	0,28	0,28	0,29	0,30	0,30	0,30	0,28

Zdroj: Vlastní zpracování dle OECD, 2022